

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра фінансового аналізу та аудиту

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«Організація та методика контролю розподілу та
використання прибутку суб'єкта господарювання»**

**Студента 2 курсу, 5 м групи
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
спеціалізації «Фінансовий контроль»**

**Глуговського
Микити
Яновича**

**Науковий керівник
к. е. н., доцент**

**Гордополов
Володимир
Юрійович**

**Гарант освітньої програми
д. е. н., професор**

**Симоненко
Валентин
Костянтинович**

Київ 2018

Зміст

Вступ	7
Розділ 1. Теоретичні засади контролю розподілу та використання прибутку суб'єкта господарювання	11
1.1. Економічна характеристика прибутку підприємства	11
1.2. Облік, аналіз і контроль з системи управління прибутком підприємства	24
1.3. Стан та розвиток роздрібної торгівлі в Україні	32
Висновки до розділу 1	44
Розділ 2. Інформаційне забезпечення контролю розподілу та використання прибутку суб'єкта господарювання	46
2.1. Аналіз нормативно-правового забезпечення і спеціальної літератури з питань дослідження	46
2.2. Облік формування і розподілу прибутку торговельного підприємства	52
2.3. Організаційно-інформаційна модель контролю та аналізу розподілу та використання прибутку підприємства	70
Висновки до розділу 2	79
Розділ 3. Контроль та аналіз розподілу та використання прибутку суб'єкта господарювання	81
3.1. Загальний аналіз розподілу та використання прибутку підприємства	81
3.2. Методика факторного аналізу прибутку підприємства	92
3.3. Організація та методика контролю розподілу та використання прибутку підприємства торгівлі	102
3.4. Контроль розподілу та використання прибутку підприємства в умовах використання сучасних інформаційних технологій	115
Висновки до розділу 3	128
Висновки та пропозиції	130
Список використаних джерел	135
Додатки	

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОНТРОЛЮ РОЗПОДІЛУ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1. Економічна характеристика прибутку підприємства

В умовах ринкової економіки головну роль в системі економічних показників відіграє прибуток. Саме його розмір найбільше хвилює власників підприємства та до максимізації якого вони прагнуть. Основним узагальнюючим показником фінансових результатів підприємства є прибуток.

Розвиток ринкових відносин в економіці України потребує новітніх підходів до управління формуванням та розподілом прибутку. Тому саме визначення прибутку зазнає певних змін. В сучасній економічній науці існують різні підходи до визначення прибутку, як категорії – економічний, бухгалтерський, податковий.

Економічний підхід ґрунтується на взаємозв'язку отримуваних доходів і прибутків з основними факторами, що їх обумовлюють, і передбачає оцінку їх впливу в межах ретроспективного і перспективного періодів. Основною відмінністю економічного та бухгалтерського підходів є врахування у загальному обсязі доходів підприємства неявних доходів – додаткових грошових надходжень на підприємство в результаті прийняття більш оптимальних варіантів рішень. Ця особливість поширюється і на прибуток підприємства, оскільки обсяг останнього обчислюється як різниця між доходами та витратами. В торгівлі, з урахування специфіки виконуваних функцій та особливостей формування доходів та витрат, прибуток визначається, як різниця між доходом підприємства, та його поточними витратами. Прибуток характеризує кінцевий результат діяльності підприємства. Його одержання є обов'язковою умовою розширеного відтворення на підприємстві, забезпечення його самофінансування і зміцнення конкурентноздатності на ринку.

Трактування сутності прибутку з позицій бухгалтерського обліку ґрунтується на констатації факту отримання підприємством економічної вигоди, при цьому пріоритетним є історичний підхід до оцінки. Бухгалтерський підхід щодо визначення сутності прибутку базується на Національних стандартах бухгалтерського обліку. Згідно НП(С)БО 1 „Загальні вимоги до

фінансової звітності ” збиток – це перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати, а збиток – це перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати [9].

Облік, аналіз та контроль забезпечують ефективне управління фінансово-господарськими процесами, і як результатом фінансово-господарської діяльності підприємств, підсумковим показником – прибутком. Ефективність управління процесами утворення прибутку в умовах ринкової економіки відіграє велику роль, бо прибуток підприємства дозволяє поєднувати економічні інтереси держави, підприємства, як господарюючого суб'єкта, робітників і власника підприємства.

Одержання прибутку є:

- головним напрямом підприємницької діяльності;
- базою економічного розвитку держави;
- критерієм ефективності конкретної господарської діяльності;
- основним внутрішнім джерелом формування фінансових ресурсів, що забезпечують розвиток підприємства;
- головним джерелом зростання ринкової вартості підприємства;
- джерелом задоволення соціальних потреб суспільства;
- основним захисним механізмом від загрози банкрутства підприємства

Хоча зміст прибутку в різних економічних системах різний, функції цієї економічної категорії є загальними (рис. 1.1).

З рис. 1.1. видно, що прибуток виконує наступні функції:

- Оціночну функцію. Прибуток підприємства використовується як оціночний показник, що характеризує ефект його господарської діяльності. Використання цієї функції повною мірою можливе тільки в умовах ринкової економіки, яка передбачає свободу встановлення цін, свободу вибору постачальника і покупця.

Рис. 1.1. Функції прибутку підприємства

- Розподільчу функцію. Її зміст полягає в тому, що прибуток використовується як інструмент розподілу чистого доходу суспільства на частину, що акумулюється в бюджетах різних рівнів та залишається в розпорядженні підприємства.

- Стимулюючу функцію. Виконання цієї функції визначається тим, що прибуток є джерелом формування капіталу підприємства.

Поряд з вищенаведеними функціями, необхідно відмітити, що прибуток є одним з основних джерел формування фінансових ресурсів держави. Прибуток як економічний показник дозволяє поєднувати економічні інтереси держави, підприємства, робітників і власника підприємства.

Однією з головних загальноекономічних і бухгалтерських проблем як у практичному, так і в науковому плані є проблема трактування фінансового результату діяльності підприємства, методологія й методика його визначення й оподаткування.

Прибуток як фінансовий результат діяльності підприємства знаходиться у функціональному зв'язку з доходами і витратами, які є чинниками першого ряду по відношенню до прибутку.

Згідно с Н(С)БО 1, **доходи** – збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків власників).

Отримання доходів - виручки від реалізації товарів (робіт, послуг) - свідчить про те, що продукція підприємства знайшла свого споживача, що вона відповідає вимогам та попиту ринку за ціною, якістю, іншими технічними, функціональними характеристиками та властивостями.

Отримання доходів створює основу для самофінансування підприємства за умови, що їх розмір достатній для покриття витрат підприємства з реалізації товарів та інших видів діяльності, виконання зобов'язань перед бюджетом та утворення чистого прибутку.

Розмір отриманих доходів визначає економічну стратегію підприємства з питань управління матеріальними ресурсами та витратами, персоналом підприємства і оплатою його праці, податковою, інвестиційною, дивідендною політикою підприємства.

Водночас можливості підприємства щодо успішного продажу товарів і отримання доходів залежать від ефективності організації торговельно-технологічних процесів, ступеня використання наявного ресурсного потенціалу, раціональності здійснених витрат тощо.

Ефективне управління доходами базується на їх класифікації за попередньо обґрунтованими ознаками.

Основою класифікації доходів є розподілення їх за видом діяльності, наслідком якої є утворення відповідних доходів. За цією ознакою прийнято розрізняти доходи від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства.

Важливою є також класифікація доходів за джерелами їх утворення, на основі якої побудовано звіт про фінансові результати. Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 3 “Звіт про фінансові результати” доход підприємства розподіляється на наступні складові:

- доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);

- інші операційні доходи;
- доход від участі в капіталі;
- інші фінансові доходи;
- інші доходи;
- надзвичайні доходи.

Джерелом формування доходів від реалізації товарів є торговельна діяльність підприємства, результатом якої є реалізовані товари.

До складу інших операційних доходів належать: доход від операційної оренди активів, доход від операційних курсових різниць, відшкодування вартості раніше списаних активів, доход від реалізації оборотних активів (крім фінансових інвестицій) та деякі інші доходи, пов'язані з операційною діяльністю підприємства.

Доход від участі в капіталі складається з доходів, отриманих від інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, облік яких ведеться методом участі в капіталі.

Інші фінансові доходи включають дивіденди, відсотки та інші доходи, отримані від фінансових інвестицій (крім доходів, облік яких ведеться методом участі в капіталі).

До інших доходів належать доходи від реалізації фінансових інвестицій, необоротних активів і майнових комплексів, доходи від неопераційних курсових різниць та інші доходи, що не пов'язані з операційною діяльністю і виникають у процесі звичайної діяльності підприємства.

Витрати є другим важливим чинником утворення прибутку підприємства. Згідно з П(С)БО 16, витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені.

Як і доходи, витрати розподіляють на класифікаційні групи за двома основними класифікаційними ознаками.

Перший рівень класифікації передбачає розподіл витрат за видами діяльності підприємства. За цією ознакою прийнято розрізняти витрати на операційну, інвестиційну та фінансову діяльність підприємства.

Ефективне управління витратами передбачає здійснення класифікації другого рівня, яке вимагає розподілу витрат за напрямками використання (витрачання) коштів. На цьому рівні витрати підприємства розподіляються на такі групи:

- витрати, що включаються до собівартості реалізованих товарів;
- адміністративні витрати;
- витрати на збут;
- інші операційні витрати;
- фінансові витрати;
- втрати від участі в капіталі;
- інші витрати;
- надзвичайні витрати.

До адміністративних витрат належать загальногосподарські витрати, пов'язані з управлінням та обслуговуванням підприємства (загальні корпоративні витрати; витрати на службові відрядження та утримання апарату управління і загальногосподарського персоналу; витрати на утримання основних засобів та інших матеріальних необоротних активів загальногосподарського використання; амортизація нематеріальних активів; винагороди за професійні послуги; витрати на зв'язок; інші витрати загальногосподарського призначення).

До витрат на збут належать витрати підприємства, пов'язані з реалізацією товарів, а саме: витрати пакувальних матеріалів; витрати на ремонт тари; оплата праці продавців та торгових агентів; витрати на рекламу і маркетинг; витрати на передпродажну підготовку товарів; витрати на відрядження працівників, зайнятих збутом; витрати на утримання основних засобів та інших матеріальних необоротних активів, пов'язаних зі збутом; витрати на транспортування; витрати на гарантійний ремонт; інші витрати, пов'язані зі

збутом.

Інші операційні витрати складаються з собівартості реалізованих запасів, сумнівних (безнадійних) боргів та втрат від знецінення запасів; втрат від операційних курсових різниць; визнаних економічних санкцій; відрахувань на забезпечення наступних операційних витрат (крім витрат, що включаються до собівартості реалізованої продукції).

До фінансових витрат належать витрати пов'язані з залученням позикового капіталу.

Втратами від участі в капіталі є збиток, спричинений інвестиціями в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, облік яких здійснюється методом участі в капіталі.

Інші витрати складаються із собівартості реалізованих фінансових інвестицій, необоротних активів, майнових комплексів; втрат від неопераційних курсових різниць; втрат від уцінки фінансових інвестицій та необоротних активів; інших витрат від звичайної діяльності (крім фінансових витрат), що не пов'язані з операційною діяльністю.

Прибуток визначається як різниця між доходом підприємства і його поточними витратами (рис. 1.2).

Прибуток характеризує кінцевий результат діяльності торговельного підприємства. Його одержання є обов'язковою умовою розширеного відтворення на підприємстві, забезпечення його самофінансування і зміцнення конкурентноздатності на ринку.

Прибуток, як економічний показник, дозволяє поєднувати економічні інтереси держави, підприємства, як господарюючого суб'єкта, робітників і власника підприємства. Вирішення цього завдання перш за все пов'язане з пропорціями в розподілі та використанні прибутку.

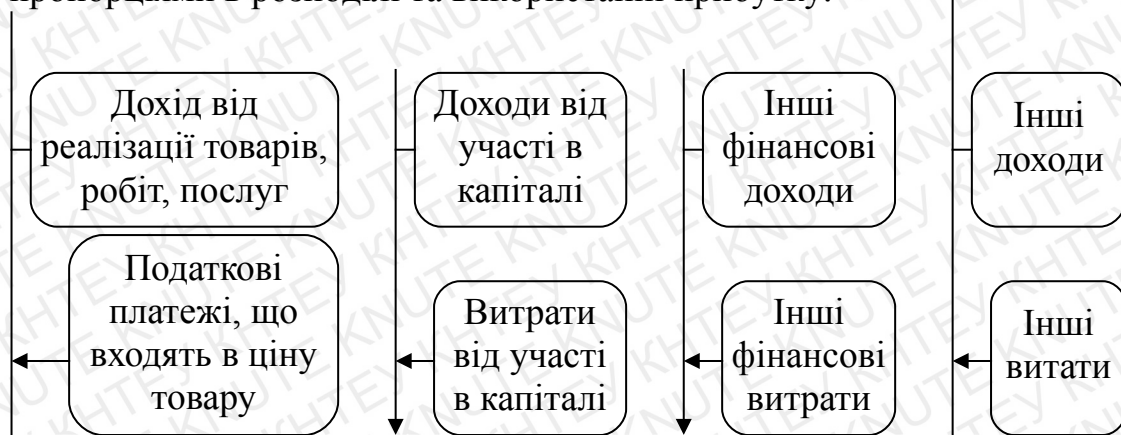

Рис. 1.2. Схема формування прибутку торговельного підприємства

В процесі управління прибутком підприємства використовують різні класифікації (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Класифікація прибутку підприємств

Залежно від виду діяльності, завдяки якій отримано прибуток, виділяють:

- валовий прибуток від реалізації товарів та платних послуг (прибуток від основної діяльності);
- прибуток від звичайної діяльності (торговельної, транспортної, посередницької та інше).

Обсяг прибутку за кожним видом діяльності формується як сальдо доходів та витрат на її проведення.

Залежно від порядку визначення розрізняють:

- Прибуток від операційної та іншої діяльності, який визначається сумою прибутків, отриманих в результаті операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства;
- чистий прибуток, який характеризує кінцевий результат проведення всіх видів діяльності та є сумою отриманих прибутків (збитків).

Отриманий чистий прибуток є власністю підприємства, розподіляється та використовується на його розсуд.

Права окремих керівників та виконавчих органів підприємства, його посадових осіб з прийняття рішень стосовно використання отриманого чистого прибутку фіксуються в Статуті підприємства

Залежно від методики оцінки визначають номінальний та реальний прибуток.

Номінальний прибуток характеризує фактично одержану величину прибутку. Реальний прибуток – це номінальний прибуток, перерахований з огляду на інфляцію. Він характеризує реальну купівельну спроможність чистого доходу, отриманого підприємством.

Залежно від розмірів прибуток підприємства характеризується як мінімальний, цільовий або максимальний прибуток.

Такі види прибутку пов'язані з визначенням обсягів діяльності, досягнення яких обумовлює заходження підприємства в зону збитковості, беззбитковості або прибутковості.

Підприємство може мати обсяги діяльності, при яких доходи від реалізації менші за витрати. Але сума збитків може бути по розміру менша, ніж постійні витрати. В такому разі підприємству вигідніше функціонувати, ніж нести збитки в розмірі постійних затрат.

Беззбитковості підприємство досягає при таких обсягах діяльності, коли при інших рівних умовах доходи від реалізації дорівнюють загальній сумі витрат.

Об'єктом *економічних інтересів держави* є частина прибутку, яка виплачується у вигляді податків та обов'язкових платежів. *Економічний інтерес підприємства* знаходить своє узагальнення в обсязі прибутку, який залишається в розпорядженні підприємства і використовується для вирішення завдань його розвитку. *Економічний інтерес робітників* підприємства пов'язаний передусім з розміром прибутку, який спрямовується на матеріальне заохочення, соціальні виплати та соціальний розвиток. *Власника підприємства цікавить* та частина прибутку, котра пов'язана з розвитком, а відповідно приростом капіталу підприємства. У зв'язку з тим, що прибуток є єдиним джерелом реалізації економічних інтересів всіх перерахованих сторін, жодна з них не може мати пріоритетів в задоволенні, оскільки це призведе до ущемлення інтересів інших сторін. Наприклад, надмірні податки з прибутку підприємства знижують економічну зацікавленість підприємства в його збільшенні, що призводить до зменшення надходжень в бюджет.

Прибуток є якісним показником, в його розмірі відображається зміна обсягу товарообороту, доходів підприємства, рівня використання ресурсів, величини витрат обертання. Таким чином, прибуток синтезує в собі всі сторони діяльності підприємства, характеризує ефективність його господарської діяльності в цілому.

Розподіл прибутку підприємства є важливим економічним важелем, що забезпечує гармонізацію економічних інтересів держави, підприємства як господарюючого суб'єкта ринку, його трудового колективу.

Порядок розподілу прибутку підприємства залежить від чинного законодавства, яке регулює взаємовідносини підприємства з бюджетом, форми власності і організаційно-правового статусу підприємства.

Чинний порядок використання прибутку можна подати у вигляді схеми (рис. 1.4).

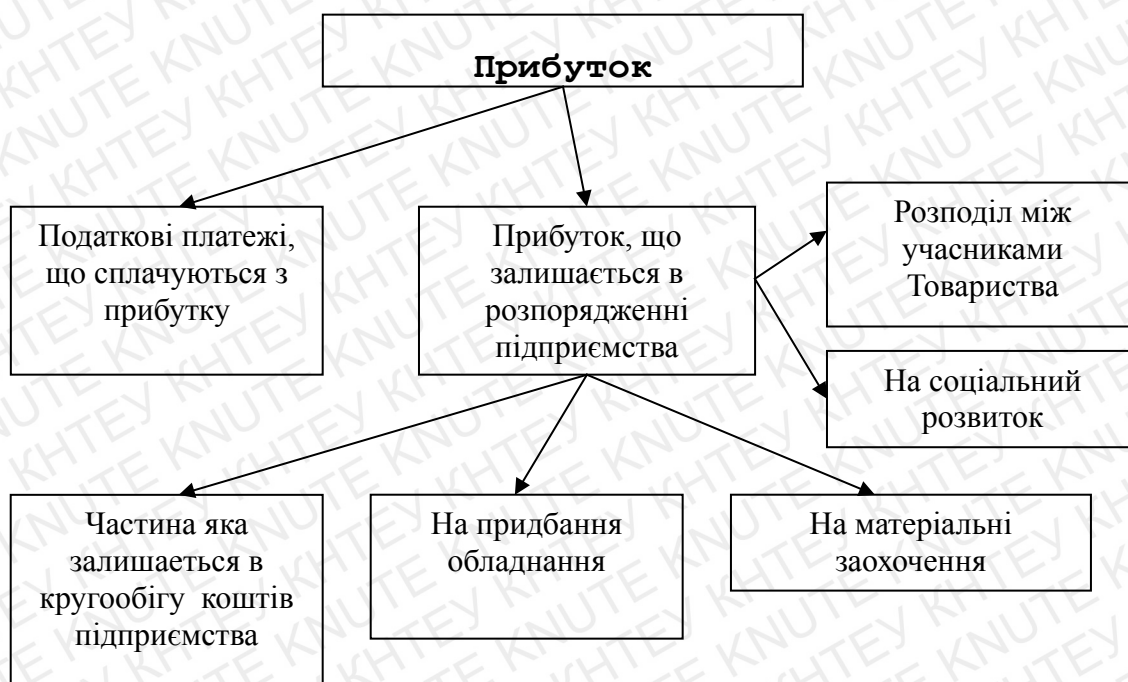

Рис. 1.4. Схема використання прибутку торговельного підприємства

З отриманого прибутку, підприємство повинно в першу чергу сплатити всі належні з прибутку податки та збори до бюджету. Суму прибутку, що фактично залишається в розпорядженні підприємства можна витратити на свій розсуд. Прибутки одержані від позареалізаційних операцій дозволяють покрити збитки основної діяльності та не дають можливості утворити фонди і резерви та здійснити капітальні вкладення.

Чистий прибуток, одержаний підприємством як результат його господарської діяльності після сплати податків до бюджету, а також інших платежів, спрямовується на виплату дивідендів учасникам товариства в розмірі,

обумовленому зборами учасників товариства, поповнення статутного капіталу, створення резервного капіталу тощо.

Зазначимо, що нерозподілений прибуток – це сума чистого прибутку, нерозподіленого у вигляді дивідендів між акціонерами і власниками підприємства. В момент виникнення весь чистий прибуток за звітний період може бути визначений як нерозподілений.

Слід також зазначити, що прибуток може залишатись на балансі нерозподіленим. Однак, частіше його розподіляють за напрямками майбутнього використання.

Розподіл прибутку між власниками (нарахування дивідендів), виплати за облігаціями, відрахування в резервний капітал та інше використання в поточному періоді відображаються у Звіті про власний капітал.

Отже, умовах ринкової економіки головну роль в системі економічних показників відіграє фінансовий результат – найважливіший показник ефективності роботи підприємства. Зростання прибутку складає фінансову основу для здійснення розширеного відтворення підприємства та задоволення соціальних та матеріальних потреб засновників та робітників. За його рахунок виконуються зобов'язання перед банками, іншими організаціями та бюджетом (за рахунок відрахувань від прибутку в бюджет формується основна частина фінансових ресурсів держави, регіональних і місцевих органів влади, від їхнього збільшення в значній мірі залежать темпи економічного розвитку), тому держава зацікавлена у проведенні якісного контролю фінансових результатів діяльності підприємств.

Виходячи з всіх вищезазначених даних, з впевненістю можна сказати, що прибуток підприємства займає одну з найважливіших ролей в показниках діяльності підприємства, а отже й потребує великої уваги в обліку, аналізі і контролі.

1.2. Облік, аналіз і контроль з системі управління прибутком підприємства

Для досягнення максимальних розмірів прибутку, підприємство повинно забезпечити ефективне управління фінансовими результатами господарської діяльності і розробляє загальну модель управління прибутком, елементи якої наведено на рис. 1.5.

Рис. 1.5. Модель управління прибутком підприємства

Загальна модель управління фінансовими результатами передбачає 9 основних елементів які можна розглядати, як етапи процесу управління. На першому етапі визначається розмір прибутку, який необхідно отримати для задоволення потреб підприємства: подальшого розширеного здійснення діяльності (реінвестування в бізнес), матеріального стимулювання робітників, розрахунків з власниками тощо. Тобто визначається розмір цільового прибутку на поточні потреби в періоді, на який розробляється стратегія.

На другому етапі визначається обсяг діяльності, який може забезпечити отримання цільової суми прибутку.

Третій етап полягає в розробці цінової, асортиментної та ресурсної політики підприємства. На цьому етапі важливо з'ясувати такі питання:

- що найкраще продавати;
- за якою ціною;

чи достатньо ресурсів для досягнення саме такого обсягу діяльності, який забезпечує отримання цільового прибутку.

На четвертому етапі розробляється асортиментна політика підприємства задля одержання максимального прибутку.

На п'ятому етапі формується ресурсна політика підприємства.

На шостому і сьомому етапах розробляється і втілюється модель управління валовим доходом і поточними витратами підприємства.

На восьмому етапі проводиться порівняння фактично одержаної суми прибутку із запланованою (цільовою). Якщо фактично одержаний прибуток більший, або дорівнює сумі цільового, то обрана стратегія управління прибутком вважається ефективною, її можна дотримуватись і далі. Якщо ж ні, то, можливо, помилка була припущена або на третьому етапі (неправильно обрана асортиментна, цінова чи ресурсна політика і її необхідно переглянути), або ще на першому етапі, при визначенні цільової суми прибутку.

На дев'ятому етапі приймаються управлінські рішення які забезпечать досягнення запланованого розміру прибутку підприємства.

Кожний із зазначених етапів реалізується з допомогою таких функцій управління, як облік, аналіз і контроль.

Бухгалтерський облік є функцією управління підприємства. У бухгалтерському обліку одночасно поєднуються три види управлінських робіт, завдяки чому він виконує три самостійні функції: інформаційну, контрольну та аналітичну. Без даних бухгалтерського обліку неможливо дати об'єктивну оцінку стану і результатам господарської діяльності підприємства.

На бухгалтерський облік покладено завдання з поліпшення

інформаційного забезпечення управління і контролю за збереженням власності та зміцненням фінансового становища підприємства, підвищенням ефективності діяльності та зменшенням ризику втрати коштів через непередбачені дії.

Бухгалтерський облік за допомогою власних методичних прийомів і процедур групує, аналізує і контролює матеріальні, грошові і трудові ресурси в узагальнюючому грошовому вимірнику. Однією з важливих особливостей бухгалтерського обліку є контроль за процесом виробництва і розподілу суспільно необхідного продукту з метою активного впливу на ці процеси.

Бухгалтерський облік так, як статистичний і внутрішньогосподарський має служити інтересам задоволення соціальних потреб працівників підприємства, зростанню обсягів випуску конкурентоспроможної продукції на внутрішньому і зарубіжному ринках, ефективному господарюванню із застосуванням нових прогресивних технологій, впровадженню «ноу-хау» тощо.

Завдяки тому, що бухгалтерський облік ведеться на основі суцільної первинної документації всіх господарських операцій і визначає результати діяльності підприємства в єдиних грошових показниках, він узагальнює і уточнює дані інших видів обліку. Таким чином, усі показники господарського обліку взаємопов'язані і тотожні.

Завданням бухгалтерського обліку є інформаційне забезпечення управління підприємством, контроль за збереженням власності та виконанням загальнодержавних завдань (своєчасність, повнота і стабільність сплати податків), які є його основними функціями.

Дані бухгалтерського обліку використовуються для складання бізнес-плану підприємства, роботи маркетингових підрозділів, стимулювання працівників, вибору ринку та ін.

Бухгалтерський облік здійснюється безпосередньо на підставі документального оформлення всіх господарських процесів. Він сприяє здійсненню контролю за раціональним використанням грошових і матеріальних

ресурсів, не припускаючи непродуктивних витрат, запобігає виникненню штрафних санкцій за порушення договірної дисципліни тощо.

Отже, бухгалтерський облік передбачає безперервне документально обґрунтоване відображення використання капіталу підприємства і процесів господарської діяльності на основі натуральних, трудових і грошових вимірників із метою контролю та активного впливу на них через систему управління.

Завдяки цьому бухгалтерський облік є надійною і достовірною інформаційною базою для управління господарською діяльністю, оцінки результатів та їх розподілом між суб'єктами господарювання та державою у формі податків.

Встановлення ринкових умов зумовлює потребу перегляду положень бухгалтерського обліку фінансових результатів, а також методики формування й обробки одержаної облікової інформації, виходячи з існуючого господарського механізму та наявної обчислювальної техніки. Перехід України до ринкових відносин і необхідність залучення іноземних інвестицій висувають вимогу, щоб вітчизняний облік був зрозумілим іноземним учасникам, а отже, відповідав міжнародним стандартам обліку.

При здійсненні аналізу діяльності з урахуванням нових цілей, здобутті інформації про вирішальні чинники успіху: якість, інновації, час, тощо все більшого значення набуває сучасний управлінський облік, який використовуючи зовнішню і внутрішню інформацію, забезпечує потреби не тільки виробництва, а й маркетингу, управління дослідженнями та інших функцій бізнесу.

Система управлінського обліку прибутку дозволить підприємству досягнути необхідного рівня прибутковості, покращити фінансовий стан в цілому.

На сьогоднішній день аналіз господарської діяльності займає важливе місце серед економічних наук. Його розглядають в якості однієї з функцій

управління фінансовими результатами. Місце аналізу в системі управління скорочено можна відобразити схематично (рис. 1.6).

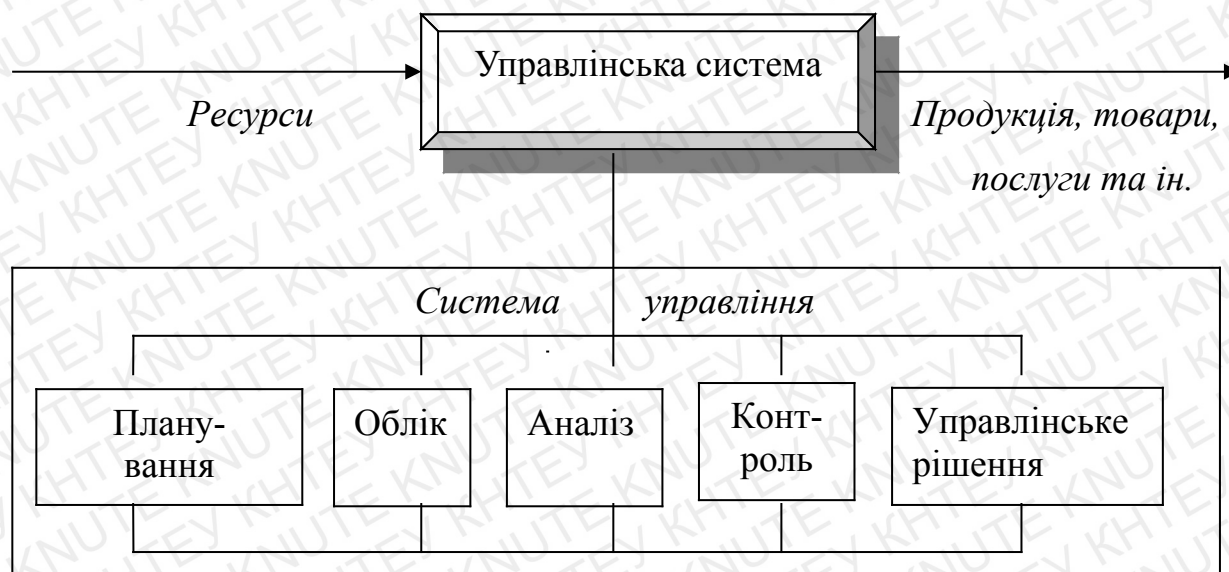

Рис. 1.6. Місце аналізу і контролю в інформаційній системі управління прибутком підприємства

Відомо, що інформаційна система управління складається з наступних взаємопов'язаних функцій: планування, обліку, аналізу та прийняття управлінських рішень.

Планування являє собою важливу функцію в системі управління прибутком на підприємстві. З його допомогою визначаються направленість та зміст діяльності підприємства, його структурних підрозділів і окремих робітників. Головною задачею планування є забезпечення планомірності розвитку економіки підприємства та діяльності кожного його члена, визначення шляхів досягнення найкращих результатів господарської діяльності.

Для управління прибутком потрібно мати повну та правдиву інформацію про стан та використання активів, капіталу та зобов'язань підприємства. Тому однією з функцій управління фінансовими результатами є облік. Він забезпечує постійний збір, систематизацію та узагальнення даних, необхідних для управління фінансовими результатами та контролю за ходом виконання плану господарської діяльності підприємства.

Але для управління прибутком потрібно мати уявлення не тільки про стан та використання активів, капіталу та зобов'язань підприємства, про хід виконання плану та про результати господарської діяльності, але й про тенденції та характер виникаючих змін в економіці підприємства. Осмислення, розуміння інформації досягаються за допомогою фінансового аналізу. У процесі аналізу первинна інформація проходить аналітичну обробку: проводиться порівняння досягнутих фінансових результатів з даними за минулі відрізки часу, з показниками інших підприємств та середньогалузевими; визначається вплив різних факторів на величину результативних показників; виявляються недоліки, помилки, невикористані можливості, перспективи та ін.

На основі результатів аналізу розробляються та обґрунтовуються управлінські рішення. Аналіз передуює рішенням та діям, обґрунтовує їх і є основою наукового управління фінансовими результатами, забезпечує його об'єктивність та ефективність. Таким чином, аналіз - це функція управління, яка забезпечує науковість прийняття рішень. Аналіз господарської діяльності в системі управління фінансовими результатами тісно пов'язаний з плануванням та прогнозуванням, оскільки без глибокого аналізу неможливе здійснення цих функцій. Важлива роль аналізу в підготовці інформації для планування, оцінці якості та обґрунтованості планових показників, у перевірці та об'єктивній оцінці виконання планів. Затвердження планів для підприємства по суті також являє собою прийняття рішень, які забезпечують розвиток господарської діяльності у майбутньому запланованому відрізку часу.

Аналіз є не тільки засобом обґрунтування планів, але й контролю за їх виконанням. Планування починається та закінчується аналізом результатів діяльності підприємства. Аналіз дозволяє підвищити рівень планування, зробити його науково обґрунтованим.

Велика роль відводиться аналізу при визначенні напрямків і кількісній оцінці резервів збільшення прибутку і підвищення рентабельності підприємства. Він передуює економічному використанню ресурсів, виявленню та

впровадженню передового досвіду, наукової організації праці, попередження надмірних витрат та ін.

Таким чином, аналіз являється важливим елементом в інформаційній системі управління прибутком, дієвим засобом виявлення внутрішньогосподарських резервів, основою розробки науково обґрунтованих планів та управлінських рішень.

Роль аналізу як засобу управління прибутком з кожним роком зростає. Це обумовлено різними обставинами. По-перше, необхідністю точного визначення рівня витрат в цілому і за їх складовими по відношенню до доходів від реалізації продукції. По-друге, відхід від командно-адміністративної системи управління та поступовим переходом до ринкових відносин. По-третє, створення нових форм господарювання в зв'язку з роздержавленням економіки, приватизацією підприємств та іншими заходами економічної реформи.

В цих умовах керівник підприємства не може розраховувати тільки на свою інтуїцію. Управлінські рішення та дії, сьогодні, повинні бути засновані на чітких розрахунках, глибокому та всебічному аналізі господарської діяльності. Вони повинні бути науково обґрунтованими, мотивованими, оптимальними. Жодні організаційні, технічні та технологічні заходи не повинні здійснюватись до тих пір, поки не обґрунтована їх економічна доцільність.

Недооцінка ролі аналізу, помилки у планах та управлінських діях в сучасних умовах приносять значні втрати. І навпаки, ті підприємства, на яких серйозно відносяться до аналізу, мають високі показники фінансових результатів.

Відмітимо, що контроль і аналіз господарської діяльності як прийоми її перевірки й оцінки застосовується здавна, проте як системи спеціальних знань, пов'язаних з вивченням і дослідженням економічних процесів у їх взаємозв'язку, науковим обґрунтуванням прогнозів і планів, виявленням негативних і позитивних чинників, розкриттям тенденцій розвитку та узагальненням досвіду, почали формуватися порівняно недавно.

Призначення контролю як однієї з функцій системи управління - вивчати фактичний стан справ в різних областях суспільного і державного життя, щоб об'єктивно відображати дійсність, перевіряти виконання прийнятих рішень, виявляти відповідність діяльності державних підприємств та посадових осіб інтересам держави. Контрольний процес на підприємстві складається з численних операцій. Сукупність операцій, які використовуються в контрольному процесі, поділяють на три типи: механічні, переробного та творчого характеру. Вони дають змогу виокремити виконавчі місця, які можуть бути покладені в основу організації роботи виконавців.

На сучасному етапі переходу до ринкової економіки великого значення набуває система заходів, спрямованих на удосконалення господарського механізму та поліпшення управління, в тому числі і контролю економіки.

Контроль за своїм змістом включає перевірку економічних, фінансових, соціальних, політичних, ідеологічних, науково-технічних та інших напрямків розвитку суспільства. Контроль – це система спостереження і перевірки відповідності процесу функціонування об'єкта управління прийнятим управлінським рішенням, встановлення результатів управлінського впливу на керований об'єкт, виявлення відхилень, допущених у ході виконання цих рішень.

Отже, управління прибутком є важливою складовою частиною загальної системи управління підприємством. Воно дозволяє вирішувати різноманітні задачі фінансового менеджменту. Облік, аналіз і контроль є важливими складовими системи управління формуванням і використанням прибутку підприємства і реалізуються, як функції управління, інструменти управління, а також як основні етапи процесу управління.

1.3. Стан та розвиток роздрібної торгівлі в Україні

В умовах економічної кризи зростає роль торгівлі в міжгалузевій взаємодії. Торгівля повинна активно впливати на розширення масштабів виробництва, на реалізацію економічних і соціальних переваг міжгалузевої інтеграції. Зростає також власне значення інтересів торгівлі як галузі національної економіки, що проявляється у необхідності збільшення роздрібного товарообігу, підтримки стандарту обслуговування покупців, дотримання режиму економії, досягнення дохідності тощо.

Оскільки у товарному виробництві більшість потреб населення у предметах особистого споживання виступає у стані платоспроможного попиту, на торгівлю покладене завдання їх задоволення.

Торгівля є однією з найважливіших галузей національної економіки, яка відображає всі пропорції або диспропорції, що мають місце в економіці країни.

Виняткова роль торгівлі визначається тим, що ринкова економіка -економіка, що заснована на принципах вільного підприємництва, різноманіття форм власності на засоби виробництва, ринкового ціноутворення, договірних відносин між господарюючими

суб'єктами обмеженого втручання держави в господарчу діяльність. Розвиток торгівлі в умовах ринкової економіки повинен проходити при глибокому поєднанні відтворювальних, міжгалузевих і галузевих інтересів.

В економічній системі ринкового типу основною функцією торгівлі є регулювання параметрів виробництва і споживання.

Виконання галуззю зазначеної функції реалізується через:

- підтримку необхідних параметрів виробництва і споживання за допомогою збалансування співвідношення між споживчим попитом і пропозицією товарів;
- скорочення періодів задоволення попиту і реалізації товарів;
- прискорення оборотів капіталів;
- зниження загального рівня витрат і цін у процесі товарообігу;
- формування цивілізованої кон'юнктурної сфери, при наявності визначених організаційно-економічних форм пересування споживчих товарів із сфери виробництва у сферу споживання.

Одночасно зі зміною функцій торгівлі в нових умовах господарювання відбулося переміщення акценту з розгляду завдань галузі торгівлі в цілому на розгляд завдань і проблем безпосередньо торговельного підприємства, як її основної ланки. У сучасних умовах найбільш важливим суб'єктом ринкових відносин стає саме підприємство. В процесі трансформації економіки змінились не тільки внутрішнє і зовнішнє середовище функціонування підприємства, але і його цільові орієнтири та методи господарювання.

Розгляд проблем, в першу чергу торговельних підприємств, а не галузі, характерно для закордонної економічної літератури. У ринкових умовах підприємства являють відокремлену, але не ізольовану частину всієї економічної системи. Вони знаходяться в постійній і тісній взаємодії з іншими галузями національної економіки. На одних ринках вони виступають у якості виробників, на інших - у якості споживачів.

Основні чинники, які впливають на розвиток підприємств торгівлі України наведено на рисунку 1.7.

Підприємства торгівлі за період існування України, як незалежної держави, зазнали в своєму розвитку різноманітних змін і перетворень. Так, наприклад, частка державних підприємств в загальній кількості підприємств торгівлі, починаючи з 1991 року постійно зменшувалась, що свідчить про все зростаючу участь приватного капіталу у сфері торгівлі. В цілому цю тенденцію можна вважати позитивною, торгівля традиційно вважається "приватною" галуззю. Так в зарубіжних країнах більшість торговельних підприємств є приватною власністю. Одним із недоліків цієї тенденції є зменшення кількості великих

торгових підприємств, але зараз їх кількість поступово збільшується, з'явилися великі торгові корпорації, торгові марки, бренди, тощо.

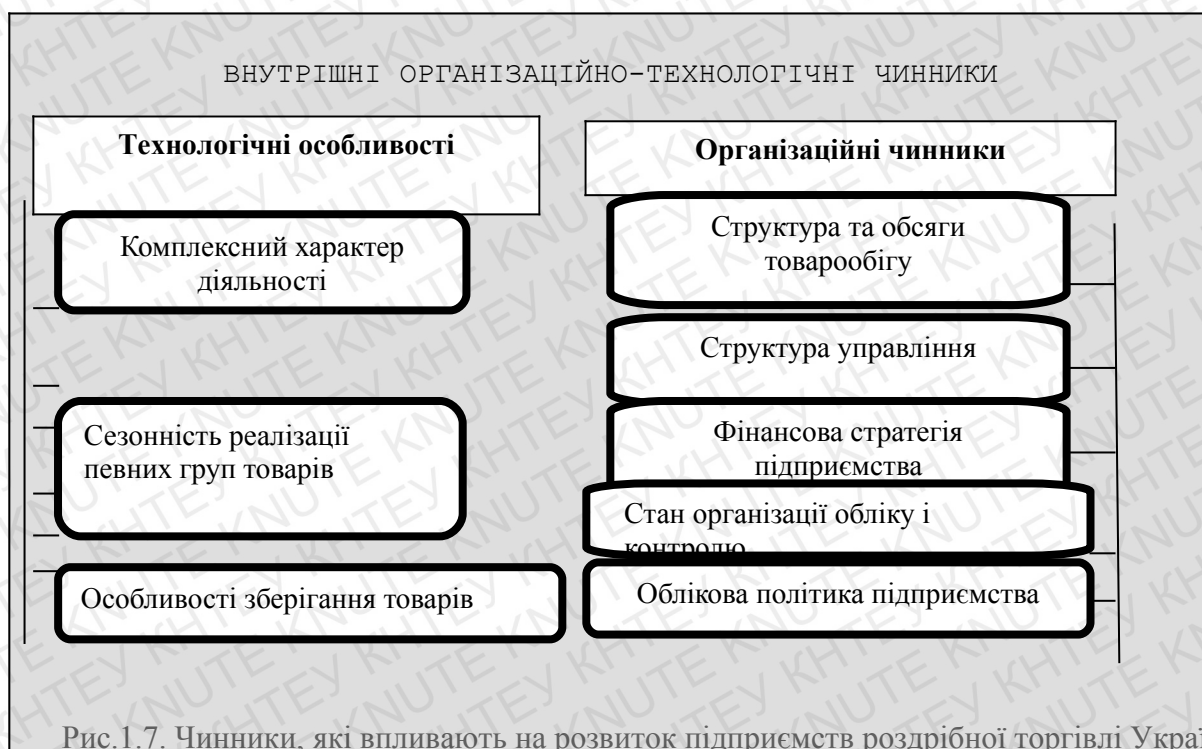
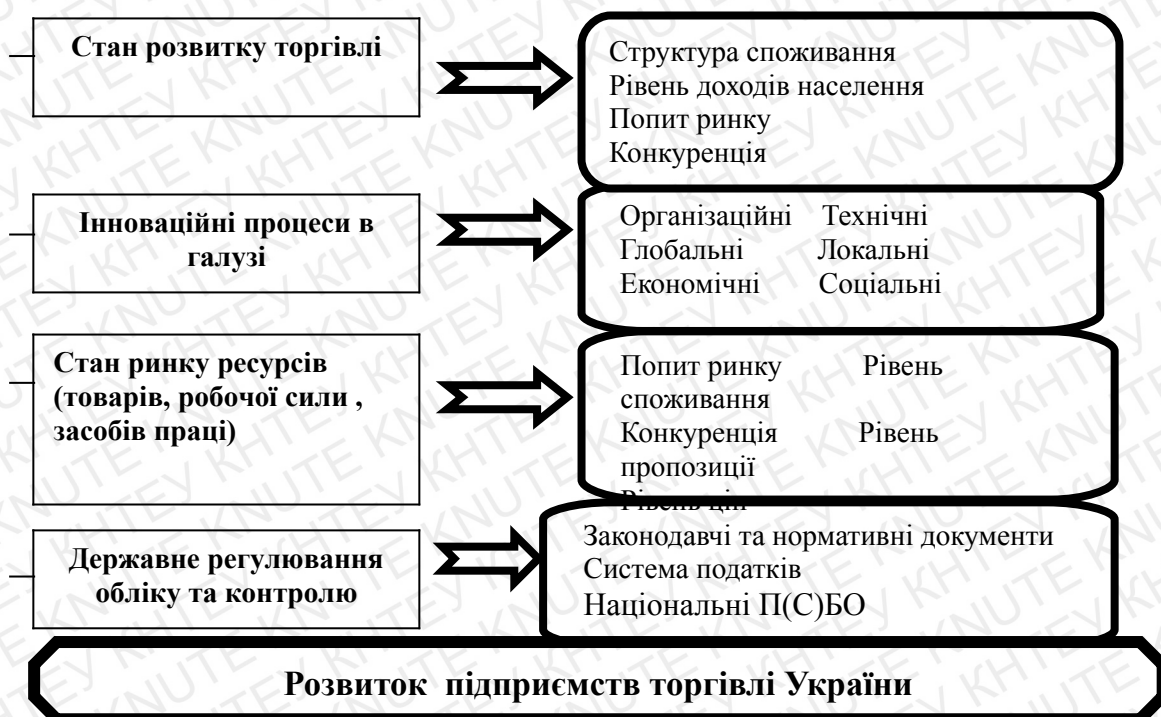

Рис.1.7. Чинники, які впливають на розвиток підприємств роздрібної торгівлі України

Розглянемо кількість і структуру підприємств, що здійснюють роздрібну торгівлю України за видами економічної діяльності (табл. 1.1)

Таблиця 1.1

**Кількість підприємств (юридичних осіб) України, що здійснюють роздрібну торгівлю,
за видами економічної діяльності**

Показники	Роки						Відхилення 2017 року від				
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2012	2013	2014	2015	2016
Всього	21974	17931	16372	14959	14207	13340	-8634	-4591	-3032	-1619	-867
у т.ч. підприємств, що торгують переважно											
продовольчими товарами у спеціалізованих магазинах	1558	950	943	839	863	865	-693	-85	-78	26	2
у неспеціалізованих магазинах	10636	9145	8349	7690	7246	6792	-3844	-2353	-1557	-898	-454
непродовольчими товарами у спеціалізованих магазинах	7039	5901	5410	4998	4841	4572	-2467	-1329	-838	-426	-269
у неспеціалізованих магазинах	2312	1629	1419	1219	1070	932	-1380	-697	-487	-287	-138
поза магазинами	429	306	251	213	187	179	-250	-127	-72	-34	-8

Як видно з таблиці 1.1 протягом останніх восьми років в Україні кількість підприємств роздрібною торгівлі (юридичних осіб) має стійку тенденцію до зменшення. Це свідчить про достатньо жорстку конкурентну боротьбу в цьому сегменті ринку. В 2017 році кількість підприємств, що здійснюють роздрібну торгівлю зменшилась на 8634 одиниць, або в 1,7 рази порівняно з 2012 роком, в той же час товарооборот підприємств роздрібною торгівлі з 2012 по 2017 роки динамічно зростає, що вказує на збільшення розмірів та обсягів діяльності підприємств роздрібною торгівлі при зменшенні їх кількості. Якщо розглянути кількість підприємств роздрібною торгівлі за видами економічної діяльності то можна зробити висновок, що кількість торговельних підприємств майже всіх видів економічної діяльності протягом досліджуваного періоду кожен рік зменшується. Виключенням є підприємства, що торгують переважно продовольчими товарами у спеціалізованих магазинах, кількість, яких в 2016 та в 2017 роках почала збільшуватись, хоча і не досягла рівня 2012 року.

В цілому зменшення кількості підприємств торгівлі, збільшення розмірів та обсягів діяльності торговельних компаній, створення крупних торговельних корпорацій є загальносвітовою тенденцією. Для розвитку галузі торгівлі в Україні ця ситуація має як позитивні так і негативні аспекти. Позитивним є зростання обсягу товарообороту, збільшення кількості супер- та гіпермаркетів, що є зручним для споживачів. Негативним є можливість «великих» компаній встановлювати «монопольні» ціни, зниження темпів розвитку малого та середнього бізнесу.

Для оцінки розвитку галузі торгівлі важливо проаналізувати не тільки кількість торговельних підприємств, а й динаміку товарообороту. За допомогою даних табл. 1.2 можна проаналізувати як змінювались показники товарообороту підприємств торгівлі за останні 8 років.

Таблиця 1.2

Динаміка товарообороту підприємств торгівлі України за 2012-2017 рр.
(млрд. грн.)

Показники	Роки					Відхилення 2017 року від							
						Абсолютне відхилення				Відносне відхилення			
	2012	2014	2015	2016	2017	2012	2014	2015	2016	2012	2014	2015	2016
Оптовий товарооборот підприємств	367,3	547,1	511,2	667,2	863,9	496,6	316,8	352,7	196,7	135,2	57,91	68,99	29,48
Оборот роздрібною торгівлі	87,5	116,3	174,4	237,8	325,1	237,6	208,8	150,7	87,3	271,5	179,54	86,41	36,71
Роздрібний товарооборот підприємств	58,8	67,6	94,3	130,0	178,2	119,4	110,6	83,9	48,2	203,1	163,61	88,97	37,08

За даними таблиці можна спостерігати загальну тенденцію до зростання товарообороту протягом всього періоду, що аналізується. Так, в 2017 році оптовий товарооборот підприємств склав 863,9 млрд. грн., що на 496,6 млрд. грн. (135,2 %) більше, ніж у 2012 році, на 316,8 млрд. грн. (57,91 %) більше, ніж у 2014 році, на 352,7 млрд. грн. (68,99 %) більше, ніж у 2015 році і на 196,7 млрд. грн. (29,48 %) більше, ніж у 2016 році. В цілому оптовий товарооборот збільшився в 3 рази за останні 8 років.

Розглянемо ситуацію із оборотом роздрібною торгівлі. Його темпи приросту випереджають темпи приросту оптового товарообороту. В 2017 році оборот роздрібною торгівлі становив 325,1 млрд. грн., що на 237,6 млрд. грн. (271,5 %) більше, ніж у 2012 році, на 208,8 млрд. грн. (179,54 %) більше, ніж у 2014 році, на 150,7 млрд. грн. (86,41 %) більше, ніж у 2015 році і на 87,3 млрд. грн. (36,71 %) більше, ніж у 2016 році. Протягом досліджуваного періоду оборот роздрібною торгівлі збільшився в 6,9 рази. Роздрібний товарооборот підприємств, який в 2017 році дорівнював 178,2 млрд. грн., в цілому за останні 8 років збільшився в 2,2 рази.

Найбільша питома вага в загальному товарообороті України належить оптовому товарообороту, який, як раніше зазначалось, щороку збільшувався. Але, якщо порівняти частку оптового товарообороту в 2012 і в 2017 році, то можна побачити, що його питома вага поступово зменшується, хоча оптовий товарооборот і продовжує займати провідне місце в загальному товарообороті України.

Загалом тенденції збільшення обсягів оптового та роздрібного товарообороту можна оцінити позитивно. Зростання оптового товарообороту є позитивним для економіки України (зростання ВВП, збільшення надходжень до бюджету), а також для фінансово-господарської діяльності торговельних підприємств, оскільки призводить до збільшення прибутку та зростання обсягів економічної діяльності. Крім того, зростання роздрібного товарообороту свідчить про збільшення купівельної спроможності населення.

Оскільки основна мета створення підприємства, в т.ч. і торговельного, є отримання прибутку, для оцінки розвитку торговельної галузі крім обсягів товарообороту та кількості підприємств, необхідно проаналізувати динаміку фінансового результату від звичайної діяльності. (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Динаміка фінансового результату від звичайної діяльності до оподаткування підприємств роздрібної торгівлі

млн.грн												
2013	2014	2015	2016	2017	Відхилення 2017 р. від							
					2013		2014		2015		2016	
					абс	відн	абс	відн	абс	відн	абс	відн
3895,1	3552,0	4356,4	5573,7	6930,2	3035,1	77,9	3378,2	95,1	2573,8	59,1	1356,5	24,3

Аналізуючи дані про фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування в контексті оптової і роздрібної торгівлі, торгівлі транспортними засобами, послуг з ремонту слід відзначити, що він зростає за останні 5 років достатньо високими темпами навіть випереджаючи темпи росту товарообороту, що є безумовно позитивною тенденцією і свідчить про підвищення рентабельності фінансово-господарської діяльності підприємств торгівлі. Так в 2017 році фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування майже в 2 рази перевищив аналогічне значення 2014 року, в 2014р. фінансовий результат до оподаткування склав 3352 млрд.грн., що на 2573.8 млн.грн більше ніж в 2015 році, на 1356.5 млн.грн більше ніж 2016 році.

Незважаючи на збільшення фінансового результату в цілому по галузі в торгівлі, як і в інших галузях національної економіки України існують збиткові підприємства. Розглянемо, як змінювалась питома вага збиткових підприємств серед інших підприємств торгівлі за останні 5 років. (рис. 1.8).

Оптова й роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами;
послуги з ремонту

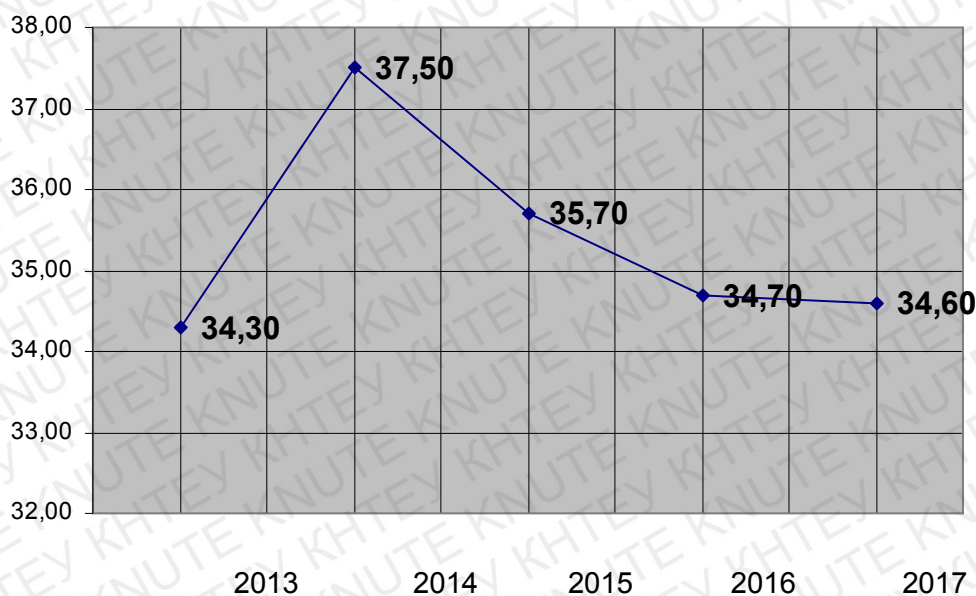

Рис.1.8. Питома вага збиткових підприємств торгівлі

На рис. 1.3 чітко прослідковується тенденція до зменшення питомої ваги збиткових підприємств в загальній кількості підприємств, за виключенням 2014 року. В 2013 році, питома вага склала 34,3%, в 2015 р. зменшилась до 35,7%, в 2017 р. досягла мінімального значення (34,6%). Сума збитків навпаки збільшувалась з кожним роком. В 2014 р. вона перевищила показник попереднього року на 132 млн.грн.; в 2015 р. сума збитків склала 4829,7 млн.грн., що на 506,5 млн.грн. більше ніж в 2013р.; в 2016р. – на 2775,7 млн.грн. більше ніж 2013р.; в 2017р. підприємствами торгівлі було завдано найбільших збитків, а саме 7841,2 млн.грн., що на 3518 млн.грн. більше ніж в 2013р. Але в цілому, не зважаючи на підвищення суми збитків торговельних підприємств, існуюча тенденція є позитивною, оскільки прибутки зростають більш швидкими темпами, а кількість збиткових підприємств зменшується. Виключенням є 2014 рік, коли в Україні розпочались бойові дії і підвищилась не тільки кількість а і питома вага збиткових підприємств. Тому підвищення фінансових результатів діяльності підприємств торгівлі стає в сучасних умовах господарювання все більш актуальним.

Саме внаслідок зростання товарообороту торговельних підприємств, а отже і зростання значущості цих підприємств в економіці України об'єктом магістерського дослідження обрано ТОВ «Експансія», що є підприємством торгівлі.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Експансія» було створене в 2002 році і входить до групи компаній FOZZY GROUP. Метою створення підприємства було задоволення попиту населення на товари широкого вжитку, отримання доходів шляхом організації оптової та роздрібною торгівлі.

Основними цілями та завданнями підприємства є:

- роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами;
- виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання;
- оптова торгівля напоями;
- оптова торгівля тютюновими виробами;
- роздрібна торгівля напоями в спеціалізованих магазинах;
- діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування.

Господарська діяльність товариства спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, фінансової стійкості з метою ефективного його функціонування.

Майно товариства становлять основні засоби та оборотні кошти, інші цінності, вартість яких відображається в самостійному балансі товариства.

Джерелами формування майна товариства є:

- грошові та матеріальні внески учасників;
- прибутки, отримані від реалізації товарів, послуг;
- доходи, отримані від інших видів діяльності;
- кредити банків та інших кредиторів та ін.

Підприємство діє на основі повного господарчого розрахунку, забезпечує самоокупність, фінансування витрат господарської діяльності, матеріальне заохочення, соціальний розвиток колективу.

Динаміка показників фінансово-господарської діяльності ТОВ «Експансія» за 2013-2017 роки наведена у табл. 1.1. та проілюстрована на рис. 1.9, для розрахунку використані показники фінансової звітності (дод. Б-Н).

Необоротні активи в 2017 році порівняно з даними 2016 року зросли на 3600 тис.грн., що становить 3,2%, порівняно з 2015 роком вони зменшились на 6350 тис.грн., а це на 5,1%, порівняно ж з 2014 та 2013 роками відбулось зменшення на 2350 тис.грн. (2,0%) та зріст на 210 тис.грн. (0,2%) відповідно.

Аналіз оборотних активів дозволив зробити висновки, що в 2017 році порівняно з 2016 роком їх вартість збільшилась на 2900 тис.грн. або на 13,9%. І це відбулося в першу

чергу за рахунок збільшення грошових коштів і за рахунок зростання вартості запасів. Якщо ж порівняти з 2015, 2014 та 2013 роками, спостерігаємо також збільшення оборотних активів. Так порівняно з 2015 роком їх вартість збільшилась на 3580 тис.грн. (17,7%), порівняно з 2014 роком – на 5930 тис.грн. (33,1%) і порівняно з 2013 роком - 3870 тис.грн., а це майже на 20%.

Витрати майбутніх періодів в 2017 році порівняно з 2016 роком зросли на 240 тис.грн., що більше на 49,0%, тоді як порівняно з 2015 та 2014 роками витрати майбутніх періодів були більші відповідно на 350 тис.грн. (92,1%) та на 470 тис.грн. (180,8%) і якщо порівняти їх з 2013 роком, то вони знову збільшились на 670 тис.грн., що становить 1116,7%.

Власний капітал в 2013, 2014 та 2015 роках мав позитивне значення, що говорить про вкрай стабільне становище товариства, але в 2016 та 2017 році ситуація трохи погіршилась за рахунок зменшення вартості власного капіталу. Хоча в 2017 рік порівняно з 2016 роком власний капітал зріс на 1120 тис.грн., або на 1,1%, порівняно ж 2015, 2014, 2013 роками відбулось зменшення на 6510 тис.грн., 6430 тис.грн. та на 7100 тис.грн. відповідно.

Довгострокові зобов'язання ТОВ «Експансія» протягом п'яти років постійно знаходяться на рівні 21970 тис. грн. При цьому відбувається постійне зростання поточних зобов'язань товариства.

В 2017 році порівняно з 2016 роком їх вартість збільшилась на 5640 тис. грн., що становить 49,9%, порівняно з 2015 роком відбулося збільшення поточних зобов'язань на 4100 тис.грн. або на 31,9%, порівнявши ж 2017 рік з 2014 роком бачимо що ситуація майже аналогічна: зобов'язання збільшились на 10480 тис.грн., або 162,0%. І якщо порівняти позиковий капітал 2017 року з 2013 роком, то спостерігаємо збільшення на 11880 тис.грн, а це 234,3%.

Аналіз основних показників ресурсів дозволив зробити висновок, що у 2013-2015 роках вони не змінювались і в досить позитивному стані, так як власний капітал був на достатньому рівні і значно переважав довгострокові та поточні зобов'язання (рис. 1.5). В 2016 році відбулось зниження власного капіталу з одночасним зростанням поточних зобов'язань. У 2017 році відбулось зростання власного капіталу, а також значне підвищення поточних зобов'язань. Як наслідок товариство збільшило свої ресурси, а це говорить про стабільне становище і фінансову незалежність.

Аналіз тенденції динаміки фінансових результатів ТОВ «Експансія» (табл. 1.2., рис.1.10) свідчить, що в протягом останніх п'яти років, товариство отримувало прибутки.

Дохід від реалізації товарів, чистий дохід від реалізації товарів і собівартість реалізованих товарів мають однакові тенденції в розвитку. Так в 2013-2014 роках відбувається зменшення цих показників. В 2015 році рівень цих показників майже не змінився. А починаючи з 2016 року відбувається значне збільшення як доходів так і собівартості аж до кінця 2017 року, коли вони досягли максимального результату.

Завдяки тому, що чисті доходи від реалізації товарів несуттєво перевищують собівартість, товариство протягом всіх п'яти років отримує незначний валовий прибуток, який динамічно зростає. Так в 2017 році він склав 3851,0 тис. грн., що на 1091,0 тис. грн. (39,5%) більше за 2016 рік, на 1264,0 (48,9) більше за 2015 рік. А порівняно з 2014 і 2013 роками відбувається збільшення валового прибутку на 1493,0 (63,3%) і на 1322,0 (52,3%) відповідно. Щодо чистого прибутку, то в 2017 році був отриманий його максимальний рівень – 125,0 тис. грн.

Якщо порівнювати його з рівнем 2016 року, то відбулось збільшення на 32,0 тис. грн. (34,4%). В порівнянні з 2015 роком зростання склало 7,0 тис. грн. (5,9%). А в порівнянні з 2013 роком збільшення склало 93,0 тис. грн. або 290,6%.

Таким чином, останні два роки діяльності ТОВ «Експансія» можна оцінити позитивно. Відбулось значне збільшення доходів від реалізації товарів і, завдяки перевищенню доходів над витратами, товариство отримало в 2017 році максимальний чистий прибуток. Це говорить про досить ефективну політику управління майновим потенціалом товариства.

Висновки до розділу 1

Прибуток - найбільш проста й одночасно найбільш складна категорія ринкової економіки. Вона є стрижнем і головною рушійною силою економіки ринкового типу, основним спонукальним мотивом діяльності підприємців у цій економіці. Комплексна характеристика підходів до ролі прибутку в житті підприємства подана основними теоріями, що склалися в світовій практиці, щодо визначення сутності прибутку (виробничого капіталу, утримання, прибутку як доходу від підприємницької діяльності в будь-яких її проявах, прибутку як результату існування монополії). Поняття в найбільш узагальненому виді може бути сформульоване в такий спосіб: прибуток являє собою виражений у грошовій формі чистий дохід підприємця на вкладений капітал, який характеризується його винагородою за ризик здійснення підприємницької діяльності, що представляє собою різницю між сукупним доходом і сукупними витратами в процесі здійснення цієї діяльності.

Контроль і аналіз є важливими складовими системи управління формуванням і використанням прибутку підприємства і реалізуються, як функції управління, інструменти управління, а також як основні етапи процесу управління.

Торгівля є однією з найважливіших галузей національної економіки, яка відображає всі пропорції або диспропорції, що мають місце в економіці країни.

Виняткова роль торгівлі визначається тим, що ринкова економіка -економіка, що заснована на принципах вільного підприємництва, різноманіття форм власності на засоби виробництва, ринкового ціноутворення, договірних відносин між господарюючими суб'єктами обмеженого втручання держави в господарчу діяльність. Розвиток торгівлі в умовах ринкової економіки повинен проходити при глибокому поєднанні відтворювальних, міжгалузевих і галузевих інтересів.

Саме внаслідок зростання товарообороту торговельних підприємств, а отже і зростання значущості цих підприємств в економіці України об'єктом магістерського дослідження обрано ТОВ «Експансія», що є підприємством торгівлі.

РОЗДІЛ 2.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ РОЗПОДІЛУ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

2.1 Аналіз нормативно-правового забезпечення і спеціальної літератури з питань дослідження

В умовах впровадження ринкової економіки змінюються пріоритети фінансово-господарської практики, значних змін набуває система обліку, аналізу та контролю їх методологічна і організаційна сторони. В цьому процесі, безперечно, має бути присутня регулююча роль держави, оскільки правильна постановка організації обліку, аналізу та контролю значною мірою впливають на ефективність виконання всіх управлінських функцій.

Питання обліку, аналізу і контролю формування, використання та розподілу прибутку підприємства регулюються багатьма законодавчо-нормативними документами. Нормативно-правову інформацію, яка використовується фахівцями підприємств для обліку, аналізу та контролю фінансових результатів наведено в додатку П.

З вищенаведеного додатку видно, що питання обліку та контролю формування прибутку та його оподаткування регулюється численними нормативно-правовими актами. Податковий кодекс України [3] є важливим нормативно-правовим актом, який нарешті кодифікував податкове законодавство і привів його до єдиного документу.

Прибуток в фінансовому обліку визначають за правилами бухгалтерського обліку, згідно з діючими положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, а прибуток по декларації з податку на прибуток – згідно Податкового кодексу.

Методика розрахунку фінансового результату діяльності в цих документах має ряд відмінностей.

До прийняття Податкового кодексу України методика розрахунку оподаткованого прибутку передбачала коригування суми валового доходу на валові витрати і амортизацію основних засобів та нематеріальних активів. З 01.04.2011 р. такі поняття як валові доходи і валові витрати зникли, натомість використовуються поняття доходів та витрат, як це передбачено в бухгалтерському обліку. Проте як і раніше витрати, що визначають об'єкт оподаткування включають суворо визначений на законодавчому рівні перелік складових. Крім того, амортизація основних засобів та нематеріальних активів включається до витрат, що враховуються при визначенні об'єкта оподаткування, та нараховується за методикою передбаченою положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Новим є порядок визнання доходів та витрат.

Раніше доходи в податковому обліку визнавались за правилом першої події: фактичним отриманням грошових коштів або відвантаженням готової продукції (товарів). Відповідно до Податкового кодексу дохід від реалізації товарів визнається за датою переходу покупцеві права власності на цей товар, а дохід від надання послуг та виконання робіт визнається за датою складання відповідного документа, що підтверджує факт надання послуг або виконання робіт. Тобто, доходи визнаються згідно методу нарахування, що відповідає положенням (стандартам) бухгалтерського обліку, при цьому витрати відповідно до Податкового кодексу визнаватимуться за датою нарахування доходів. Однак як і раніше між фінансовим та податковим обліком можуть виникати суттєві різниці.

Важливим елементом взаємоузгодженості є розробка розрахунку визначення оподаткованого прибутку і податкових зобов'язань по податку з прибутку за даними бухгалтерського обліку. В даний час підприємства й організації України не мають стандартної форми розрахунку податкових зобов'язань за даними бухгалтерського обліку, що розроблені і застосовуються в інших країнах і заміняють декларацію про прибуток підприємств. Причина

полягає у виникненні методологічного вакууму між вимогами Міністерства фінансів України по веденню бухгалтерського обліку відповідно до П(С)БО і вимог Державної податкової адміністрації по визначенню податкових зобов'язань і веденню податкового обліку відповідно до нормативної бази по оподатковуванню.

У такій ситуації бухгалтер із метою взаємоузгоджуваності бухгалтерського обліку і податкових розрахунків може:

- паралельно вести регістри бухгалтерського і податкового обліку по окремих об'єктах обліку, що не завжди доцільно й економічно обґрунтовано;
- вести додаткові накопичувальні документи, що дозволить об'єднувати податковий і бухгалтерський облік (не виключає допущення помилок, оскільки не існує процедури взаємозв'язки і перевірки);
- визначати податкові зобов'язання на основі даних бухгалтерського обліку шляхом коригування фінансового результату і визначення прибутку до оподатковування.

Аналізуючи нині діюче податкове законодавство України можна зробити висновок про те, що воно характеризується безсистемністю, нестабільністю та протиріччями. На сьогодні особливо гостро проявився і зовнішній недолік податкового законодавства, а саме невідповідність з іншими законодавчими галузями: конституційною, бюджетною, цивільною, адміністративною та кримінальною. Таким чином, податкове законодавство не виконує свою важливу функцію: стимулювання підприємницької діяльності, наслідком чого є розвиток тіньової економіки.

При написанні випускної кваліфікаційної роботи було проведено огляд економічної літератури з питань обліку аналізу та контролю фінансових результатів підприємства. Широке коло вітчизняних і зарубіжних економістів-науковців займаються дослідженням цієї проблематики. Можна відмітити, що теоретичні та практичні аспекти методології та організації обліку, аналізу та контролю досліджуються в працях М.Т. Білухи, І. В. Бланка, О.С. Бородкіна,

Ф.Ф. Бутинця, С.Ф. Голова, В.П. Завгороднього, Б.Ф. Усача, В.О. Шевчука, Б.М. Бірінберга, М.І. Камлика, А.А. Мазаракі, Є.В. Мниха та інших вчених-економістів. Серед зарубіжних вчених слід назвати Я.В.Соколова, М.І. Баканова, І.А. Білобжецького, А.А. Шпіга, В.В. Ковальова, Ч.Т. Хорнгрена, Дж. Тостера, К. Друрі. та багато інших. Опубліковані ними наукові роботи торкаються ключових аспектів досліджуваної проблематики, проте не дають вичерпної характеристики обліку, аналізу і контролю формування прибутку та його оподаткування, адекватної проблемам і вимогам перехідної економіки.

Растяпін А. В. у своїй статті „Максимізація прибутку підприємства” [72], доводить, що у Звіті про фінансові результати необхідно подавати достовірну, не викривлену інформацію, тому що саме там приводиться розрахунок бухгалтерського прибутку за елементами формування, і саме ці дані найбільше цікавлять користувачів.

В статті «Економічний зміст фінансових результатів діяльності підприємств» [84] Янок Д. розглядає теоретичні основи фінансових результатів та наводить приклади, зокрема для промислових підприємств. Автор стверджує: „Фінансовий результат - мета ведення господарських операцій”.

Оскільки фінансова звітність, особливо такий фінансовий звіт форма №2 є основним джерелом економічної інформації і відіграє важливу роль в діяльності підприємства, закономірним є те, що всі автори приділяють увагу цьому питанню у своїх підручниках.

В навчальному посібнику «Бухгалтерський облік в Україні» за редакцією Л.Р. Хом'яка [64] надаються докладні коментарі до всіх міжнародних стандартів фінансової звітності з урахуванням змін, доповнень та нових стандартів. Наведено приклади оцінки та відображення на рахунках бухгалтерського обліку господарських операцій, їх визнання та розкриття у фінансовій звітності. Слід підкреслити, що зазначений посібник має практичну цінність як для фахівців з обліку, так і користувачів облікової інформації.

У навчальному підручнику "Бухгалтерський фінансовий облік" [34] за редакцією професора Ф.Ф. Бутинця автори достатньо повно розкривають фінансову звітність, а саме її складові та вимоги до складання фінансової звітності. Крім того, детально описуєть порядок складання та використання основного елементу фінансової звітності – звіту про фінансові результати; його призначення, будову, склад елементів, вимоги до його достовірності..

У підручнику Сопко В.В. "Бухгалтерський облік в управлінні підприємством" [78] характеризується сутність бухгалтерської (фінансової) звітності, її призначення, склад, звітний період, принципи складання та вимоги до розкриття інформації у фінансових звітах; надається характеристика кожного елементу фінансової звітності. У посібнику описується порядок виправлення помилок та зміни у фінансовій звітності та аналізується податкова звітність підприємства.

У навчальному посібнику Подольської В.О. " Фінансовий аналіз " [68] автором розглянуто питання економічного аналізу прибутку, рентабельності, окремі питання аналізу фінансового стану за даними фінансової звітності, наведено методику аналізу, яку використовують деякі зарубіжні підприємства.

Найбільш раціональну і обґрунтовану методику аналізу фінансових результатів наведено в навчальному посібнику «Фінансовий аналіз» авторів Мниха Є.В., Барабаш Н.С. та ін. [59]. В посібнику розкрито економічний зміст доходів, витрат і прибутку підприємства, наведено класифікацію доходів і витрат підприємства, запропоновані організаційно-інформаційна модель аналізу фінансових результатів і рентабельності та основи організації аналізу фінансових результатів та рентабельності підприємства в умовах застосування сучасних інформаційних технологій. Наведено методики аналізу формування фінансових результатів підприємства, аналізу динаміки прибутку за складом і структурою, факторного аналізу фінансових результатів: прибутку від операційної діяльності, прибутку від звичайної діяльності до оподаткування та чистого прибутку, аналізу розподілу та ефективності використання чистого

прибутку, аналізу рентабельності підприємства, граничного аналізу та оптимізації прибутку підприємства.

Мних Є.В. в підручнику «Економічний аналіз діяльності підприємства» [61] запропонував нову парадигму економічних досліджень діяльності підприємства в умовах формування ринкових відносин. На цій основі запропоновано сучасну методику аналізу фінансових результатів діяльності підприємства, яка містить крім процедур аналізу і оцінки рівня та динаміки показників прибутку, факторного аналізу прибутку, аналізу використання прибутку, аналізу рентабельності процедури аналізу і оцінки виробничого і фінансового лівереджу.

Не всі автори приділяють належну увагу фінансовій звітності, деякі з них розглядають цю проблему зверхньо, не заглиблюючись у її сутність, і лише деякі з них дають повний аналіз бухгалтерської (фінансової) звітності підприємства в тому числі звіту про фінансові результати. Звіт про фінансові результати є основою для проведення аналізу доходів і витрат діяльності підприємства. Відомо, що головна мета діяльності суб'єкта господарювання зводиться до однієї стратегічної задачі – збільшення фінансових результатів. Для цього воно повинно розширювати всі види діяльності, а зокрема операційну, яка є основною складовою його доходів.

Підсумовуючи вищенаведене, можна сказати, що облік та контроль формування і використання прибутку в спеціальній літературі висвітлюється лише в загальному. Ці підручники безумовно заслуговують на увагу і потребують детального вивчення, однак можуть використовуватися лише з точки зору методології, яку необхідно пристосовувати до умов функціонування кожного підприємства зокрема, з огляду на вид діяльності, форму власності та тип господарювання.

2.2. Облік формування і розподілу прибутку торговельного підприємства

Організація бухгалтерського обліку на підприємстві передбачає розробку його облікової політики. Відповідно до закону "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" кожне підприємство самостійно обирає облікову політику, тобто сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності.

Формування облікової політики належить до компетенції власника. Головний бухгалтер забезпечує його здійснення відповідно до обраної облікової політики. Зміст облікової політики оформляється спеціальним наказом про облікову політику, який затверджується керівником підприємства. Наказ про облікову політику розробляється відповідно до принципів бухгалтерського обліку: обачності, автономності, послідовності, безперервності, нарахування і відповідності доходів і витрат, історичної (фактичної) собівартості, єдиного грошового вимірника, періодичності. Визначення облікової політики означає, у першу чергу, вибір методів обліку запасів, основних засобів, амортизації, розподілу накладних витрат тощо, якщо Положення (стандарти) бухгалтерського обліку (П(С)БО) надають можливість такого вибору. Від вибору конкретних елементів облікової політики напряму залежить розмір фінансового результату, що формується на рахунках бухгалтерського обліку, і розмір оподаткованого прибутку.

Структурну модель формування самого показника сукупного прибутку можна побудувати таким чином (рис. 2.1.).

Дана модель показує його складові, які, в свою чергу, є чинниками, що впливають на його розмір. Це чинники першого рівня, їх визначають шляхом зіставлення фактичних даних з прогнозними (плановими).

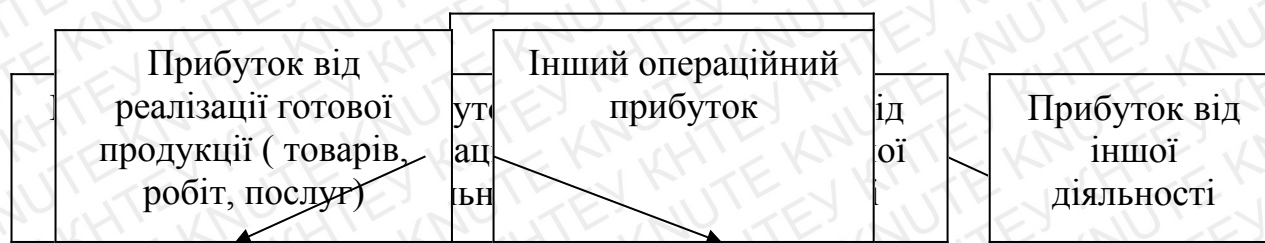

Рис. 2.1. Структурна модель сукупного прибутку підприємства.

Певні передумови для організації управлінського обліку фінансових результатів за видами діяльності на вітчизняних підприємствах існують, оскільки на рахунку 79 «Фінансові результати» прибутки чи збитки відображують на трьох субрахунках:

- 791 «Результат операційної діяльності»;
- 792 «Результат фінансових операцій»;
- 793 «Результат іншої діяльності».

Вважаємо, що доцільно змінити кількість і назви субрахунків. Нова їх назва може бути такою:

- 791 «Фінансовий результат операційної діяльності»;
- 792 «Фінансовий результат фінансової діяльності»;
- 793 «Фінансової результат інвестиційної діяльності»;
- 793 «Фінансовий результат іншої діяльності».

Доцільність зміни назв пояснюється необхідністю забезпечення єдиного методичного підходу до відображення в обліку фінансових результатів різних видів діяльності підприємства. Якщо навіть у теперішньому варіанті перший і третій субрахунки пов'язані із окремими видами діяльності підприємства, то чому другий - із операціями?

Адже, проведені дослідження дають підстави стверджувати, що поняття «фінансова операція» і «фінансова діяльність» не тотожні. Під фінансовою діяльністю розуміють діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства. Щодо фінансової операції, то нею може бути, на наш погляд, і звичайне погашення заборгованості постачальникам за товари (роботи, послуги).

Проаналізувавши ідеї Бутинця Ф, Нападовської Л. та інших вчених, вважаємо, що управлінський облік фінансових результатів за видами діяльності слід організувати на аналітичних рахунках до запропонованих вище субрахунків.

Л. Нападовська до таких рахунків відносить види продукції та канали реалізації [66, с. 55].

Ф. Бутинець, Т. Давидюк, Н. Малюга та Л. Чижевська стверджують, що в управлінському обліку кінцевий фінансовий результат визначається за внутрішніми сегментами (центрами відповідальності за прибутком) і зовнішніми сегментами (географічними зонами реалізації продукції, представництвами в інших країнах, каналами реалізації, категоріями споживачів) [35, с. 384].

Робочий план рахунків для управлінського обліку фінансових результатів на ТОВ «Експансія» слід організувати за видами діяльності на аналітичних рахунках; товарами (виконаними роботами, наданими послугами, відповідальними особами; покупцями та замовниками тощо. Отже, ми пропонуємо внести зміни до назв усіх субрахунків рахунку 79 і до кожної назви додати слово «фінансовий». Доцільність цього пояснюється тим, що результатом операційної діяльності є прибутки чи збитки, які формуються внаслідок продажу товарів, виконаних робіт, послуг тощо; результатами інвестиційної діяльності є придбання, продаж необоротних активів тощо. У зв'язку з цим в назві субрахунків необхідно використовувати замість слова «результат» словосполучення «фінансовий результат». Слід зазначити, що

автори Інструкції № 291 з цим частково погоджуються, адже в коментарі до змісту субрахунку 791 він названий «Фінансовий результат (прибуток, збиток) від операційної діяльності».

Завдання бухгалтерського обліку фінансових результатів полягає у визначенні кількісних і якісних параметрів фінансового результату: прибуток чи збиток; формування даних щодо фінансових результатів для потреб складання фінансової звітності й податкових декларацій; інформаційне забезпечення порядку розподілу прибутку та здійснення операцій щодо розрахунків за сумами належних до бюджету податків та обов'язкових платежів, з акціонерами та засновниками за нарахованими їм дивідендами, формування резервів власного капіталу тощо.

Суму прибутку підприємство отримує від основної діяльності, фінансових операцій, іншої діяльності.

Загальний порядок формування фінансового результату в бухгалтерському обліку може бути зведений до наступних аспектів:

1) Виходячи з принципу нарахування і відповідності доходів та витрат, обумовленого НП(С)БО 1 [15], підприємство визначає в обліковій політиці, які придбання вважають "доходами" і які видатки - "витратами", тобто:

а) визнання доходів і витрат (доходи і витрати відображають у бухгалтерському обліку в момент їх виникнення незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів);

б) оцінка доходів і витрат (здійснюють у момент надходження активів чи погашення зобов'язань згідно з НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" [15].

2) Нарахування доходів і витрат відбувається за кожним видом діяльності підприємства.

3) Необхідно порівняти доходи звітного періоду з витратами для отримання цих доходів.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку даних про доходи підприємства подані у П(С)БО 15 "Дохід" [21]. Згідно з цим Положенням (п. 5) дохід визнається під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства), якщо дотримано виконання наступних п'яти умов (п. 8):

- 1) покупцеві передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію, товар, інший актив;
- 2) підприємство не здійснює надалі управління та контроль за реалізованою продукцією, товарами, іншими активами;
- 3) сума доходу може бути достовірно визначена;
- 4) існує впевненість, що у результаті операції відбудеться збільшення економічних вигод підприємства;
- 5) витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначеними. Якщо йдеться про надання послуг, то до означених вище умов додають ще одну (п. 10): можливість достовірної оцінки ступеня завершеності робіт, або дохід визнають на рівні визначених витрат, що підлягають відшкодуванню.

Норми П(С)БО 15 "Дохід" та НП(С)БО 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності” поширюються на підприємства, установи, організації та інші юридичні особи незалежно від форм власності, за винятком банківських та бюджетних установ.

Доходи, визнані за правилами бухгалтерського обліку, класифікують за такими групами [21, п. 7]:

- дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (рах. №70);
- інші операційні доходи (рах. №71);
- фінансові доходи (рах. №72) та (рах. №73);
- інші доходи (рах. №74).

Рахунки класу 7 є транзитними, такими, що використовуються для накопичення інформації про доходи за звітний період, по закінченню якого

сальдо цих рахунків переноситься на рахунок 79 "Фінансові результати". Тимчасові рахунки розпочинають звітний період із нульового сальдо. Інформація про доходи і витрати в них дає можливість скласти проміжну звітність.

На рахунках класу 7, крім рахунка 76 "Страхові платежі", протягом звітного періоду за кредитом відображається сума загального доходу разом із сумою непрямих податків, зборів (обов'язкових платежів), що включені до ціни продажу, за дебетом — щомісячне відображення належної суми непрямих податків, зборів, щорічне або щомісячне віднесення суми чистого доходу на рахунок 79 "Фінансові результати".

На рахунку 76 "Страхові платежі" узагальнюється інформація про надходження страхових платежів та їх повернення страхувальникам, із щомісячним віднесенням всієї різниці на субрахунок 703 "Дохід від реалізації робіт і послуг".

Таким чином, рахунки 70 "Доходи від реалізації" та 71 "Інший операційний дохід" призначені для відображення доходів від операційної діяльності, а рахунки 72 "Дохід від участі в капіталі", 73 "Інші фінансові доходи" — доходів від фінансової діяльності. Рахунок 74 "Інші доходи" призначений для обліку доходів, пов'язаних передусім з інвестиційною діяльністю, та доходів, що виникають у процесі діяльності, але не пов'язані з операційною або фінансовою діяльністю.

Узагальнення інформації про доходи від реалізації готової продукції, товарів, робіт і послуг, доходів від страхової діяльності, а також про суму знижок, наданих покупцям, та про інші вирахування з доходу ведеться на рахунку 70 "Доходи від реалізації".

Рахунок 70 "Доходи від реалізації" — транзитний, має ознаки пасивного рахунка, призначений для обліку господарських процесів.

За кредитом рахунка 70 "Доходи від реалізації" на підставі довідок та розрахунків бухгалтерії відображається збільшення (одержання) доходу, за дебетом — належна сума непрямих податків (акцизного збору, податку на

додану вартість та інших, передбачених законодавством); суми, які отримує підприємство на користь комітента, принципала; повернуті перестраховиками частки страхових платежів (страхових внесків, страхових премій); списання у порядку закриття на рахунок 79 "Фінансові результати".

Бухгалтерський облік доходів від реалізації ведеться щодо кожного об'єкта за відповідними групами, для яких відкривається окремий субрахунок.

На субрахунку 701 "Дохід від реалізації готової продукції" узагальнюється інформація про доходи від реалізації готової продукції.

На субрахунку 702 "Дохід від реалізації товарів" підприємства та організації узагальнюють інформацію про доходи від реалізації товарів.

На субрахунку 703 "Дохід від реалізації робіт і послуг" підприємства і організації, що виконують роботи і надають послуги, узагальнюють інформацію про доходи від реалізації робіт і послуг, про результати зміни резервів незароблених премій.

Аналітичний облік доходів від реалізації ведеться за видами (групами) продукції, регіонами збуту та іншими напрямками, визначеними підприємством.

У фінансовому обліку процес реалізації відображається так: за принципом нарахування — у момент відвантаження готової продукції, товарів, наданих послуг, а в податковому обліку дохід визнається за першою подією.

При визначенні фінансового результату необхідно доходи зменшити на величину понесених витрат. Якщо доходи підприємства перевищують витрати, то отримає підприємство — прибуток, а якщо навпаки, витрати перевищують доходи, то підприємство за звітний період отримає збиток.

Витрати — це процес споживання або використання матеріалів, товарів, робіт і послуг в процесі одержання доходу. Витрати визнаються при зменшенні активів або при зростанні зобов'язань, внаслідок яких відбувається зменшення власного капіталу (за винятком випадків вилучення капіталу власниками) за умови їх достовірної оцінки.

Для окремого ведення обліку витрат, а також складання Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) Планом рахунків передбачено відповідні класи рахунків. Так, для узагальнення інформації про витрати передбачено клас 8 „Витрати за елементами” та клас 9 „Витрати діяльності”. На рахунках класу 9 обліковують витрати, які зменшують доходи звітного періоду, а рахунки класу 8 призначені для відображення операційних витрат підприємства за економічними елементами. При цьому рахунки класу 9 „Витрати діяльності” застосовуються всіма підприємствами, крім малих, з відкриттям за власним рішенням рахунків класу 8 „Витрати за елементами”.

Згідно Наказу про облікову політику ТОВ «Експансія» облік витрат здійснює з використанням рахунків витрат 9 Класу.

До витрат операційної діяльності виробниче підприємство відносить собівартість реалізованої готової продукції, адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційна витрати.

Для узагальнення інформації про собівартість реалізованої готової продукції, товарів, виконаних робіт, наданих послуг підприємство використовує рахунок 90 „Собівартість реалізації”, який має наступні субрахунки. Досліджуване підприємство субрахунок 904 не використовує у своїй діяльності:

- 901 “Собівартість реалізованої готової продукції”;
- 902 “Собівартість реалізованих товарів”;
- 903 “Собівартість реалізованих робіт і послуг”.
- 904 «Стахові виплати».

Досліджуване підприємство субрахунок 904 не використовує у своїй діяльності.

На субрахунку 901 “Собівартість реалізованої готової продукції” підприємство веде облік виробничої собівартості реалізованої готової продукції.

Собівартість реалізованих товарів відображається за дебетом субрахунку 902 “Собівартість реалізованих товарів”, за кредитом – списання в порядку

закриття оборотів на рахунок 79 „Фінансовий результат”.

На субрахунку 903 “Собівартість реалізованих робіт і послуг” ведеться облік собівартості реалізованих за звітний період робіт і послуг.

ТОВ «Експансія» для відображення витрат періоду використовує такі рахунки:

- 92 „Адміністративні витрати”, де відображаються загальногосподарські витрати, пов'язані з управлінням підприємством;
- 93 „Витрати на збут”, на якому відображаються всі витрати виробничого підприємства, крім загальногосподарських і фінансових витрат;
- 94 „Інші витрати операційної діяльності”, де відображаються інші витрати, що не знайшли свого відображення на рахунках 90 — 93. На цьому рахунку відображаються суми уцінки, нестачі товарно-матеріальних цінностей та курсові різниці, що виникли внаслідок відображення валютних операцій;
- 95 „Фінансові витрати”, на якому підприємство відображає витрати, пов'язані з виплатою відсотків за кредит, інші витрати, пов'язані із залученням позикового капіталу.

Для обліку витрат інвестиційної діяльності використовують рахунок – 96 „Втрати від участі в капіталі”, на якому за дебетом рахунку відображається сума визнаних втрат, за кредитом – списання на рахунок 79 “Фінансові результати”.

До витрат іншої діяльності належать витрати, які не пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів) та послуг, а також витрати страхової діяльності. Облік таких витрат ведеться на рахунку № 97 „Інші витрати”.

Для обліку і узагальнення інформації про фінансові результати діяльності підприємства Планом рахунків передбачено рахунок 79 "Фінансові результати", облік, на якому здійснюється за субрахунками, зазначеними раніше.

За кредитом рахунка 79 "Фінансові результати" та його субрахунків відображаються суми в порядку закриття рахунків обліку доходів, а по дебету -

суми в порядку закриття рахунків обліку витрат, а також сума нарахованого податку на прибуток.

На субрахунку 791 "Результат операційної діяльності" підприємство обліковує прибуток (збиток) від операційної діяльності. По кредиту 791 "Результат операційної діяльності" підприємства відображають суму доходів від реалізації готової продукції, товарів, робіт, послуг та іншої операційної діяльності в кореспонденції з дебетом рахунків: 70 "Доходи від реалізації" та 71 "Інший операційний дохід".

На дебет субрахунку 791 "Результат операційної діяльності" наприкінці звітної періоду в порядку закриття рахунків списують:

- собівартість реалізованої готової продукції, товарів, послуг (з кредиту рахунка 90 "Собівартість реалізації");
- адміністративні витрати (з кредиту рахунка 92 "Адміністративні витрати");
- витрати на збут (з кредиту рахунка 93 "Витрати на збут");
- інші витрати операційної діяльності (з кредиту рахунка 94 "Інші витрати операційної діяльності");
- належну за даними бухгалтерського обліку суму податку на прибуток від звичайної діяльності (з кредиту рахунка 981 "Податки на прибуток від звичайної діяльності").

Шляхом порівняння на субрахунку 791 "Результат операційної діяльності" кредитового обороту (загальна сума одержаних доходів від реалізації та інший операційний дохід) з дебетовим оборотом (загальна сума операційних витрат з урахуванням суми податку на прибуток від цієї діяльності) визначають фінансовий результат (прибуток, збиток) від операційної діяльності підприємства.

Визначену суму фінансового результату від операційної діяльності списують на фінансово-результатний рахунок 44 "Нерозподілені прибутки (непокріті збитки)"

На субрахунку №792 "Результат фінансових операцій" визначається прибуток (збиток) від фінансових операцій підприємства. На дебеті субрахунка №792 "Результат фінансових операцій" відображається списання фінансових витрат з рахунків №95 "Фінансові витрати" та №96 "Втрати від участі в капіталі", на кредиті субрахунка - списання суми в порядку закриття рахунків обліку доходів від участі в капіталі та інших фінансових доходів. Формування прибутку (збитку) від фінансових операцій зображено на рис. 2.2.

Рис. 2.2. Формування прибутку (збитку) від фінансових операцій

Прибуток (збиток) від іншої діяльності підприємства ТОВ «Експансія» визначає на субрахунку №793 "Результат іншої діяльності". На дебеті субрахунку відображається списання витрат з рахунка №97 "Інші витрати", а на кредиті - списання суми в порядку закриття рахунків обліку доходів від інвестиційної та іншої звичайної діяльності підприємства. Визначення прибутку (збитку) від іншої діяльності наведено на рис. 2.3.

Наприкінці звітного року сальдо рахунка № 79 списується на рахунок 44 "Прибуток нерозподілений (непокриті збитки)", який призначений для обліку нерозподіленого прибутку або непокритих збитків.

Якщо рахунок 79 "Фінансові результати" є номінальним і на кінець звітного періоду закривається (сальдо немає), то рахунок 44 "Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)" може мати сальдо, яке відображається в Балансі.

Субрахунок №793	
Дебет Кредит рахунків (в порядку закриття рахунків):	Кредит Дебет рахунків (в порядку закриття рахунків):
№97 «Інші витрати»	№741 «Дохід від реалізацій фінансових інвестицій» №742 «Дохід від відновлення корисності активів» №744 «Дохід від неопераційної курсової різниці» №745 «Дохід від безоплатно одержаних активів» №746 «Інші доходи»
Сальдо – Збиток	Сальдо - Прибуток

Рис. 2.3. Визначення прибутку (збитку) від іншої діяльності.

Нерозподілений прибуток - це сума чистого прибутку, нерозподіленого у вигляді дивідендів між акціонерами і власниками підприємства. В момент виникнення весь чистий прибуток за звітний період може бути визначений як нерозподілений.

На рахунку 44 "Нерозподілений прибуток (непокриті збитки)" ТОВ «Експансія» веде облік нерозподілених прибутків чи непокритих збитків поточного та минулих років, а також використаного в поточному році прибутку. На дебеті рахунка відображаються збитки та використання прибутку, на кредиті - збільшення прибутку від усіх видів діяльності.

Виправлення помилок за минулий рік, що виявлені в поточному році, відображається кореспонденцією рахунка №44 "Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)" з рахунками бухгалтерського обліку відповідних об'єктів Класів 1-6.

Чистий прибуток визначається наприкінці звітного року і відображається на дебеті рахунка №79 "Фінансові результати" і на кредиті рахунка №44 "Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)". Збиток у звітному Балансі відображається на дебеті рахунка 44 "Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)" і на кредиті рахунка 79 "Фінансові результати" (останній у будь-якому випадку закривається). Кредитове сальдо на рахунку №44 "Нерозподілені

прибутки (непокріті збитки)" характеризує нерозподілений прибуток, а дебетове - непокрітий збиток.

Облік нерозподілених прибутків або непокрітих збитків ведеться у розрізі наступних субрахунків:

- ♦ 441 „Прибуток нерозподілений”;
- ♦ 442 „Непокріті збитки”;
- ♦ 443 „Прибуток, використаний у звітному періоді”.

На субрахунку 441 „Прибуток нерозподілений” відображається рух нерозподіленого прибутку наростаючим підсумком протягом всього терміну існування підприємства.

Збиток звітного року відображається на дебеті субрахунку 442 "Непокріті збитки", дебетове сальдо на цьому субрахунку означає суму непокрітого на даний момент збитку. Витрати, втрати і збитки, які обліковуються на цьому рахунку, а також суми податків з прибутку, які не перекриваються прибутком, приєднуються до непокрітих збитків.

Основним напрямом вдосконалення бухгалтерського обліку є застосування інформаційних систем та комп'ютерних технологій для автоматизації задач обліку.

Системи автоматизації обліку фінансових результатів діяльності підприємства повинні розв'язувати такі задачі:

- облік фінансових результатів операційної діяльності підприємства;
- облік фінансових результатів фінансової діяльності підприємства;
- облік фінансових результатів іншої діяльності підприємства.

Кожна з перелічених задач включає комплекс підзадач. Зокрема, задача обліку фінансових результатів операційної діяльності підприємства включає:

- облік доходу від реалізації товарів (, послуг);
- облік податку на додану вартість, що включена до складу доходу від реалізації продукції (послуг);
- облік інших вирахувань із доходу;
- облік собівартості реалізованих продукції (, послуг);

- облік адміністративних витрат, пов'язаних з управлінням та обслуговуванням підприємства;
- облік витрат на збут, пов'язаних із реалізацією продукції;
- облік інших операційних доходів;
- облік інших операційних витрат.

В основі функціонування інформаційних систем обліку фінансових результатів лежить використання програмного забезпечення автоматизації облікових робіт, серед яких найбільше розповсюдження знайшли програми «1С: Бухгалтерія», «Парус-Підприємство» та «Галактика».

Програма «1С: Бухгалтерія» має гнучкі можливості організації обліково-аналітичних робіт в управлінні фінансовими результатами, котрі включають:

- облік доходів і витрат в розрізах видів діяльності підприємства та видів витрат, для чого використовуються відповідні довідники програми;
- довідники необоротних активів, номенклатури матеріальних цінностей та працівників підприємства з інформацією про рахунки та види витрат, на які списуються витрати, пов'язані з амортизацією необоротних активів, списання матеріальних цінностей та нарахуваннями заробітної плати працівникам;
- режим автоматичного формування проводок для обліку доходів і витрат за допомогою документів;
- режим ручного формування проводок для обліку доходів і витрат за допомогою операцій або шаблонів типових операцій;
- автоматичне закриття рахунків доходів та витрат на рахунки фінансових результатів;
- наявність великої кількості стандартних звітів для отримання інформації по синтетичних та аналітичних рахунках доходів, витрат та фінансових результатів;
- наявність регламентованого звіту про фінансові результати.

Програми «Парус-Підприємство» та «Галактика» мають подібні до програми «1С: Підприємство» можливості обліку доходів, витрат та фінансових

результатів. На досліджуваному підприємстві ТОВ «Експансія» використовується програма «1С: Бухгалтерія».

Технологія організації обліку фінансових результатів в програмі «1С: Бухгалтерія» включає такі основні етапи: етап налаштування програми, етап обліку доходів та витрат, етап закриття рахунків доходів та витрат.

На першому етапі визначаються значення констант та заповнюються основні довідники програми.

До констант, що стосуються обліку витрат, відносяться константи «Использовать счета расходов» та «Метод партионного учета» (рис. 2.4). Значення першої константи визначає один із трьох варіантів обліку витрат на виробництво: із використанням рахунків 8 і 9 класу; із використанням рахунків тільки 8 класу; із використанням рахунків тільки 9 класу. Значення другої константи визначає один з чотирьох методів обліку й списання партій товарно-матеріальних цінностей: по партіях, по середньозваженій ціні, FIFO.

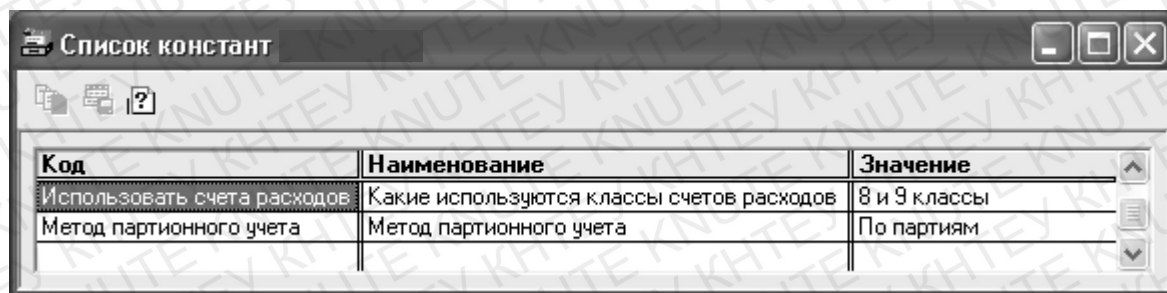

Рис. 2.4. Вікно списку констант в програмі «1С: Бухгалтерія»

До довідників, що використовуються, для обліку доходів та витрат відносяться довідники «Виды деятельности», «Виды затрат», «Необоротные активы», «Номенклатура», «Сотрудники». Довідник «Виды деятельности» (рис.2.5.) містить список видів діяльності підприємства (операційної, фінансової, іншої звичайної діяльності), котрі використовуються для аналітичного обліку витрат та доходів по кожному з них.

Довідник «Виды затрат» містить список видів витрат для аналітичного обліку за ними. Для кожного виду витрат визначається рахунок, на який в кінці місяця списуються суми по даному виду витрат при проведенні документа

«Финансовые результаты» в режимі «Закрытие элементов затрат». Якщо рахунок витрат не буде визначений, то даний вид витрат не буде списаний.

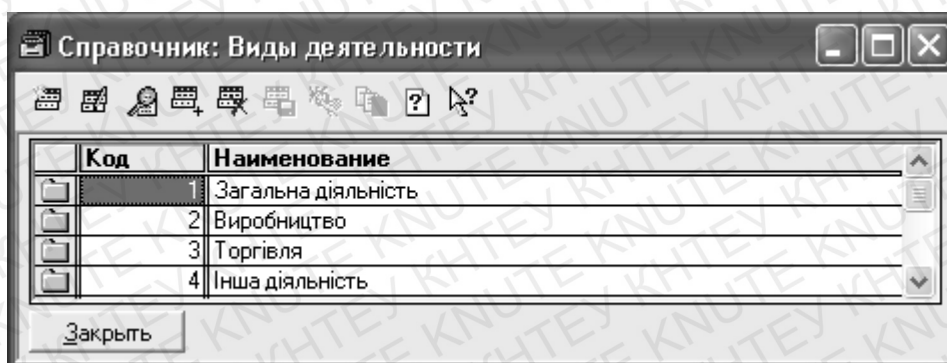

Рис. 2.5. Вікно довідника «Виды деятельности» в програмі «1С: Бухгалтерія»

Облік доходів та витрат всіх видів діяльності підприємства ведеться на основі бухгалтерських проводок, котрі можуть бути сформовані автоматично при використанні документів програми або в ручному режимі введення за відсутності відповідних документів.

До документів програми, що формують бухгалтерські проводки з рахунками доходів та витрат належать документи «Услуги сторонних организаций», «Расходная накладная», «Оказание услуг», «Розничная накладная», «Калькуляция», «Начисление заработной платы», «Списание ТМЦ», «Переоценка ТМЦ», «Оприходование излишков ТМЦ», «Покупка валюты», «Продажа валюты», «Переоценка валюты», «Списание МБП», «Начисление износа», «Модернизация необоротных активов», «Ликвидация необоротных активов». До документів програми, що формують сторнуючі бухгалтерські проводки з рахунками доходів та витрат належать документи «Возвратная накладная» та «Возврат розница».

Розглянемо для прикладу декілька з перелічених документів.

Документ «Калькуляция» у режимі «предварительная» (рис.2.6) використовується для списання матеріалів, розрахунку планової собівартості на підставі вартості списаних матеріалів, а також оприбуткування товарів. Крім того, він дозволяє розрахувати відпускну ціну з урахуванням податків, що будуть сплачені при продажі (ПДВ, акциз, податок з обороту тощо), і норми

рентабельності, яку потрібно одержати (рис.2.7). Для реєстрації лише факту списання матеріалів встановлюється відповідний прапорець.

Калькуляция - КА-0000019

Основныe | Налоги и рентабельность

ТОВ «Експансія»

Предварительная калькуляция КА-0000019 от 24.05.17 Админов

Вид калькуляции: Предварительная

Материалы и продукция:

Склад мат-лов: Склад товаров

Продукция:

Склад прод-ции: Склад готовой продукции

Кол-во продукции: 300.000

Продажная ст-сть

	Всего	За единицу
Без НДС	750.00	2.50
С НДС	900.00	3.00

Себестоимость

	Всего	За единицу
Предварительная	500.00	1.67
Окончательная	0.00	0.00

Примечание:

N	Затрата	Партия	Кво	Сумма предв.	Сумма оконч.
		ПН-0000023 (24.05.04)	300.000	500.00	

OK Провести Закреть Печать Подбор > Заполнить Установить цену

Рис.2.6. Закладка «Основныe» документа «Калькуляция» в программе «1С: Бухгалтерия»

Калькуляция - КА-0000019

Основныe | Налоги и рентабельность

ТОВ «Експансія»

Предварительная калькуляция КА-0000019 от 24.05.17 Админов

Вид калькуляции: Предварительная

Вид деятельности: Производство

Включаем в расчет продажной стоимости

Рентабельность: в долях единицы 0.500

НДС 20 %

Сумма акциза 0.00

Налоги и отчисления, начисляющиеся с оборота и относящиеся на себестоимость

	Ставка 0
	Ставка 0
	Ставка 0

Сумма: 0.00

OK Провести Закреть Печать Подбор >

Рис. 2.7. Закладка «Налоги и рентабельность» документа «Калькуляция» в

програмі «1С: Бухгалтерія»

Дані суми будуть враховані при формування звіту про фінансові результати.

Закриття рахунків доходів і витрат (рахунків 7, 8 і 9 класів) на відповідні субрахунки визначення фінансових результатів (рахунок 79) виконується за допомогою документа «*Финансовые результаты*» в режимі визначення фінансових результатів. (рис.2.8)

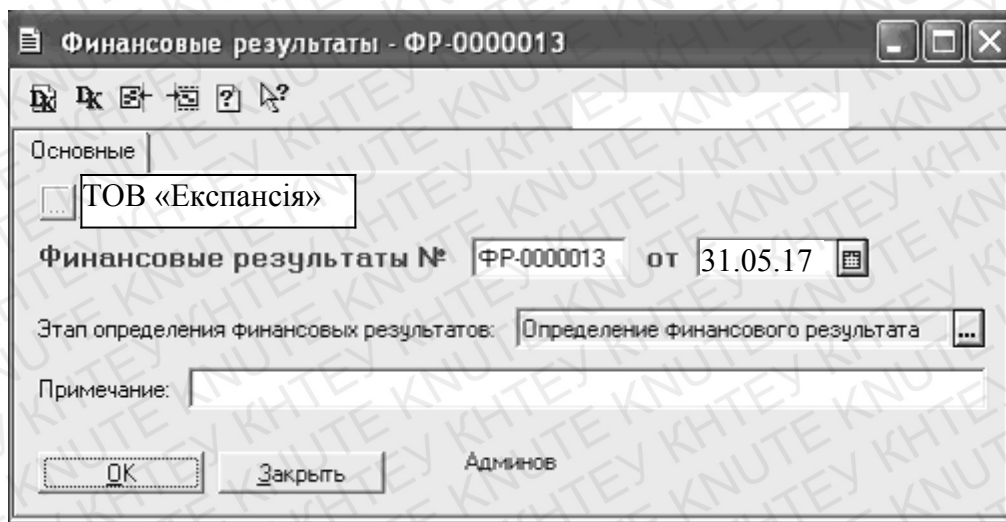

Рис. 2.8. Вікно документа «*Финансовые результаты*» в програмі «1С: Бухгалтерія»

При цьому залишки по доходах та витратах фінансової діяльності (рахунки 72, 73, 95, 96) списуються тільки наприкінці року, тобто при проведенні документа в грудні.

Таким чином, метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої неупередженої інформації про фінансове становище та фінансові результати діяльності підприємства.

Отже, ведення бухгалтерського обліку в ТОВ «Експансія» здійснюється відповідно до чинного законодавства України за комп'ютерною формою обліку із застосуванням програми «1-С Бухгалтерія 8.2», яка містить різноманітні засоби автоматизації обліку доходів, витрат та фінансових результатів,

використання яких суттєво спрощує обліковий процес, підвищує його оперативність та достовірність.

2.3. Організаційно-інформаційна модель контролю та аналізу розподілу та використання прибутку підприємства

Будь-яка цілеспрямована діяльність потребує певних обмежень і передбачає визначення суб'єктів діяльності, її об'єктів, мети та завдань, вирішення яких є умовою досягнення мети діяльності, формування інформаційної бази, методів і прийомів, за допомогою яких передбачається вирішити поставлені завдання.

Одним із засобів формалізації аналізу і контролю суб'єктів господарювання є розробка організаційно-інформаційної моделі, яка поєднує обидві основні складові контролю: організаційну та інформаційну. Організаційні питання, які вирішуються на рівні розробки моделі фінансового аналізу та контролю діяльності підприємства, стосуються характеристики його суб'єктів, об'єктів, мети і завдань та методичного забезпечення. Інформаційні питання охоплюють побудову інформаційної бази аналізу та контролю: визначення джерел інформації, характеристику інформаційного забезпечення

та розробку системи показників, за допомогою яких передбачається досліджувати об'єкти аналізу і контролю.

Організаційно-інформаційна модель аналізу та контролю діяльності підприємства є стислою характеристикою його суб'єктів та об'єктів, мети і завдань, системи показників, що визначають параметри об'єктів, інформаційної бази, методів і прийомів перетворення економічної інформації, узагальнення результатів аналізу та контролю.

Побудова організаційно-інформаційної моделі аналізу та контролю формування і розподілу прибутку ґрунтується на визначенні її як одного з прийомів формалізації контрольно-аналітичного процесу в управлінні доходами, витратами та прибутком підприємства.

Організаційно-інформаційна модель аналізу та контролю розподілу та використання прибутку підприємства наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Організаційно-інформаційна модель аналізу та контролю розподілу та використання прибутку підприємства

Мета і завдання аналізу та контролю формування і розподілу прибутку підприємства	
1.1. Мета	1.2. Завдання
- Метою аналізу фінансових результатів підприємства є пошук шляхів і кількісна оцінка резервів збільшення прибутку і підвищення рентабельності підприємства на основі ефективного управління його доходами та витратами - перевірка правильності, достовірності та неупередженості інформації про доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства, повноти та своєчасності перерахування податків	Аналізу - Аналіз формування прибутку - Аналіз складу та динаміки прибутку - Загальний і факторний аналіз прибутку від операційної діяльності - Аналіз прибутку від інвестиційної діяльності. - Аналіз прибутку від фінансової діяльності - Аналіз чистого прибутку - Аналіз розподілу та ефективності використання чистого прибутку - Аналіз рентабельності підприємства - Граничний аналіз та оптимізація прибутку Контролю - перевірка законності визначення витрат на реалізацію товарів, послуг за кожною калькуляційною статтею та за кожним

	елементом витрат • порівняння доходів та витрат на їх створення, перевірка визначення фінансових результатів за видами діяльності; • перевірка складу і правильності відображення та визнання в обліку та звітності витрат від іншої операційної, фінансової та інвестиційної діяльності за кожною статтею витрат; • перевірка складання фінансової звітності за формою 2 "Звіт про фінансові результати" і формою 5 "Примітки до фінансової звітності"; перевірка правильності нарахування податку на прибуток і визначення нерозподіленого прибутку або непокритого збитку;
--	---

2. Об'єкти і суб'єкти аналізу та контролю прибутку підприємства	
2.1. Об'єкти	2.2. Суб'єкти
• Доходи в цілому та за видами • Витрати в цілому та за видами • Прибуток в цілому та за його складовими • Чинники, що вплинули на утворення доходів • Чинники, що вплинули на утворення витрат • Чинники, що вплинули на утворення прибутку	Аналізу • Вищі посадові особи підприємства • Економічні служби підприємства • Керівники функціональних та структурних підрозділів підприємства • Власники та акціонери. • Зовнішні користувачі інформації Контролю • Особи та органи, що мають повноваження здійснення контролю за фінансово-господарською діяльністю підприємства, та мають право втручатись в його оперативну діяльність і притягувати винуватців до відповідальності.
3. Система економічних показників аналізу фінансових результатів	
3.1. Абсолютні вартісні показники, джерелом яких є облік	3.2. Відносні показники, які є наслідком аналітичної обробки облікової інформації
• Абсолютна величина доходу в цілому та за його видами • Абсолютна величина витрат в цілому та за їх видами • Абсолютна величина прибутку в цілому та за його складовими • Залишки активів, капіталу і зобов'язань підприємства • Абсолютні показники динаміки доходів, витрат та прибутку	• Відносні показники структури доходів, витрат та прибутку • Відносні показники динаміки доходів, витрат та прибутку • Відносні показники інтенсивності процесів (коефіцієнти доходності, рентабельності, витратомісткості тощо)
4. Інформаційне забезпечення аналізу та контролю формування і розподілу прибутку підприємства	
4.1. Зовнішня інформація	4.2. Внутрішня інформація
• Правова • Нормативна • Довідкова	• Планова • Фактографічна

5. Методичні прийоми обробки первинної (вхідної) інформації	
5.1. Аналізу	5.2. Контролю
Економіко-логічні методи - Групування - Порівняння - Розрахунок відносних показників - Розрахунок середніх показників - Деталізація - Елімінування Економіко-математичні методи - Методи обробки динамічних рядів - Методи регресійно-кореляційного аналізу - Методи моделювання	- Техніко-економічні розрахунки - Нормативна перевірка - Документальна перевірка - Зустрічна перевірка - Взаємний контроль змісту різних документів; - інвентаризація; - контрольне замірювання; - контрольний запуск сировини, матеріалів у виробництво; - перевірка якості сировини і матеріалів; - експертна оцінка; - службове розслідування
6. Узагальнення і реалізація результатів аналізу та контролю формування і розподілу прибутку підприємства	
6.1. Узагальнення результатів	6.2. Реалізація результатів
Аналізу - Систематизація інформації - Кількісна оцінка втрачених прибутків - Кількісна оцінка потенційного збільшення прибутків - Оцінка вірогідності прогнозованих фінансових результатів - Розробка багатоваріантних заходів щодо поліпшення фінансових результатів діяльності підприємства у майбутньому періоді - Оформлення результатів аналізу і передача їх в управлінські структури для реалізації запропонованих заходів Контролю - Групування і синтезування виявлених недоліків; - узагальнення і викладення результатів ревізії в акті.	Аналізу - Оцінка заходів поліпшення фінансових результатів з точки зору їх найбільшої відповідності фінансовій стратегії підприємства - Вибір оптимального варіанту заходів щодо поліпшення фінансових результатів діяльності підприємства - Прийняття рішення щодо реалізації обраного варіанту заходів - Доведення прийнятого рішення до виконавців Контролю - Документування результатів проміжного контролю. - Аналітичне групування. - Слідчо-юридичне обґрунтування. - Систематизоване групування. Прийняття рішень та контроль їх виконання.

Організаційно-інформаційна модель аналізу та контролю розподілу та використання прибутку підприємства складається з шести основних блоків

Мета і завдання аналізу і контролю фінансових результатів

Об'єкти і суб'єкти аналізу фінансових результатів;

Система економічних показників;

Інформаційне забезпечення аналізу і контролю фінансових результатів;

Методичне забезпечення аналізу і контролю фінансових результатів;

Методичні прийоми узагальнення і реалізації аналізу і контролю.

Після визначення мети та завдань на другому етапі потрібно визначити об'єкти та суб'єкти аналізу і контролю фінансових результатів підприємства. До об'єктів можна віднести:

- доходи та витрати;
- чистий прибуток;
- функції управління (тобто аналізуються реальність плану, ефективність організації облікового процесу і контролю).
- фактори, що зумовили розміри чистого прибутку (внутрішні та зовнішні);

Внутрішні (суб'єктивні) фактори - це фактори, які залежать від діяльності фірми і можуть бути змінені зусиллями підприємства (товарообіг, розмір прибутку від фінансової та іншої діяльності).

Зовнішні (об'єктивні) фактори - це фактори, які не залежать від діяльності фірми, але кількісно визначають рівень використання потенціалу підприємства (ставка податку на додану вартість, розміри акцизного збору, ставка податку на прибуток). На зовнішні фактори фірма впливати не може.

Суб'єктами аналізу є внутрішні (управлінські і облікові служби фірми) та зовнішні користувачі, які мають потребу в інформації про фінансові результати підприємства.

Суб'єктами контролю є особи та органи, що мають повноваження здійснення контролю за фінансово-господарською діяльністю підприємства, та мають право втручатись в його оперативну діяльність і притягувати винуватців до відповідальності.

При здійсненні економічного аналізу використовують певні показники. Кожний показник являє собою кількісну характеристику явищ, процесів,

операцій у просторі і часі. Кожний показник має дві ознаки: розмірність та характеристику певного явища. Сукупність взаємопов'язаних показників, які відображають господарську діяльність, що здійснюється у визначених умовах, просторі і часі, являє собою систему показників. Використання системи показників забезпечує комплексний аналіз діяльності підприємства.

Отже, третій блок моделі включає систему показників аналізу і контролю фінансового результату. Вона включає:

- первинні показники з бухгалтерського і статистичного обліку і звітності (абсолютні вартісні показники) - валовий прибуток в тис.грн., інші крім податку на додану вартість і акцизного збору;
- відносні (розрахункові) показники: показники динаміки (темпи росту і приросту та індекси росту та приросту в одиницях та в %); показники структури (питома вага прибутку від операційної діяльності до чистого прибутку); показники ефективності або якості (рентабельність);
- питомі показники (можуть бути і абсолютними і відносними: сума чистого прибутку на одиницю продукції - в грн, % чистого прибутку, що припадає на одиницю продукції - в %).

За своїм змістом, в залежності від того, який ступінь явища вимірюється, показники поділяють на кількісні та якісні. Кількісні - відображають розмір об'єктів аналізу і кількісні зміни, що в них відбулися (чистий прибуток становив А тис.грн., що на В тис.грн. більше, ніж у попередній звітній період. Тут А, В - кількісні показники.). Якісні - відображають суттєві особливості окремих об'єктів (рівень валового прибутку, рівень витрат).

Джерелами інформації аналізу і контролю фінансових результатів є:

1. Правова інформація (законодавчі і нормативні акти: Податковий кодекс України, Закон України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність" Господарський кодекс України, П(С)БО .
2. Нормативно-довідкова інформація (норми і нормативи витрачання ресурсів, пільгових витрат та ін.). Нормативні дані можуть розроблятися і на самому підприємстві, в межах наданих йому прав Господарським кодексом

України затверджених норм і нормативів. Крім того, вони є в різних нормативних актах (інструкції, положення, методичні вказівки).

3. Планова інформація міститься в затверджених на підприємстві планових документах (бізнес-плани).

Інформаційне забезпечення – це облікова і позаоблікова інформація. До облікової відноситься поточна інформація, тобто журнали-ордери по рахунках 79, 44 та звітна: дані бухгалтерської, статистичної, податкової, оперативної звітності. Позаоблікова інформація – це матеріали ревізій, різних обстежень, перевірок, спостережень.

При аналізі і контролі фінансових результатів підприємства особливе значення має фінансова звітність.

- ✓ Баланс підприємства, що показує фінансовий стан підприємства на певну дату;
- ✓ Звіт про фінансові результати, що надає інформацію про доходи, витрати, прибутки та збитки від діяльності підприємства. Саме ця форма звітності має найважливіше значення для аналізу фінансових результатів підприємства від звичайної та надзвичайної діяльності;
- ✓ Звіт про рух грошових коштів;
- ✓ Звіт про власний капітал;
- ✓ Примітки до звітів.

Для досягнення основної мети аналізу фінансових результатів підприємства – об'єктивної їх оцінки та виявлення на цій основі потенційних можливостей підвищення ефективності формування й використання фінансових ресурсів – можуть застосовуватися різні методи аналізу і контролю.

Отже, п'ятий блок містить методи обробки економічної інформації. Вони поділяються на: звичайні (неформалізовані та формалізовані) та економіко-математичні методи.

Неформалізовані методи аналізу ґрунтуються на описуванні аналітичних процедур на логічному рівні, а не на жорстких аналітичних взаємозв'язках та залежностях. До неформалізованих методів належать: експертних оцінок і сценаріїв; психологічні; морфологічні; порівняльні; побудови системи показників; побудови системи аналітичних таблиць.

Ці методи характеризуються певним суб'єктивізмом, оскільки в них велике значення мають інтуїція, досвід та знання аналітика.

До формалізованих методів фінансового аналізу належать ті, в основу яких покладено жорстко формалізовані аналітичні залежності, тобто методи порівнянь.

За допомогою методів ланцюгових підстановок, різниць та ін. визначається вплив факторів на обсяг отриманого прибутку, рентабельність підприємства;

До економіко-математичних методів можливо віднести методи економічної статистики та математико-статистичні методи (кореляційний аналіз, факторний аналіз). Метод кореляційного аналізу застосовується для визначення впливу окремих факторів на обсяг балансового прибутку, рентабельності підприємства.

При здійсненні контролю фінансових результатів промислових підприємств використовують такі прийоми документального і фактичного контролю:

1. Техніко-економічні розрахунки проводяться в процесі ревізії для встановлення правильності розрахункових показників, обґрунтованості директивних показників, і т.д.
2. Нормативна перевірка полягає в зіставленні фактичних звітних даних із встановленими нормативами, плановими нормами з метою визначення правильності їх дотримання;
3. Документальна перевірка змісту операцій і процесів є провідним прийомом документального контролю і проводиться за даними первинних документів, облікових регістрів, звітності з метою встановлення законності операцій і процесів.

Перевірка первинних документів може проводитися:

- суцільно — за ревізований період перевіряють зміст всіх господарських операцій;
- вибірково — під час такої перевірки перевіряють частину операцій за декілька днів в кожному місяці або за окремі місяці.

Перевірка змісту операцій, відображених в обліку, проводиться як у хронологічному, так і у систематичному порядку. Практика контрольно-ревізійної роботи показує, що найбільш раціональним контролем є систематизована перевірка змісту операцій і запису в облікові регістри.

Арифметична перевірка дає можливість встановити правильність підрахунків в документах і виявити зловживання, крадіжки.

4. Зустрічна перевірка документальних даних полягає в тому, що достовірність і правильність відображення в документах господарських операцій перевіряється зіставленням даних різних документів, які стосуються одних або різних, але взаємопов'язаних операцій

5. Взаємний контроль змісту різних документів здійснюється шляхом вивчення і зіставлення окремих реквізитів, що повторюються в різних документах.

6. Перевірка правильності відображення господарських операцій за даними документів в регістрах бухгалтерського обліку

До спеціальних прийомів фактичного контролю належать:

- інвентаризація;
- контрольне замірювання;
- перевірка якості сировини і матеріалів;
- експертна оцінка;
- службове розслідування.

Шостий блок включає методичні прийоми узагальнення та реалізації результатів аналізу і контролю:

- систематизація результатів аналізу;
- групування та узагальнення;
- кількісне обчислення невикористаних можливостей;
- кількісне обчислення резервів збільшення обсягу валового доходу, прибутку, підвищення рентабельності;
- розробка варіантів економічно обґрунтованих заходів з підвищення рентабельності підприємства;
- прийняття управлінських рішень;
- контроль за виконанням управлінських рішень.

Методичні прийоми узагальнення та реалізації результатів контролю:

- документування результатів проміжного контролю;

- аналітичне групування;
- слідчо-юридичне обґрунтування;
- систематизоване групування;
- прийняття управлінських рішень;
- контроль за виконанням управлінських рішень.

Аналіз і контроль формування та використання прибутку підприємства проводиться за викладеною організаційно-інформаційною моделлю.

Отже, організаційно-інформаційна модель аналізу та контролю прибутку підприємства є стислою характеристикою його суб'єктів та об'єктів, мети і завдань, системи показників, що визначають параметри об'єктів, інформаційної бази, методів і прийомів перетворення економічної інформації, узагальнення результатів аналізу та контролю. Організаційно-інформаційна модель, яка поєднує обидві основні складові контролю – організаційну та інформаційну – є одним із засобів формалізації аналізу і контролю суб'єктів господарювання.

Висновки до розділу 2

Аналізуючи сучасну нормативно-правову базу стосовно обліку і контролю прибутку можна зробити висновок, що вона характеризується безсистемністю, нестабільністю та протиріччями. На сьогодні особливо гостро проявився недолік податкового законодавства, а саме його невідповідність з іншими законодавчими галузями: конституційною, бюджетною, цивільною, адміністративною та кримінальною. Податкове законодавство не виконує свою важливу функцію: стимулювання підприємницької діяльності, наслідком чого є розвиток тіньової економіки.

Облік та контроль розподілу та використання прибутку підприємства в спеціальній літературі висвітлюється лише в загальному. Ці підручники безумовно заслуговують на увагу і потребують детального вивчення, однак можуть використовуватися лише з точки зору методології, яку необхідно пристосовувати до умов функціонування кожного підприємства зокрема, з огляду на вид діяльності, форму власності та тип господарювання.

При дослідженні методики обліку формування і розподілу прибутку промислового підприємства було внесено пропозиції до зміни назв і кількості субрахунків, доцільність яких пояснюється необхідністю забезпечення єдиного методичного підходу до відображення в обліку фінансових результатів різних видів діяльності підприємства, на основі ТОВ «Експансія» розглянуто організацію обліку фінансових результатів в інформаційних бухгалтерських системах, а також можливості системи для створення власних нестандартних звітів про фінансові результати діяльності підприємства.

Організаційно-інформаційна модель аналізу та контролю діяльності підприємства є стислою характеристикою його суб'єктів та об'єктів, мети і завдань, системи показників, що визначають параметри об'єктів, інформаційної бази, методів і прийомів перетворення економічної інформації, узагальнення результатів аналізу та контролю.

РОЗДІЛ 3.

КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ РОЗПОДІЛУ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

3.1. Загальний аналіз розподілу та використання прибутку підприємства

Аналіз розподілу та використання прибутку промислового підприємства передбачає дослідження динаміки прибутку, збитку та рентабельності, оцінку факторів, що обумовлюють їх величину, а також визначення достатності прибутку для вирішення завдань розвитку підприємства.

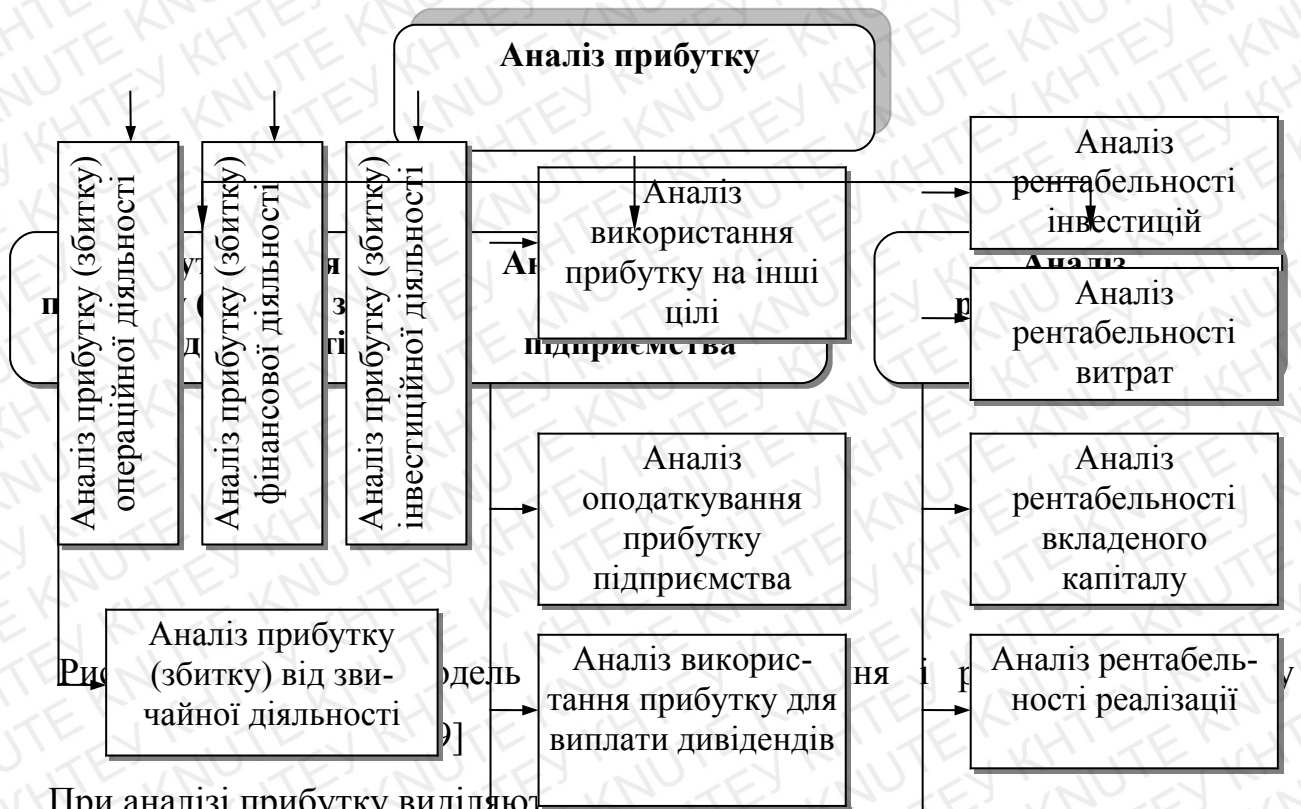
Значення аналізу розподілу та використання прибутку промислового підприємства полягає в тому, що він є необхідною умовою ефективного управління доходами і витратами підприємства.

Мета аналізу прибутку – визначити повноту та якість їх отримання, оцінку динаміки абсолютних і відносних показників, з'ясувати спрямованість, ступінь і частку впливу окремих факторів на зміну прибутку і рентабельності, виявити та оцінити можливі резерви їх зростання на основі ефективного управління доходами і витратами.

Відповідно до мети виділяють такі основні завдання аналізу фінансових результатів:

- аналіз обґрунтованості плану (прогнозу) досягнення фінансових результатів;
- аналіз, оцінка динаміки показників прибутку і рентабельності;
- аналіз формування фінансових результатів;
- аналіз виконання планових показників з прибутку і рентабельності;
- визначення та вимірювання впливу факторів на відхилення з прибутку і рентабельності;
- виявлення резервів підвищення фінансових результатів діяльності підприємств та обґрунтування заходів щодо їх мобілізації;
- аналіз розподілу і використання прибутку.

Загальну модель аналізу формування і розподілу прибутку господарюючого суб'єкту наведено на рис. 3.1.

При аналізі прибутку виділяють

- Аналіз формування прибутку
- Аналіз складу та динаміки прибутку підприємства
- Факторний аналіз прибутку
- Аналіз розподілу та ефективності використання чистого прибутку

Модель формування прибутку підприємства побудовано відповідно до вимог Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 3 “Звіт про фінансові результати”. Як відомо, вертикальний формат даного звіту являє собою послідовний розрахунок чистого прибутку, здійснений шляхом співставлення відповідних доходів і витрат.

Аналіз формування прибутку складається з наступних етапів:

Перший етап. Визначення чистого доходу від реалізації продукції:

$$ЧД = Д - ПДВ - А - ІВД, \quad (3.1)$$

де ЧД - чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (робіт, послуг);

Д - дохід (виручка) від реалізації продукції (робіт, послуг);

ПДВ - податок на додану вартість;

А - акцизний збір;

ІВД – інші вирахування з доходу.

Другий етап. Визначення валового прибутку (збитку):

$$ВП = ЧД - СВ, \quad (3.2)$$

де *ВП* – валовий прибуток (збиток);

СВ – собівартість реалізованих продукції (робіт, послуг).

Третій етап. Визначення фінансових результатів від операційної діяльності:

$$ФРОД = ВП + ІОД - АВ - ВЗ - ІОВ, \quad (3.3)$$

де *ФРОД* - фінансові результати від операційної діяльності;

ІОД – інший операційний дохід;

АВ – адміністративні витрати;

ВЗ – витрати на збут;

ІОВ – інші операційні витрати.

Четвертий етап. Визначення фінансових результатів від звичайної діяльності до оподаткування:

$$ФРЗД_{\text{до оподаткування}} = ФРОД + ДК + ІФД + ІД - ФВ - ВК - ІВ, \quad (3.4)$$

де *ФРЗД до оподаткування* - фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування;

ДК – дохід від участі в капіталі;

ІФД – інші фінансові доходи;

ІД - інші доходи;

ФВ – фінансові витрати;

ВК – втрати від участі в капіталі;

ІВ – інші витрати.

П'ятий етап. Визначення фінансових результатів від звичайної діяльності:

$$ФРЗД = ФРЗД_{\text{до оподаткування}} - ПП, \quad (3.5)$$

де *ФРЗД* - фінансові результати від звичайної діяльності;

ППП – податок на прибуток від звичайної діяльності.

Шостий етап. Визначення чистого прибутку:

$$П = ФРЗД + НД - НВ - ППП, \quad (3.6)$$

де *П* – чистий прибуток (збиток);

НД – надзвичайні доходи (з 2016 року не розраховуються);

НВ – надзвичайні витрати (з 2016 року не розраховуються);

ППП – податки з надзвичайного прибутку (з 2016 року не розраховуються).

Кожний з наведених етапів формування фінансових результатів є адитивною факторною моделлю, результативним показником у якій є відповідний вид фінансових результатів: чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (робіт, послуг); валовий прибуток; фінансові результати від операційної діяльності; фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування; фінансові результати від звичайної діяльності; чистий прибуток. Форма зв'язку між чинниками (доходами та витратами) і результатами (прибутком або збитком) є функціональною, що дозволяє кількісно обчислювати вплив чинників на формування фінансових результатів за методом прямого рахунку. Динаміку фінансових результатів і вплив основних чинників на формування чистого прибутку ТОВ «Експансія» наведено в таблиці 3.1. та рис. 3.2.

Таблиця 3.1

Динаміка доходів і витрат та оцінка їх впливу на формування прибутку ТОВ «Експансія» за 2013-2017 роки

Стаття звіту про фінансові результати	2013 рік	2016 рік	2017 рік	Відхилення 2017 від 2013		Відхилення 2017 від 2016		Вплив на фінансові результати	
				абсолютне	відносне	абсолютне	відносне	2013 рік	2016 рік
Доход (виручка) від реалізації продукції	176790	189210	235510	58720	33,21	46300	24,47	58720	46300
Податок на додану вартість	30770	31570	39450	8680	28,21	7880	24,96	-8680	-7880
Чистий доход від реалізації продукції	146020	157640	196060	50040	34,27	38420	24,37	50040	38420
Собівартість реалізованої продукції	143491	154880	192209	48718,0	34,0	37329,0	24,1	-48718,0	-37329,0
Валовий прибуток	2529	2760	3851	1322	52,27	1091	39,53	1322	1091
Інші операційні доходи	1835	2256	1710	-125	-6,81	-546	-24,20	-125	-546
Адміністративні витрати	2737	3100	4011	1274	46,55	911	29,39	-1274	-911
Витрати на збут	1200	1230	1100	-100	-8,33	-130	-10,57	-100	-130
Інші операційні витрати	275	598	374	99	36,00	-224	-37,46	-99	224
Фінансові результати від операційної діяльності	152	88	76	-76	-50,00	-12	-13,64	-76	-12
Інші фінансові доходи	-	36	90,7	90,7	-	54,7	-	90,7	54,7
Інші доходи	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Фінансові витрати	106,3	-	-	-106,3	-	-	-	106,3	-
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування	45,7	124	166,7	121	264,77	42,7	34,44	121	42,7
Податок на прибуток від звичайної діяльності	13,7	31	41,7	28	204,38	10,7	34,52	-28	-10,7
Фінансові результати від звичайної діяльності	32	93	125	93	290,63	32	34,41	93	32
Чистий прибуток	32	93	125	93	290,63	32	34,41	-	-

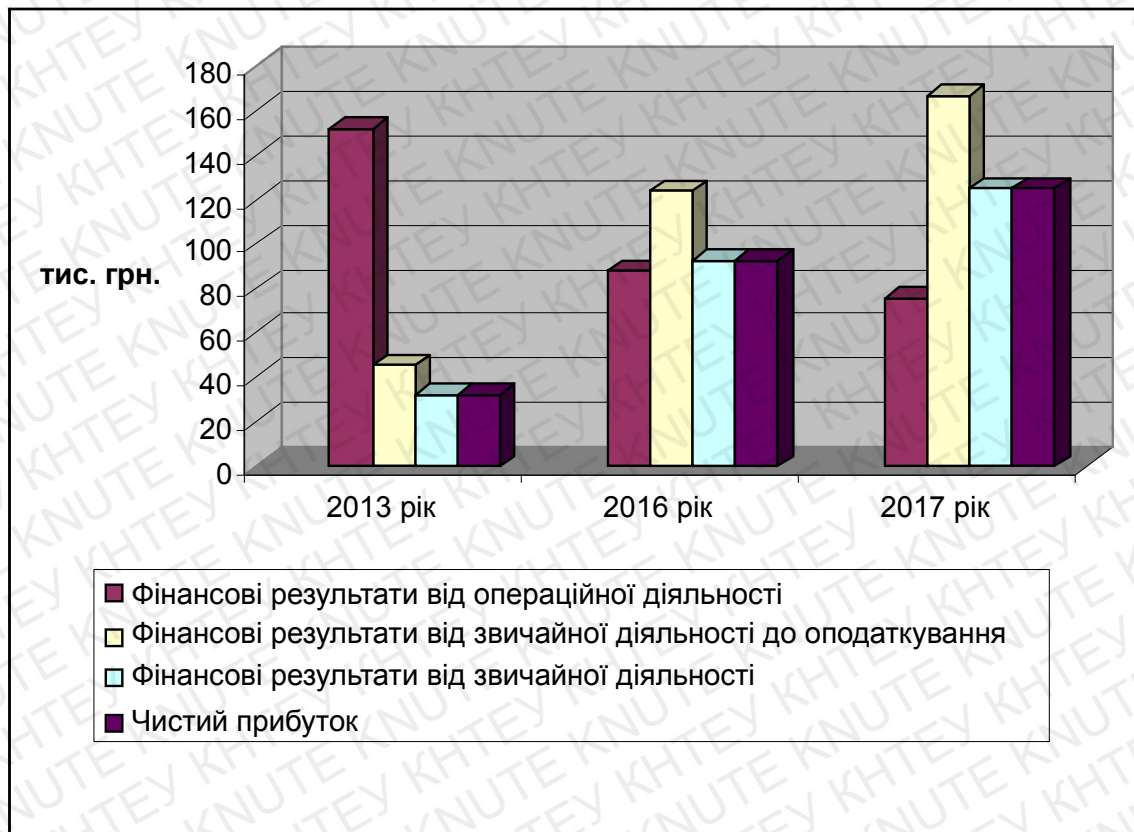

Рис. 3.2. Динаміка фінансових результатів ТОВ «Експансія» за 2013-2017 роки

Аналіз динаміки доходів, витрат і фінансових результатів підприємства дозволяє відмітити ряд позитивних змін, до яких у першу чергу належить збільшення за останні п'ять років доходу (виручки) від реалізації продукції, чистого доходу (виручка) від реалізації продукції (робіт, послуг) і валового прибутку ТОВ «Експансія». Ці позитивні зміни є наслідком взаємодії двох чинників: загального приросту доходів та скорочення витрат підприємства. На особливу увагу заслуговує збільшення валового прибутку яке є наслідком приросту доходу від реалізації продукції та зниження її собівартості. Так в 2017 році дохід (виручки) від реалізації продукції порівняно з 2013 роком збільшився на 5872 тис.грн., або на 33,21 %, чистий дохід (виручка) від реалізації продукції збільшився на 34,27 %, а валовий прибуток збільшився на 52,27 %.

Фінансові результати від операційної діяльності навпаки протягом досліджуваного періоду динамічно зменшуються і в 2017 році складають 76 тис. грн., що в 2 рази менше ніж в 2013 році. Таке зменшення відбулось в основному за рахунок суттєвого збільшення адміністративних витрат (в 2017 році вони зросли на 46,5 % порівняно з 2013 роком). Завдяки тому, що в ТОВ «Експансія» за останні роки суттєво зросли інші фінансові доходи при відсутності фінансових витрат, фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування зростають швидкими темпами і складають в 2017 році 166,7 тис. грн., що в 3,6 рази перевищує значення 2013 року. Оскільки в підприємстві не відбувалось надзвичайної діяльності, фінансові результати від звичайної діяльності прямо вплинули на чистий прибуток, який в 2017 році склав 125 тис. грн. і в 3,9 рази перевищив значення 2013 року.

Варто звернути увагу, що основним джерелом формування прибутку для промислового підприємства є доход від реалізації продукції. Прибутки від іншої діяльності, які безумовно є доцільним резервом збільшення обсягу прибутку, не можуть домінувати, оскільки це не відповідає генеральній стратегії розвитку промислового підприємства. Якщо такий факт має місце, це свідчить про диверсифікацію напрямків діяльності підприємства, втрату конкретного спрямування, а відповідно і конкурентних переваг на ринку. В даному випадку ТОВ «Експансія» має прибуток відповідно до стратегії промислового підприємства, тобто основним джерелом формування його прибутку є доход від реалізації продукції.

Необхідним елементом аналізу фінансових результатів є дослідження напрямів розподілу та ефективності використання чистого прибутку.

Розподіл чистого прибутку здійснюється у межах загальної фінансової стратегії підприємства відповідно до політики формування власного капіталу і має забезпечувати зростання ринкової вартості підприємства за рахунок власних фінансових ресурсів на основі оптимізації структури капіталізованого і спожитого прибутку.

Аналіз розподілу чистого прибутку спрямовується на визначення співвідношення між капіталізованою і розподіленою (спожитою) часткою прибутку та оцінку відповідності даного співвідношення стратегічним цілям підприємства.

Капіталізація прибутку здійснюється шляхом спрямування його у виробничий розвиток підприємства, реального та фінансового інвестування, формування резервного капіталу тощо.

Споживання прибутку передбачає спрямування його на виплату дивідендів, відсотків на капітал, додаткове матеріальне заохочення працівників та забезпечення їх соціальних і культурних потреб.

Напрями і структура розподілу чистого прибутку підприємства визначаються рядом чинників, до яких належать: технічний рівень та інвестиційні потреби підприємства; наявність альтернативних джерел фінансових ресурсів; рівень фінансової стійкості та платоспроможності підприємства; абсолютна величина одержаного прибутку та його рівень по відношенню до власного капіталу (рентабельність капіталу); інші чинники.

Основні напрями розподілу чистого прибутку підприємства зображено на рис. 3.3.

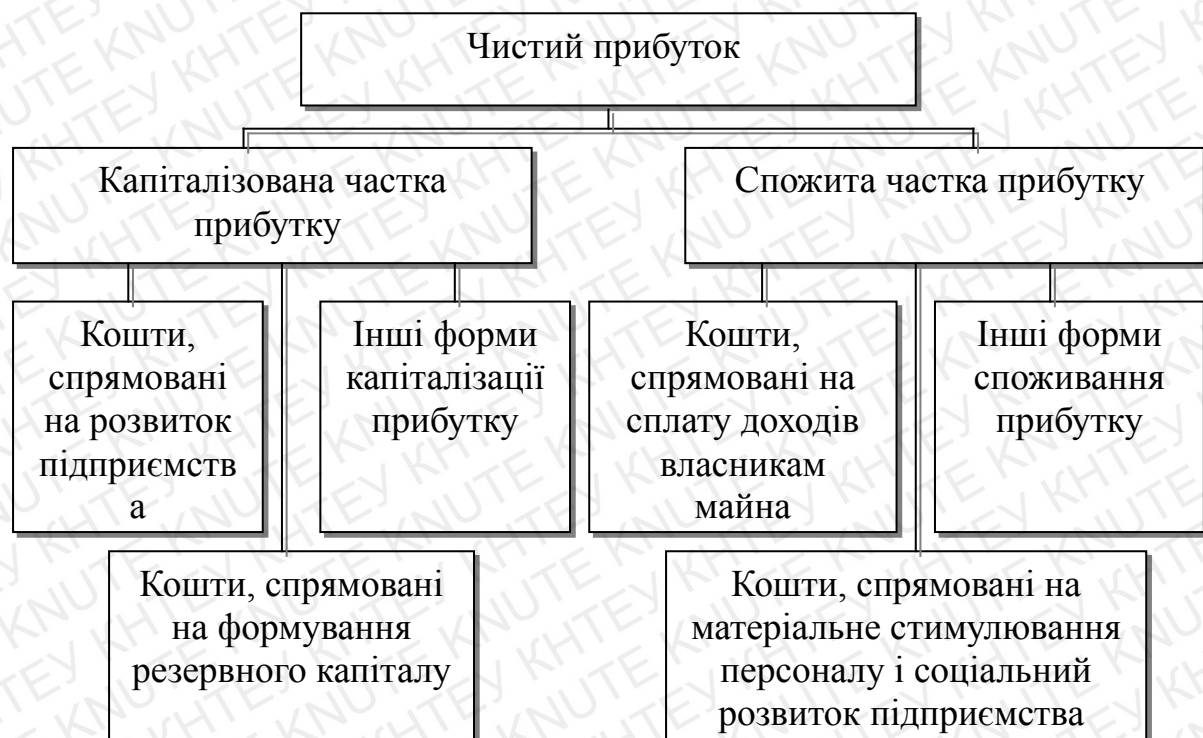

Рис. 3.3. Основні напрями розподілу чистого прибутку підприємства [65]

Розподіл чистого прибутку підприємства здійснюється у такій послідовності:

- відрахування до резервного капіталу;
- повернення позик, за якими надійшов термін погашення, викуп облігацій підприємства, виплата дивідендів за привілейованими акціями;
- розподіл прибутку на виробничі цілі та споживання;
- розподіл частки, спрямованої на споживання, на виплату доходів власникам, на матеріальне стимулювання персоналу та на соціальний розвиток підприємства.

Аналіз розподілу чистого прибутку за напрямками використання передбачає дослідження динаміки розподіленого прибутку за складом і структурою, а також оцінку ефективності його використання.

Дослідження динаміки розподілу чистого прибутку ґрунтується на застосуванні методики загального аналізу, яка передбачає використання методичних прийомів вертикального і горизонтального аналізу.

У табл. 3.2. відображено динаміку розподілу чистого прибутку ТОВ «Експансія» за напрямками використання. Структуру розподілу чистого прибутку підприємства за напрямками використання наведено на рис. 3.4.

Аналіз динаміки розподілу чистого прибутку підприємства дозволяє визначити пріоритетні напрями його діяльності, до яких належить зміцнення виробничого потенціалу та стабільне співвідношення дивідендних виплат.

Переважаючі темпи зростання чистого прибутку, спрямованого на розвиток підприємства, призвели до підвищення питомої ваги цього напрямку

використання власних коштів підприємства на 5,13 пп. Це означає, що керівництво дбає про технічний розвиток підприємства, своєчасне оновлення основних засобів та нарощення інших активів.

Стабільне співвідношення виплат власникам свідчить про застосування підприємством нормативу спрямування чистого прибутку на виплату частки власникам. У ТОВ «Експансія» норматив виплат власникам дорівнює близько 20% чистого прибутку підприємства.

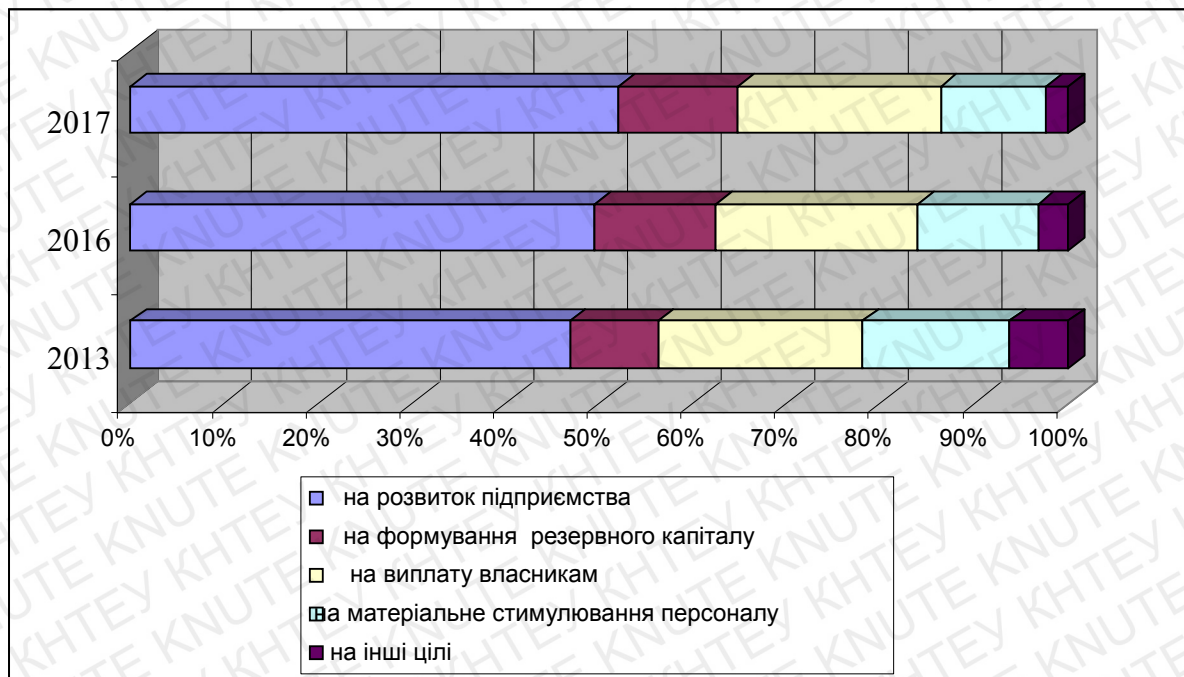

Рис. 3.4. Структура розподілу чистого прибутку ТОВ «Експансія» за напрямками використання в 2013-2017 роках

Політика нормування виплат власникам дозволяє відокремити дану частку виплат від частки прибутку, що капіталізується, та частки, що спрямовується на матеріальне заохочення персоналу і інші форми споживання. Така політика дозволяє обмежити виплати власникам в умовах реалізації стратегії розвитку підприємства. Встановлення нормативу виплат власникам може бути визнано доцільним, якщо діяльність підприємства характеризується стабільними фінансовими результатами, або якщо фінансові результати мають тенденцію до зростання. Саме зростання чистого прибутку є характерним для діяльності ТОВ «Експансія». Отже, можна

визнати, що дивідендна політика, відповідаючи стратегії розвитку підприємства, не суперечить інтересам власників, між якими розподіляється 20% чистого прибутку, абсолютна величина якого постійно зростає.

3.2. Методика факторного аналізу прибутку підприємства

Факторний аналіз прибутку дозволяє поглибити результати, отримані у межах загального аналізу. Його спрямовано на кількісну оцінку впливу різноманітних чинників на зміну фінансових результатів діяльності підприємства. В основі факторного аналізу лежить використання методичного прийому елімінування, який дозволяє відокремити вплив кожного чинника на зміну результативного показника, що відбулася в звітному періоді.

Факторний аналіз чистого прибутку передбачає побудову факторних моделей для характеристики зв'язку між чинниками та результатами. Залежно від форми цього зв'язку моделі можуть бути детермінованими або стохастичними.

В основу детермінованого моделювання факторної системи покладено можливість послідовного перетворення первісного алгоритму результативного показника відповідно до теоретично передбачених функціональних зв'язків цього показника з чинниками.

Розглянемо методику факторного аналізу чистого прибутку підприємства. Факторну модель чистого прибутку обрано на тій підставі, що цей показник характеризує результат діяльності підприємства за всіма напрямками і може розглядатися як узагальнюючий показник фінансово-господарської діяльності у звітному періоді.

Моделі детермінованого факторного аналізу чистого прибутку досить докладно розглядаються у спеціальній економічній літературі.

В навчальному посібнику Г.В.Митрофанова, Г.О.Кравченко, Н.С. Барабаш “Фінансовий аналіз” пропонується ряд моделей, які відповідають вимогам П(С)БО 3 до структури та змісту звіту про фінансові результати [65]:

$$\Pi = D \cdot R_{\text{чиста}}, \quad (3.7)$$

де Π – чистий прибуток, тис. грн.;

D – доход (виручка) від реалізації товарів, тис. грн.;

$R_{\text{чиста}}$ – чиста рентабельність фінансово-господарської діяльності (рівень чистого прибутку по відношенню до доходу від реалізації товарів), у вигляді десяткового дробу.

Факторний аналіз чистого прибутку доцільно здійснювати за наступними етапами:

1. Побудова детермінованої мультиплікативної моделі чистого прибутку:

$$\Pi = D \cdot R_{\text{чиста}}. \quad (3.8)$$

2. Визначення абсолютної зміни чистого прибутку у звітному періоді ($\Delta\Pi$):

$$\Delta\Pi = \Pi_1 - \Pi_0, \quad (3.9)$$

де Π_1, Π_0 – відповідно чистий прибуток звітний і попереднього періодів, тис. грн.

3. Послідовна оцінка кількісного впливу чинників на зміну чистого прибутку звітного періоду за методом абсолютних різниць:

$$\Delta\Pi_{(D)} = \Delta D \cdot R_{\text{чиста}0}, \quad (3.10)$$

$$\Delta\Pi_{(R_{\text{чиста}})} = D_1 \cdot \Delta R_{\text{чиста}}, \quad (3.11)$$

де $\Delta\Pi_{(D)}, \Delta\Pi_{(R_{\text{чиста}})}$ – абсолютна зміна чистого прибутку внаслідок зміни відповідних чинників: величини доходу від реалізації товарів (D) і чистої рентабельності ($R_{\text{чиста}}$), тис. грн.;

$\Delta D, \Delta R_{\text{чиста}}$ – абсолютна зміна у звітному періоді чинників, що обумовлюють зміну чистого прибутку, тис. грн.;

$R_{\text{чиста}0}$ – рівень чистого прибутку по відношенню до доходу від реалізації товарів (чиста рентабельність фінансово-господарської діяльності) у попередньому році, у вигляді десяткового дробу;

D_1 – доход від реалізації товарів, одержаний підприємством у звітному році, тис. грн.

4. Оцінка сукупного впливу чинників на зміну чистого прибутку підприємства:

$$\Delta\Pi = \Delta\Pi_{(Д)} + \Delta\Pi_{(R_{\text{чиста}})} \quad (3.12)$$

Результати розрахунків, здійснених за наведеними вище алгоритмами, узагальнено у табл. 3.3. і 3.4.

Таблиця 3.3

Оцінка впливу факторів на зміну чистого прибутку ТОВ «Експансія» на основі факторної моделі: $\Pi = Д * R_{\text{чиста}}$ за 2013-2017 роки

Найменування показника	2013 рік	2017 рік	Абсолютне відхилення	Зміна чистого прибутку внаслідок факторів
1. Чистий прибуток (Π), тис. грн.	32	125	93	93
2. Доход від реалізації товарів ($Д$), тис.грн.	176790	235510	58720	10,63
3. Чиста рентабельність ($R_{\text{чиста}}$) у вигляді десяткового дробу	0,002	0,005	0,003	82,37

Таблиця 3.4

Оцінка впливу факторів на зміну чистого прибутку ТОВ «Експансія» на основі факторної моделі: $\Pi = Д * R_{\text{чиста}}$ за 2016-2017 роки

Найменування показника	2016 рік	2017 рік	Абсолютне відхилення	Зміна чистого прибутку внаслідок факторів
1. Чистий прибуток (Π), тис. грн.	93	125	32	32
2. Доход від реалізації товарів ($Д$), тис.грн.	189210	235510	46300	22,76
3. Чиста рентабельність ($R_{\text{чиста}}$) у вигляді десяткового дробу	0,0049	0,0053	0,0004	9,24

чинник належить до інтенсивних і його пріоритетний вплив на результат заслуговує на високу оцінку. Другий чинник – дохід, також забезпечив зростання чистого прибутку, хоч його вплив можна оцінити і як другорядний.

Порівняно з попереднім 2016 роком в 2017 році чистий прибуток ТОВ «Експансія» збільшився на 32 тис. грн. В результаті збільшення доходу від реалізації на 4630 тис. грн., чистий прибуток виріс на 22,76 тис. грн. Збільшення чистої рентабельності на 0,0004 призвело до збільшення чистого прибутку на 9,24 тис. грн. Тобто в даному випадку найбільша частка впливу екстенсивного чинника - доходу від реалізації товарів.

З метою залучення до аналізу додаткової інформації застосовуються багатофакторні моделі, а також методичні прийоми декомпозиційного аналізу, який передбачає послідовну деталізацію і розкриття впливу на результат факторних показників.

На особливу увагу заслуговує чотирьохфакторна мультиплікативна модель аналізу чистого прибутку підприємства. Для побудови даної моделі застосовуються чинники другого ряду, до яких належать: капітал; оборотність активів; мультиплікатор капіталу; чиста рентабельність фінансово-господарської діяльності підприємства.

Залежність чистого прибутку від названих чинників характеризується наступною моделлю:

$$\Pi = \bar{K} \cdot d_A \cdot M_K \cdot R_{\text{чиста}}, \quad (3.13)$$

де: $\bar{K}$ - середньорічні залишки капіталу, що обчислюються за середньою хронологічною, виходячи з даних, які містяться у пасиві балансу підприємства;

d_A – оборотність (доходність) активів, в кількості оборотів за рік за якою оцінюється рівень ефективності використання активів підприємства; доходність активів обчислюються як відношення доходу (D) до середньорічних залишків активів ($\bar{A}$), які визначаються згідно з балансом:

$$d_A = \frac{D}{\bar{A}}; \quad (3.14)$$

M_K - мультиплікатор капіталу, який характеризує здатність власного капіталу створювати активи і являє собою відношення середньорічних залишків активів ($\bar{A}$) до середньорічних залишків власного капіталу ($\bar{K}$) підприємства:

$$M_K = \frac{\bar{A}}{\bar{K}}; \quad (3.15)$$

$R_{чиста}$ – чиста рентабельність фінансово-господарської діяльності, яка визначається відношенням чистого прибутку (Π) до доходу (D) підприємства:

$$R_{чиста} = \frac{\Pi}{D}. \quad (3.16)$$

Зв'язок між чинниками та результативним показником у наведеній моделі є функціональним, отже, факторний аналіз чистого прибутку на її основі може здійснюватись за допомогою модифікованого методу ланцюгових підстановок.

Методика кількісної оцінки впливу чинників на зміну чистого прибутку підприємства складається з наступних елементів:

1. Визначення абсолютної зміни чистого прибутку в звітному періоді ($\Delta\Pi$):

$$\Delta\Pi = \Pi_1 - \Pi_0, \quad (3.17)$$

де Π_1 , Π_0 – чистий прибуток відповідно звітного і базисного періодів, тис.грн.

2. Побудова детермінованої мультиплікативної чотирьох-факторної моделі:

$$\Pi = \bar{K} \cdot d_A \cdot M_K \cdot R_{чиста}. \quad (3.18)$$

3. Перевірка відповідності побудованої моделі результативному показнику, який вона характеризує:

$$\Pi = \bar{K} \cdot \frac{D}{A} \cdot \frac{\bar{A}}{K} \cdot \frac{\Pi}{D}. \quad (3.19)$$

Якщо скоротити дане рівняння, отримаємо: $\Pi = \Pi$, тобто факторна модель є адекватною і може бути використана для оцінки впливу визначених чинників на зміну чистого прибутку підприємства у звітному періоді.

4. Поетапна оцінка кількісного впливу чинників на зміну прибутку за методом абсолютних різниць:

$$\begin{aligned}
\Delta\Pi_{(K)} &= \Delta\bar{K} \cdot d_{A_0} \cdot M_{K_0} \cdot R_{чиста_0}, \\
\Delta\Pi_{(d_A)} &= \bar{K}_1 \cdot \Delta d_A \cdot M_{K_0} \cdot R_{чиста_0}, \\
\Delta\Pi_{(M_K)} &= \bar{K}_1 \cdot d_{A_1} \cdot \Delta M_K \cdot R_{чиста_0}, \\
\Delta\Pi_{(R_{чиста})} &= \bar{K}_1 \cdot d_{A_1} \cdot M_{K_1} \cdot \Delta R_{чиста},
\end{aligned} \tag{3.20}$$

де $\Delta\Pi_{(K)}$, $\Delta\Pi_{(d_A)}$, $\Delta\Pi_{(M_K)}$, $\Delta\Pi_{(R_{чиста})}$ - абсолютна зміна чистого прибутку внаслідок зміни відповідних чинників: капіталу, оборотності активів, мультиплікатора капіталу та чистої рентабельності, тис. грн.;

$\Delta\bar{K}$, Δd_A , ΔM_K , $\Delta R_{чиста}$ - абсолютна зміна в звітному періоді зазначених чинників;

$\bar{K}_1$ - середні залишки власного капіталу звітного періоду, тис.грн.;

d_{A^0} , d_{A^1} - оборотність активів, відповідно, в базисному та звітному періоді;

M_{K_0} , M_{K^1} - мультиплікатор капіталу в базисному та звітному періоді;

$R_{чиста_0}$ - рентабельність основної діяльності (доходу) в базисному періоді.

5. Оцінка сукупного впливу чинників на зміну чистого прибутку підприємства у звітному періоді:

$$\Delta\Pi = \Delta\Pi_{(K)} + \Delta\Pi_{(d_A)} + \Delta\Pi_{(M_K)} + \Delta\Pi_{(R_{чиста})}. \tag{3.21}$$

Дана модель дозволяє дослідити, як на чистий прибуток підприємства впливають показники, що характеризують: обсяг економічного потенціалу підприємства (власний капітал), фінансову стійкість (мультиплікатор капіталу), ділову активність (оборотність активів) і рентабельність фінансово-господарської діяльності (чиста рентабельність). Тобто розглядаються майже всі групи показників, що характеризують фінансовий стан підприємства і рентабельність його діяльності і є можливість кількісно і якісно оцінити взаємозв'язок між ними, як елементами однієї системи. Тому зазначену модель, на наш погляд, можна вважати найбільш адаптованою до сучасних вимог фінансового аналізу, основними принципами якого є системність і комплексність.

Результати розрахунку впливу чинників на зміну чистого прибутку ТОВ «Експансія» наведено у табл. 3.5. і 3.6.

Таблиця 3.5.

Оцінка впливу факторів на зміну чистого прибутку ТОВ «Експансія» за 2013-2017 роки на основі факторної моделі: $\Pi = K * dA * M_k * R_{\text{чиста}}$

Найменування показника	2013 рік	2017 рік	Абсолютне відхилення	Зміна ЧП внаслідок впливу факторів
1. Чистий прибуток, тис. грн	32	125	93	93
2. Доход від реалізації продукції (Д), тис. грн.	176790	235510	58720	-
3. Середні залишки активів (А), тис.грн.	125446	138230	12784	-
4. Середні залишки власного капіталу (К), тис. грн.	100632	102120	1488	0,47
5. Оборотність активів, об.за рік (Д/А)	1,409	1,704	0,294	6,79
6. Мультиплікатор капіталу (Мк) (А/К)	1,247	1,354	0,107	3,37
7. Чиста рентабельність (Rчиста) (ЧП/Д)	0,002	0,005	0,003	82,37

Таблиця 3.6.

Оцінка впливу факторів на зміну чистого прибутку ТОВ «Експансія» за 2016-2017 роки на основі факторної моделі: $\Pi = K * dA * M_k * R_{\text{чиста}}$

Найменування показника	2016 рік	2017 рік	Абсолютне відхилення	Зміна ЧП внаслідок впливу факторів
1. Чистий прибуток, тис. грн	93	125	32	32
2. Доход від реалізації продукції (Д), тис. грн.	189210	235510	46300	-
3. Середні залишки активів (А), тис.грн.	139440	138230	-1210	-
4. Середні залишки власного капіталу (К), тис. грн.	105375	102120	-3255	-2,87
5. Оборотність активів, об.за рік (Д/А)	1,357	1,704	0,347	23,04
6. Мультиплікатор капіталу (Мк) (А/К)	1,323	1,354	0,030	2,59
7. Чиста рентабельність (Rчиста) (ЧП/Д)	0,0049	0,0053	0,0004	9,24

активів, яка характеризує ділову активність підприємства на 0,92 обороти також позитивно вплинула на зміну чистого прибутку ТОВ «Експансія» і забезпечило приріст чистого прибутку на 6,79 тис. грн.

Тобто всі фактори вплинули позитивно. Можна стверджувати, що реалізовані у 2017 році резерви збільшення чистого прибутку, перш за все, є наслідком зростання ефективності фінансово-господарської діяльності. Безумовно, така динаміка заслуговує на позитивну оцінку на тій підставі, що прискорене зростання чистого прибутку, приріст якого у звітному періоді склав 290,6 %, було забезпечене значно повільнішим приростом доходу (33,2 %), активів (3,5 %) і власного капіталу (1,5%). Отже, поліпшення фінансових результатів діяльності підприємства переважно забезпечене впливом інтенсивних чинників.

Порівняно з попереднім 2016 роком в 2017 році чистий прибуток ТОВ «Експансія» збільшився на 32 тис. грн. в основному за рахунок оборотності активів, хоча інші інтенсивні чинники (мультиплікатор капіталу та чиста рентабельність) також вплинули позитивно. Незначне зниження чистого прибутку (на 2,87 тис. грн.) відбулось тільки за рахунок зменшення середніх залишків власного капіталу, які є екстенсивним чинником. В цілому чистий прибуток ТОВ «Експансія» зростав за рахунок підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності.

Застосовуючи взаємозв'язки між показниками фінансового аналізу, за допомогою прийму декомпозиції можна будувати різні факторні моделі для оцінки впливу чинників на зміну чистого прибутку та інших фінансових результатів. Основною умовою при побудові моделей повинна бути їх адекватність реальній господарській діяльності підприємства. В такому випадку висновки за результатами проведених розрахунків можна буде застосовувати для прийняття управлінських рішень.

3.2. Методика факторного аналізу прибутку підприємства

Факторний аналіз прибутку дозволяє поглибити результати, отримані у межах загального аналізу. Його спрямовано на кількісну оцінку впливу різноманітних чинників на зміну фінансових результатів діяльності підприємства. В основі факторного аналізу лежить використання методичного прийому елімінування, який дозволяє відокремити вплив кожного чинника на зміну результативного показника, що відбулася в звітному періоді.

Факторний аналіз чистого прибутку передбачає побудову факторних моделей для характеристики зв'язку між чинниками та результатами. Залежно від форми цього зв'язку моделі можуть бути детермінованими або стохастичними.

В основу детермінованого моделювання факторної системи покладено можливість послідовного перетворення первісного алгоритму результативного показника відповідно до теоретично передбачених функціональних зв'язків цього показника з чинниками.

Розглянемо методику факторного аналізу чистого прибутку підприємства. Факторну модель чистого прибутку обрано на тій підставі, що цей показник характеризує результат діяльності підприємства за всіма напрямками і може розглядатися як узагальнюючий показник фінансово-господарської діяльності у звітному періоді.

Моделі детермінованого факторного аналізу чистого прибутку досить докладно розглядаються у спеціальній економічній літературі.

В навчальному посібнику Г.В.Митрофанова, Г.О.Кравченко, Н.С. Барабаш “Фінансовий аналіз” пропонується ряд моделей, які відповідають вимогам П(С)БО 3 до структури та змісту звіту про фінансові результати [65]:

$$\Pi = D \cdot R_{\text{чиста}}, \quad (3.7)$$

де Π – чистий прибуток, тис. грн.;

D – доход (виручка) від реалізації товарів, тис. грн.;

$R_{\text{чиста}}$ - чиста рентабельність фінансово-господарської діяльності (рівень чистого прибутку по відношенню до доходу від реалізації товарів), у вигляді десяткового дробу.

Факторний аналіз чистого прибутку доцільно здійснювати за наступними етапами:

1. Побудова детермінованої мультиплікативної моделі чистого прибутку:

$$\Pi = D \cdot R_{\text{чиста}}. \quad (3.8)$$

2. Визначення абсолютної зміни чистого прибутку у звітному періоді ($\Delta\Pi$):

$$\Delta\Pi = \Pi_1 - \Pi_0, \quad (3.9)$$

де Π_1, Π_0 - відповідно чистий прибуток звітний і попереднього періодів, тис. грн.

3. Послідовна оцінка кількісного впливу чинників на зміну чистого прибутку звітного періоду за методом абсолютних різниць:

$$\Delta\Pi_{(D)} = \Delta D \cdot R_{\text{чиста}_0}, \quad (3.10)$$

$$\Delta\Pi_{(R_{\text{чиста}})} = D_1 \cdot \Delta R_{\text{чиста}}, \quad (3.11)$$

де $\Delta\Pi_{(D)}, \Delta\Pi_{(R_{\text{чиста}})}$ - абсолютна зміна чистого прибутку внаслідок зміни відповідних чинників: величини доходу від реалізації товарів (D) і чистої рентабельності ($R_{\text{чиста}}$), тис. грн.;

$\Delta D, \Delta R_{\text{чиста}}$ - абсолютна зміна у звітному періоді чинників, що обумовлюють зміну чистого прибутку, тис. грн.;

$R_{\text{чиста}_0}$ - рівень чистого прибутку по відношенню до доходу від реалізації товарів (чиста рентабельність фінансово-господарської діяльності) у попередньому році, у вигляді десяткового дробу;

D_1 - дохід від реалізації товарів, одержаний підприємством у звітному році, тис. грн.

4. Оцінка сукупного впливу чинників на зміну чистого прибутку підприємства:

$$\Delta\Pi = \Delta\Pi_{(D)} + \Delta\Pi_{(R_{\text{чиста}})}. \quad (3.12)$$

Результати розрахунків, здійснених за наведеними вище алгоритмами, узагальнено у табл. 3.3. і 3.4.

Таблиця 3.3

Оцінка впливу факторів на зміну чистого прибутку ТОВ «Експансія» на основі факторної моделі: $\Pi = Д * R_{\text{чиста}}$ за 2013-2017 роки

Найменування показника	2013 рік	2017 рік	Абсолютне відхилення	Зміна чистого прибутку внаслідок факторів
1. Чистий прибуток (Π), тис. грн.	32	125	93	93
2. Доход від реалізації товарів ($Д$), тис.грн.	176790	235510	58720	10,63
3. Чиста рентабельність ($R_{\text{чиста}}$) у вигляді десяткового дробу	0,002	0,005	0,003	82,37

Таблиця 3.4

Оцінка впливу факторів на зміну чистого прибутку ТОВ «Експансія» на основі факторної моделі: $\Pi = Д * R_{\text{чиста}}$ за 2016-2017 роки

Найменування показника	2016 рік	2017 рік	Абсолютне відхилення	Зміна чистого прибутку внаслідок факторів
1. Чистий прибуток (Π), тис. грн.	93	125	32	32
2. Доход від реалізації товарів ($Д$), тис.грн.	189210	235510	46300	22,76
3. Чиста рентабельність ($R_{\text{чиста}}$) у вигляді десяткового дробу	0,0049	0,0053	0,0004	9,24

прибутку в основному є наслідком зростання рентабельності фінансово-господарської діяльності, яка характеризується показником рівня чистого прибутку по відношенню до доходу від реалізації продукції. Цей чинник належить до інтенсивних і його пріоритетний вплив на результат заслуговує на високу оцінку. Другий чинник – дохід, також забезпечив зростання чистого прибутку, хоч його вплив можна оцінити і як другорядний.

Порівняно з попереднім 2016 роком в 2017 році чистий прибуток ТОВ «Експансія» збільшився на 32 тис. грн. В результаті збільшення доходу від реалізації на 4630 тис. грн., чистий прибуток виріс на 22,76 тис. грн. Збільшення чистої рентабельності на 0,0004 призвело до збільшення чистого прибутку на 9,24 тис. грн. Тобто в даному випадку найбільша частка впливу екстенсивного чинника - доходу від реалізації товарів.

З метою залучення до аналізу додаткової інформації застосовуються багатofакторні моделі, а також методичні прийоми декомпозиційного аналізу, який передбачає послідовну деталізацію і розкриття впливу на результат факторних показників.

На особливу увагу заслуговує чотирьохфакторна мультиплікативна модель аналізу чистого прибутку підприємства. Для побудови даної моделі застосовуються чинники другого ряду, до яких належать: капітал; оборотність активів; мультиплікатор капіталу; чиста рентабельність фінансово-господарської діяльності підприємства.

Залежність чистого прибутку від названих чинників характеризується наступною моделлю:

$$\Pi = \bar{K} \cdot d_A \cdot M_K \cdot R_{\text{чиста}}, \quad (3.13)$$

де: $\bar{K}$ - середньорічні залишки капіталу, що обчислюються за середньою хронологічною, виходячи з даних, які містяться у пасиві балансу підприємства;

d_A – оборотність (доходність) активів, в кількості оборотів за рік за якою оцінюється рівень ефективності використання активів підприємства; доходність

активів обчислюються як відношення доходу (D) до середньорічних залишків активів ($\bar{A}$), які визначаються згідно з балансом:

$$d_A = \frac{D}{\bar{A}}; \quad (3.14)$$

M_K - мультиплікатор капіталу, який характеризує здатність власного капіталу створювати активи і являє собою відношення середньорічних залишків активів ($\bar{A}$) до середньорічних залишків власного капіталу ($\bar{K}$) підприємства:

$$M_K = \frac{\bar{A}}{\bar{K}}; \quad (3.15)$$

$R_{\text{чиста}}$ - чиста рентабельність фінансово-господарської діяльності, яка визначається відношенням чистого прибутку (Π) до доходу (D) підприємства:

$$R_{\text{чиста}} = \frac{\Pi}{D}. \quad (3.16)$$

Зв'язок між чинниками та результативним показником у наведеній моделі є функціональним, отже, факторний аналіз чистого прибутку на її основі може здійснюватись за допомогою модифікованого методу ланцюгових підстановок.

Методика кількісної оцінки впливу чинників на зміну чистого прибутку підприємства складається з наступних елементів:

4. Визначення абсолютної зміни чистого прибутку в звітному періоді ($\Delta\Pi$):

$$\Delta\Pi = \Pi_1 - \Pi_0, \quad (3.17)$$

де Π_1 , Π_0 - чистий прибуток відповідно звітного і базисного періодів, тис.грн.

5. Побудова детермінованої мультиплікативної чотирьох-факторної моделі:

$$\Pi = \bar{K} \cdot d_A \cdot M_K \cdot R_{\text{чиста}}. \quad (3.18)$$

6. Перевірка відповідності побудованої моделі результативному показнику, який вона характеризує:

$$\Pi = \bar{K} \cdot \frac{D}{\bar{A}} \cdot \frac{\bar{A}}{\bar{K}} \cdot \frac{\Pi}{D}. \quad (3.19)$$

Якщо скоротити дане рівняння, отримаємо: $\Pi = \Pi$, тобто факторна модель є адекватною і може бути використана для оцінки впливу визначених чинників на зміну чистого прибутку підприємства у звітному періоді.

4. Поетапна оцінка кількісного впливу чинників на зміну прибутку за методом абсолютних різниць:

$$\begin{aligned}\Delta\Pi_{(K)} &= \Delta\bar{K} \cdot d_{A_0} \cdot M_{K_0} \cdot R_{чиста_0}, \\ \Delta\Pi_{(d_A)} &= \bar{K}_1 \cdot \Delta d_A \cdot M_{K_0} \cdot R_{чиста_0}, \\ \Delta\Pi_{(M_K)} &= \bar{K}_1 \cdot d_{A_1} \cdot \Delta M_K \cdot R_{чиста_0}, \\ \Delta\Pi_{(R_{чиста})} &= \bar{K}_1 \cdot d_{A_1} \cdot M_{K_1} \cdot \Delta R_{чиста},\end{aligned}\quad (3.20)$$

де $\Delta\Pi_{(K)}$, $\Delta\Pi_{(d_A)}$, $\Delta\Pi_{(M_K)}$, $\Delta\Pi_{(R_{чиста})}$ - абсолютна зміна чистого прибутку внаслідок зміни відповідних чинників: капіталу, оборотності активів, мультиплікатора капіталу та чистої рентабельності, тис. грн.;

$\Delta\bar{K}$, Δd_A , ΔM_K , $\Delta R_{чиста}$ - абсолютна зміна в звітному періоді зазначених чинників;

$\bar{K}_1$ - середні залишки власного капіталу звітного періоду, тис.грн.;

d_{A^0} , d_{A^1} - оборотність активів, відповідно, в базисному та звітному періоді;

M_{K_0} , M_{K^1} - мультиплікатор капіталу в базисному та звітному періоді;

$R_{чиста_0}$ - рентабельність основної діяльності (доходу) в базисному періоді.

5. Оцінка сукупного впливу чинників на зміну чистого прибутку підприємства у звітному періоді:

$$\Delta\Pi = \Delta\Pi_{(K)} + \Delta\Pi_{(d_A)} + \Delta\Pi_{(M_K)} + \Delta\Pi_{(R_{чиста})}. \quad (3.21)$$

Дана модель дозволяє дослідити, як на чистий прибуток підприємства впливають показники, що характеризують: обсяг економічного потенціалу підприємства (власний капітал), фінансову стійкість (мультиплікатор капіталу), ділову активність (оборотність активів) і рентабельність фінансово-господарської діяльності (чиста рентабельність). Тобто розглядаються майже всі групи показників, що характеризують фінансовий стан підприємства і рентабельність його діяльності і є можливість кількісно і якісно оцінити взаємозв'язок між ними, як елементами однієї системи. Тому зазначену модель,

на наш погляд, можна вважати найбільш адаптованою до сучасних вимог фінансового аналізу, основними принципами якого є системність і комплексність.

Результати розрахунку впливу чинників на зміну чистого прибутку ТОВ «Експансія» наведено у табл. 3.5. і 3.6.

Таблиця 3.5.

Оцінка впливу факторів на зміну чистого прибутку ТОВ «Експансія» за 2013-2017 роки на основі факторної моделі: $\Pi = K * dA * M_k * R_{\text{чиста}}$

Найменування показника	2013 рік	2017 рік	Абсолютне відхилення	Зміна ЧП внаслідок впливу факторів
1. Чистий прибуток, тис. грн	32	125	93	93
2. Доход від реалізації продукції (Д), тис. грн.	176790	235510	58720	-
3. Середні залишки активів (А), тис.грн.	125446	138230	12784	-
4. Середні залишки власного капіталу (К), тис. грн.	100632	102120	1488	0,47
5. Оборотність активів, об.за рік (Д/А)	1,409	1,704	0,294	6,79
6. Мультиплікатор капіталу (Мк) (А/К)	1,247	1,354	0,107	3,37
7. Чиста рентабельність (Rчиста) (ЧП/Д)	0,002	0,005	0,003	82,37

Таблиця 3.6.

Оцінка впливу факторів на зміну чистого прибутку ТОВ «Експансія» за 2016-2017 роки на основі факторної моделі: $\Pi = K * dA * M_k * R_{\text{чиста}}$

Найменування показника	2016 рік	2017 рік	Абсолютне відхилення	Зміна ЧП внаслідок впливу факторів
1. Чистий прибуток, тис. грн	93	125	32	32
2. Доход від реалізації продукції (Д), тис. грн.	189210	235510	46300	-
3. Середні залишки активів (А), тис.грн.	139440	138230	-1210	-
4. Середні залишки власного капіталу (К), тис. грн.	105375	102120	-3255	-2,87
5. Оборотність активів, об.за рік (Д/А)	1,357	1,704	0,347	23,04
6. Мультиплікатор капіталу (Мк) (А/К)	1,323	1,354	0,030	2,59
7. Чиста рентабельність (Rчиста) (ЧП/Д)	0,0049	0,0053	0,0004	9,24

Дані розрахунки можна провести побудувавши в середовищі Excel аналітичну таблицю (рис. 3.6).

Таблиця 3.7				
Оцінка впливу факторів на зміну чистого прибутку ТОВ "Експансія" на основі факторної моделі: $\Pi = K \cdot dA \cdot M_k \cdot R_{чиста}$				
Найменування показника	2016 рік	2017 рік	Абсолютне відхилення	Зміна ЧП внаслідок впливу факторів
1. Чистий прибуток, тис. грн	93	125	=C6-B6	=C6-B6
2. Доход від реалізації товарів (Д), тис. грн.	189210	235510	=C7-B7	-
3. Середні залишки активів (А), тис.грн.	139440	138230	=C8-B8	-
4. Середні залишки власного капіталу (К), тис. грн.	105375	102120	=C9-B9	=D9*B10*B11*B12
5. Оборотність активів, об.за рік (Д/А)	=B7/B8	=C7/C8	=C10-B10	=C9*D10*B11*B12
6. Мультиплікатор капіталу (Мк) (А/К)	=B8/B9	=C8/C9	=C11-B11	=C9*C10*D11*B12
7. Чиста рентабельність (Rчиста) (ЧП/Д)	=B6/B7	=C6/C7	=C12-B12	=C9*C10*C11*D12

Рис. 3.6. Аналітична таблиця в середовищі Excel для розрахунку впливу факторів на зміну чистого прибутку на основі

факторної моделі: $\Pi = \bar{K} \cdot d_A \cdot M_K \cdot R_{чиста}$

Результати аналізу, наведені у табл. 3.5. і 3.6. свідчать про те, що приріст чистого прибутку ТОВ «Експансія» в 2017 році порівняно з 2013 роком є наслідком підвищення чистої рентабельності фінансово-господарської діяльності, яке забезпечило збільшення чистого прибутку на 82,37 тис. грн. Вплив чинників, що характеризують обсяг і структуру економічного потенціалу підприємства (власний капітал, мультиплікатор капіталу), також заслуговує на позитивну оцінку, на тій підставі, що ці чинники забезпечили приріст чистого прибутку

відповідно на 0,47 тис. грн. та 3,37 тис. грн. Збільшення оборотності активів, яка характеризує ділову активність підприємства на 0,92 обороти також позитивно вплинула на зміну чистого прибутку ТОВ «Експансія» і забезпечило приріст чистого прибутку на 6,79 тис. грн.

Тобто всі фактори вплинули позитивно. Можна стверджувати, що реалізовані у 2017 році резерви збільшення чистого прибутку, перш за все, є наслідком зростання ефективності фінансово-господарської діяльності. Безумовно, така динаміка заслуговує на позитивну оцінку на тій підставі, що прискорене зростання чистого прибутку, приріст якого у звітному періоді склав 290,6 %, було забезпечене значно повільнішим приростом доходу (33,2 %), активів (3,5 %) і власного капіталу (1,5%). Отже, поліпшення фінансових результатів діяльності підприємства переважно забезпечене впливом інтенсивних чинників.

Порівняно з попереднім 2016 роком в 2017 році чистий прибуток ТОВ «Експансія» збільшився на 32 тис. грн. в основному за рахунок оборотності активів, хоча інші інтенсивні чинники (мультиплікатор капіталу та чиста рентабельність) також вплинули позитивно. Незначне зниження чистого прибутку (на 2,87 тис. грн.) відбулось тільки за рахунок зменшення середніх залишків власного капіталу, які є екстенсивним чинником. В цілому чистий прибуток ТОВ «Експансія» зростав за рахунок підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності.

Застосовуючи взаємозв'язки між показниками фінансового аналізу, за допомогою прийому декомпозиції можна будувати різні факторні моделі для оцінки впливу чинників на зміну чистого прибутку та інших фінансових результатів. Основною умовою при побудові моделей повинна бути їх адекватність реальній господарській діяльності підприємства. В такому випадку висновки за результатами проведених розрахунків можна буде застосовувати для прийняття управлінських рішень.

3.3. Організація та методика контролю розподілу та використання прибутку підприємства торгівлі

Кінцевий результат роботи підприємства в сучасних ринкових відносинах оцінюється рівнем ефективності – обсягом одержаного прибутку. Прибуток – один із основних показників ефективності роботи підприємства, тому на контроль фінансових результатів покладена велика відповідальність.

Максимального ефекту в контрольно-ревізійній діяльності можна досягти при належній організації проведення процедур, пов'язаних з контрольно-ревізійним

процесом. Цей процес контролю включає ряд послідовних етапів (стадій) організації і проведення ревізії.

У контрольно-ревізійному процесі виділяють такі стадії:

- організація і підготовка до проведення контрольних заходів;
- проведення контрольних заходів;
- оформлення результатів контрольних заходів;
- прийняття рішення за результатами проведеної перевірки;
- організація контролю за виконанням рішень за матеріалами контрольних заходів.

На першому етапі відповідно до строків, передбачених планом проведення перевірки керівник контрольно-ревізійного органу за 3-5 днів до початку перевірки зобов'язаний видати наказ про її проведення.

Начальник відділу державної фіскальної служби на цьому етапі повинен правильно визначити тему перевірки, її період, тривалість, створити ревізійну групу, призначити її керівника, розглянути і затвердити програму контролю, запропонувати ревізорам ознайомитись з відповідними нормативними документами, розглянути необхідність залучення галузевих спеціалістів, а також забезпечити ревізора необхідними бланками актів, довідок і т.д.

Керівнику ревізійної групи одночасно з наказом про призначення перевірки дається програма комплексної ревізії, в якій, крім конкретних завдань, вказуються ділянки роботи, які підлягають суцільній перевірці.

Якщо до часу призначення перевірки в державній фіскальній службі є матеріали про факти порушень на об'єкті перевірки (недостачі, крадіжки і т.д.), то вони також передаються керівнику групи. Склад ревізійної групи встановлюється залежно від тривалості періоду перевірки та самої програми. Підготовка перевірки починається із ознайомлення з діяльністю письмових обґрунтувань керівника групи термін ревізії може бути продовжений.

На початковій стадії комплексної ревізії рекомендують перевіряти виконання заходів з усунення недоліків в роботі, виявлених попередньою ревізією, ознайомитись із змістом наказів, листуванням, актами перевірок, проведеними контролюючими органами і т.д. Закінчивши організаційну стадію комплексної ревізії, ревізійна група приступає до виконання своїх обов'язків відповідно до своїх робочих планів.

Правильний підбір об'єктів та своєчасність проведення на них ревізій значною мірою впливають на ефективність роботи контролюючих органів. Для досягнення мети ревізій у контрольно-ревізійному відділі здійснюється планування роботи.

У плані контрольно-ревізійної роботи вказують:

- 1) тему ревізії (перевірки);
- 2) назву об'єкта, його відомчу підпорядкованість;
- 3) підставу для включення в план (пункт, номер і дату листа КРУ або конкретного правоохоронного органу, податкової адміністрації);
- 4) ревізійний період (місяць і рік попередньої ревізії);
- 5) термін виконання (зазначено місяць, коли буде проводитись ревізія і до якого числа місяця повинна бути надіслана відповідь за матеріалами ревізії);
- 6) планові затрати часу (тривалість ревізії в робочих днях, як правило, не більше 30 робочих днів);
- 7) виконавці (планові затрати часу в робочих днях по кожному виконавцю).

Крім перерахованих реквізитів, в плані передбачені ще такі розділи: А - ревізії і перевірки щодо виконання кошторисів бюджетної установи; Б - ревізії і перевірки підприємств і організацій; В - перевірка виконання наказів і рішень, що прийняті за результатами раніше проведених ревізій і перевірок; Г - організаційна робота.

Зміни у план роботи контрольно-ревізійного відділу вносяться посадовими особами обласного контрольно-ревізійного управління на підставі обґрунтованого подання начальника контрольно-ревізійного відділу за місяць до закінчення поточного півріччя. У змінах вказується номер пункту плану, назва об'єкта, тема і тривалість ревізій, терміни проведення чи об'єкти яких підлягають зміні, та на що буде використано вивільнені людино-дні.

На підставі вивчення даних про фінансово-господарську діяльність підприємства і з врахуванням поставлених у розпорядженні завдань, керівник ревізійної групи (ревізор) складає програму ревізії. Програма включає перелік конкретних питань, що підлягають перевірці, період, за який має бути проведена ревізія, а також опис процедури її здійснення.

Наслідки ревізії оформляються актом. Акти ревізії поділяються на основні і проміжні.

Основний акт ревізії – це документ, де в узагальненому вигляді фіксуються виявлені порушення й недоліки діяльності підприємства, що ревізується. Підставою для включення фактів виявлених порушень чи недоліків в основний акт ревізії є відомості порушень, довідки, проміжні акти тощо. Проміжні акти – це разові документи, які відображають результати перевірки окремих ділянок або об'єктів перевірки. За виявленими фактами порушень від посадових осіб необхідно взяти письмові пояснення.

Виконання прийнятих рішень за результатами ревізії контролюється шляхом одержання інформації від перевіреного підприємства про усунення виявлених недоліків і порушень під час проведення наступної планової ревізії.

Отже, можна зробити висновок, що максимального ефекту в контрольно-ревізійній діяльності можна досягти при належній організації проведення процедур, пов'язаних з контрольно-ревізійним процесом.

Правильний підбір об'єктів та своєчасність проведення на них ревізій значною мірою впливають на ефективність роботи контролюючих органів. Для досягнення мети ревізій у контрольно-ревізійному відділі здійснюється планування роботи. Цьому етапу контрольно-ревізійного процесу приділяється багато уваги, так як від нього залежить якість перевірки і, як наслідок, її результати.

Починати контроль прибутку рекомендується із з'ясування питання достовірності даних первинних документів щодо відображення доходів та формування фінансових результатів, повноти і своєчасності накопичення первинних даних в зведених документах та облікових регістрах, правильності ведення обліку доходів і результатів діяльності та його відповідності прийнятій обліковій політиці, достовірності відображення доходів та визначення результатів діяльності у звітності господарюючого суб'єкта, відповідності методики обліку та оподаткування операцій з обліку доходів від реалізації, інших операційних доходів, доходів від участі в капіталі, інших фінансових доходів, інших доходів, фінансових результатів діяльності тощо, що застосовуються на підприємстві, чинним нормативним документам України в період, що перевіряється. Саме від цього будуть залежати завдання, поставлені перед ревізором.

Основними напрямками контролю формування і розподілу прибутку є:

1. Перевірка правомірності отримання доходів від здійснення операцій з реалізації товарів (товарів, робіт, послуг) та іншої операційної діяльності.

1. Контроль обсягів реалізації товарів.

2. *Правильність оцінки та визнання доходів від операційної діяльності.*
3. *Контроль інших операційних доходів та операційних витрат.*
4. *Контроль правильності визначення фінансових результатів від операційної діяльності.*
5. *Контроль достовірності відображення доходів від реалізації товарів (товарів, робіт, послуг) для цілей оподаткування.*

При проведенні перевірки операцій з обліку формування і розподілу прибутку ревизору слід використовувати наступні джерела інформації:

1. Наказ про облікову політику підприємства.
2. Первинні документи з обліку доходів, витрат і фінансових результатів діяльності.
3. Облікові реєстри, що використовуються для відображення господарських операцій з обліку формування і розподілу прибутку.
4. Акти та довідки попередніх ревізій, аудиторські висновки та інша документація, що узагальнює результати контролю.
5. Звітність.

Досить великий перелік бухгалтерських документів і реєстрів не випадковий, кожний із них впливає на прибуток підприємства. Особливий інтерес для ревизора являє собою річна (квартальна) звітність, яка в загальному вигляді характеризує результати діяльності підприємства за певний період та його фінансовий стан.

Для визначення достовірності кінцевого результату роботи підприємства треба чітко визначити джерела формування доходів і витрат, ґрунтуючись на конкретних видах діяльності підприємства, оскільки отриманий прибуток розшифровується підприємством і в декларації про прибуток підприємства за видами діяльності і оподатковується за відповідною ставкою податку незалежно від підсумків діяльності і підприємства в цілому.

Така структуризація фінансових результатів врахована у "Звіті про фінансові результати" (ф. № 2) та в Інструкції "Про порядок заповнення форм річного бухгалтерського звіту підприємства", де прибуток від реалізації основних засобів, товарно-матеріальних і валютних цінностей, нематеріальних активів і цінних паперів, товарів підсобних, допоміжних та обслуговуючих виробництв і господарств, від здачі майна в оренду не може вважатися головним напрямком господарювання і тому є закономірним його виділення із результатів основної (статутної) діяльності.

Завданнями контролю формування і розподілу прибутку є :

- ☒ перевірка законності визначення витрат на реалізацію товарів, послуг за кожною калькуляційною статтею та за кожним елементом витрат по основній операційній діяльності;
- ☒ порівняння доходів та витрат на їх створення, перевірка визначення фінансових результатів за видами діяльності;
- ☒ перевірка складу і правильності відображення та визнання в обліку та звітності витрат від іншої операційної, фінансової та інвестиційної діяльності за кожною статтею витрат;
- ☒ перевірка складання фінансової звітності за формою 2 "Звіт про фінансові результати" і формою 5 "Примітки до фінансової звітності";
- ☒ перевірка витрат та доходів майбутніх періодів;
- ☒ перевірка правильності нарахування податку на прибуток і визначення нерозподіленого прибутку або непокритого збитку;
- ☒ оцінка динаміки показників формування прибутку, обґрунтованості фактичної величини утворення і розподілу прибутку ;
- ☒ виявлення і вплив різних факторів на величину прибутку;
- ☒ оцінка можливих резервів подальшого зростання прибутку на основі оптимізації обсягів продаж і витрат.

Документальний контроль формування і розподілу прибутку підприємства базується на використанні документальних та розрахунково-аналітичних методичних прийомів. Беручи за основу ці параметри, контроль можна побудувати за алгоритмом наведеним, на рис. 3.7.

Процес контролю доходів, витрат і фінансових результатів ТОВ «Експансія» здійснюється за схемою: первинний документ - зведений документ - регістр бухгалтерського обліку – журнал Головна книга - фінансова звітність та ґрунтується на визначенні об'єктів, джерел інформації, методичних прийомів контролю, узагальнення і реалізації його результатів.

Для визначення достовірності кінцевого результату роботи ТОВ «Експансія» треба чітко визначити джерела формування витрат та фінансових результатів, ґрунтуючись на конкретних видах підприємства, оскільки отриманий прибуток розшифровується підприємством і в декларації про прибуток підприємства за видами діяльності.

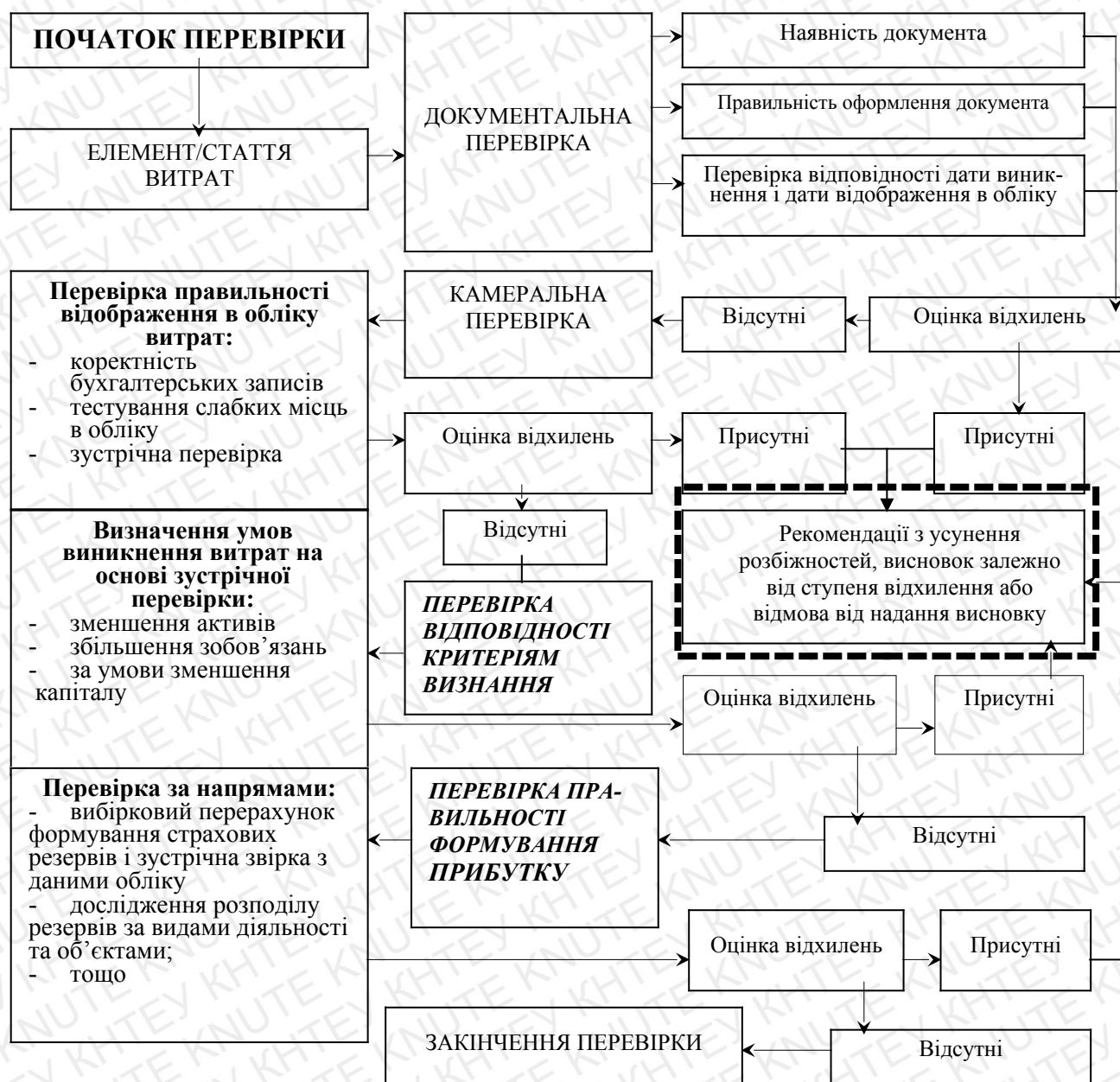

Рис. 3.7. Алгоритм контролю формування і розподілу прибутку ТОВ «Експансія»

На сьогоднішній день, нажаль, ще досі не визначено єдиної методики контролю доходів, витрат і фінансових результатів. Це створює певні труднощі при перевірці, а саме: збільшується обсяг даних, що підлягають перевірці, виникають зайві витрати часу та інших ресурсів. З метою зниження трудомісткості контролю прибутку підприємства торгівлі може бути застосована наступна методика:

Спочатку в ТОВ «Експансія» перевіряється правильність відображення загального доходу (виручки) від реалізації товарів. Необхідно звернути увагу на те, що дохід показується без вирахування сум: наданих знижок; повернення проданих товарів, непрямих податків; надходжень за договорами комісії, агентськими та іншими

аналогічними договорами на користь комітента. Після цього перевіряється, чи відображається дохід (виручка) на рахунках бухгалтерського обліку.

Наступним етапом контролю формування прибутку є перевірка правильності відображення податку на додану вартість. Операції з продажу товарів, робіт, послуг оподатковуються за ставкою 20%. Після цього перевіряється правильність відображення операцій по зобов'язаннях на додану вартість на рахунках бухгалтерського обліку.

Доцільно також звернути увагу на правильність розрахунку та сплати акцизного збору по підакцизних товарах. За даними аналітичного обліку необхідно перевірити правильність застосування ставок акцизного збору залежно від товарів. Після цього перевіряється правильність відображення операцій по зобов'язаннях з акцизного збору на рахунках бухгалтерського обліку.

Наступним кроком в контролі формування і розподілу прибутку ТОВ «Експансія» є перевірка правильності розрахунку інших вирахувань з доходу, а також відображення операцій в бухгалтерському обліку.

Потім перевіряється правильність визначення чистого доходу (виручки) від реалізації товарів ТОВ «Експансія», який розраховується як різниця між загальною сумою доходу (виручки) від реалізації товарів, і сумою податків, зборів та інших сум, які підлягають вирахуванню з доходу.

Велику увагу необхідно приділити контролю собівартості реалізованих товарів, під час проведення якої звертається увага на правильність відображення у формі №2. Слід пам'ятати, що порядок формування собівартості реалізованих товарів наведено у П(с)БО 9 "Запаси". Торговельні підприємства відображають у цій статті фактичну собівартість реалізованої товарів.

На наступному етапі перевіряється правильність розрахунку валового прибутку (збитку), що визначається як різниця між чистим доходом (виручкою) від реалізації товарів і собівартістю реалізованої товарів. Крім того, необхідно перевірити правильність відображення господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку.

У статті "Інші операційні доходи" форми №2 перевіряється правильність відображення всіх інших доходів від операційної діяльності підприємства, крім доходу (виручки) від реалізації товарів та віднесення одержаних доходів до статті, а також правильність відображення господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку.

Уважно перевіряється правильність відображення, а також формування складу адміністративних витрат ТОВ «Експансія». При проведенні контролю необхідно пам'ятати, що витрати на управління і обслуговування підприємства відносяться до витрат звітного періоду повністю шляхом включення до статті "Адміністративні витрати" форми № 2. Після цього перевіряється правильність відображення господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку.

Потім потрібно перевірити правильність відображення витрат на збут, а також правильність формування їх складу. Витрати на збут, як і адміністративні витрати, відносяться до витрат звітного періоду повністю шляхом включення до статті "Витрати на збут" форми № 2. Після цього перевіряється правильність відображення господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку.

Наступним кроком є контроль правильності відображення інших операційних витрат ТОВ «Експансія», а також формування їх складу. Інші операційні витрати, пов'язані з операційною діяльністю підприємства, відносяться до витрат звітного періоду повністю шляхом включення до статті "Інші операційні витрати". Після цього перевіряється правильність відображення господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку.

Ретельній перевірці підлягає правильність розрахунку прибутку (збитку) від операційної діяльності ТОВ «Експансія». Прибуток розраховується як алгебраїчна сума валового прибутку та інших операційних доходів за вирахуванням адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат. Збиток, відповідно, розраховується як різниця між іншим операційним доходом та валовим збитком, адміністративними витратами, витратами на збут та іншими операційними витратами.

Наступним етапом контролю формування і розподілу прибутку є перевірка правильності відображення доходу, отриманого від інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, облік яких ведеться за методом участі в капіталі. Оцінку і облік фінансових інвестицій необхідно здійснювати за кожною фінансовою інвестицією. Потім перевіряється правильність відображення в бухгалтерському обліку доходу від інвестицій відповідно в асоційовані, дочірні або спільні підприємства. Слід пам'ятати, що П(с)БО 15 "Дохід" не поширюється на дивіденди, які підлягають одержанню за результатами фінансових інвестицій і враховуються за методом участі в капіталі.

Під час проведення контролю інших фінансових доходів звертається увага на правильність їх визначення, а також правильність відображення на рахунках бухгалтерського обліку.

По закінченні контролю інших фінансових доходів звертається увага на правильність визначення інших доходів, які виникають під час звичайної діяльності, але не пов'язані з операційною діяльністю підприємства.

При проведенні контролю необхідно мати на увазі, що доходи від реалізації фінансових інвестицій, необоротних активів, майнових комплексів включаються до цієї статті без суми непрямих податків, нарахованих при їх реалізації згідно з чинним податковим законодавством. Далі перевіряється правильність відображення інших доходів на рахунках бухгалтерського обліку.

При проведенні контролю фінансових витрат звертається увага на правильність їх визначення, а також, на правильність відображення господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку.

Наступним кроком повинен стати контроль правильності визначення збитків від інвестицій в асоційовані (дочірні, спільні) підприємства (форма №2 рядок 150 “Втрати від участі в капіталі”), облік яких ведеться за методом участі в капіталі і які є втратами від участі в капіталі. Спеціалісту потрібно перевірити правильність розрахунку втрат від участі в капіталі та відображення їх на рахунках бухгалтерського обліку.

У процесі проведення контролю формування і розподілу прибутку перевіряється також правильність визначення інших витрат, які виникли під час звичайної діяльності (крім фінансових витрат), але не пов'язані безпосередньо з реалізацією товарів, а також правильність відображення господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку.

Важливим моментом при проведенні контролю є перевірка правильності розрахунку остаточного фінансового результату (прибутку або збитку) від звичайної діяльності ТОВ «Експансія» за звітний період. Прибуток розраховується як алгебраїчна сума одержаного прибутку від операційної діяльності, доходу від участі в капіталі, інших фінансових доходів та інших доходів за вирахуванням фінансових витрат, втрат від участі в капіталі та інших витрат. Крім того, прибуток може бути розрахований як алгебраїчна сума доходу від участі в капіталі, інших фінансових доходів та інших доходів за вирахуванням збитку, одержаного від операційної діяльності, фінансових

витрат, втрат від участі в капіталі та інших витрат. Збиток розраховується як алгебраїчна сума отриманого збитку від операційної діяльності, фінансових витрат, втрат від участі в капіталі та інших витрат за вирахуванням доходу від участі в капіталі, інших фінансових доходів. Відповідно збиток може бути розрахований як алгебраїчна сума фінансових витрат, втрат від участі в капіталі та інших витрат за вирахуванням отриманого прибутку від операційної діяльності, доходу від участі в капіталі, інших фінансових доходів та інших доходів.

Наступним кроком проведення контролю є перевірка правильності відображення податку на прибуток за 1 квартал, 1 півріччя, 9 місяців і рік відповідно до декларації про прибуток підприємства. Далі перевіряється відображення податку на прибуток, від звичайної діяльності в бухгалтерському обліку.

При проведенні контролю звертається увага на правильність визначення прибутку від звичайної діяльності ТОВ «Експансія», який розраховується як різниця між прибутком від звичайної діяльності до оподаткування і сумою податку на прибуток. Суму отриманого збитку від звичайної діяльності слід, розраховувати як суму отриманого збитку від звичайної діяльності до оподаткування та податку на прибуток.

І нарешті, останнім етапом контролю формування і розподілу прибутку є перевірка правильності розрахунку чистого прибутку або збитку ТОВ «Експансія» за звітний період. Дані про суму чистого прибутку (збитку), відображені в Звіті про фінансові результати, повинні відповідати даним кредитового (дебетового) сальдо рахунку 79 "Фінансові результати", відображеним у Головній книзі.

Після систематизації матеріалів контролю ревизор складає розділ акта ревізії, у якому викладає суть виявлених порушень і недоліків за напрямками контролю.

Основні типові порушення, що виявляються під час проведення ревізії :

- *неправильне визнання та оцінка доходу від реалізації товарів (робіт, послуг);*
- *відсутність окремого обліку доходів, отриманих від здійснення різних видів операційної діяльності;*
- *арифметичні помилки в рахунках-фактурах при визначенні ПДВ та загальної суми до сплати;*
- *відвантаження товарів покупцям, за цінами нижчими договірних;*
- *відсутність наказу про облікову політику та належного санкціонування операцій відвантаження та реалізації товарів з боку адміністрації ревізованого підприємства;*

- порушення договорів щодо термінів або обсягів поставки, асортименту, якості товарів, виконаних робіт чи послуг;
- фальсифікація обсягів реалізації при готівкових розрахунках з покупцями;
- заниження обсягів доходів від реалізації товарів (робіт, послуг) у податковому обліку;
- порушення методики обліку резервів, створених за сумнівними боргами, і, як наслідок, неправильне відображення суми дебіторської заборгованості в розрахунках за поставку товарів, здійснення робіт (послуг);
- заниження фінансових результатів від операційної діяльності через: зменшення обсягів реалізації внаслідок недостовірного відображення в обліку доплат від покупців під виглядом фінансової допомоги, заниження собівартості незавершеного виробництва шляхом неправильного розподілу відхилень від облікових цін, завищення витрат від операційної діяльності шляхом включення до їхнього складу витрат, які відповідно до договору (базису) поставки належать до відшкодування покупцями (наприклад, відшкодування зворотної тари), і витрат від фінансових операцій та іншої операційної діяльності.

Проте за даними перевірки формування і розподілу прибутку ТОВ «Експансія» порушень у порядку їх відображення даним підприємством не було.

Проведення контролю у сучасних умовах з урахуванням вимог національних П(С)БО, М(С)БО та Податкового кодексу потребує удосконалення, що відбуватиметься у процесі доробки та удосконалення нормативної бази, але запропонована методика проведення контролю формування і розподілу прибутку підприємств є найбільш універсальною в сучасних умовах господарювання.

3.4. Контроль розподілу та використання прибутку підприємства в умовах використання сучасних інформаційних технологій

Важко уявити сучасні підприємства з ручною обробкою даних, більша їх частина – автоматизована. Удосконалення обліку, контролю і аналізу формування, використання та розподілу прибутку в ТОВ «Експансія» зводиться до забезпечення бухгалтерської служби підприємства інформацією необхідною для своєчасного контролю за формуванням, розподілом, а також дотриманням розрахунково-платіжної дисципліни та чинного законодавства України.

Організаційно-економічна сутність завдання полягає у контролі відповідальності записів на рахунках, зроблених бухгалтером в журналах – ордерах, прикладених первинних документів, у групуванні їх по кореспондуючим рахункам, правильності визначення прибутку, розрахунку податку на прибуток та раціональності розподілу чистого прибутку.

Автоматизоване рішення обліку, контролю та аналізу прибутку включає наступні задачі:

- *облік витрат;*
- *облік валового прибутку;*
- *облік доходів від різних видів діяльності;*
- *облік інших доходів;*
- *облік використання прибутку;*
- *контроль використання прибутку.*

У склад системи автоматизованої обробки задач прибутку входить база даних, мовні та програмні засоби які реалізують доступ до даних і управління ними, а також програмне забезпечення для рішення даного комплексу задач засоби спілкування користувачів із системою у вигляді відповідних мов діалогу.

Для рішення задач з обліку прибутку з використанням ПЕОМ необхідне наступне інформаційне забезпечення: дані первинного обліку, дані єдиної бази бухгалтерських записів, нормативна – довідкова інформація.

Формування і контроль даних первинного обліку і нормативна – довідкової інформації здійснюється у наступному порядку. На екран дисплею виводиться форма первинного документу, а з клавіатури проводиться набір даних шляхом заповнення пустих вікон форми. Одночасно з набором перевіряється допустимість значень реквізитів та правильність їх зображення. Інформація, що пройшла контроль записується на машинний носій до бази даних.

Вхідна інформація з обліку прибутку на АРМ бухгалтера включає типові форми первинних документів, базу даних первинної інформації на машинних носіях. Типові форми первинних документів складаються за зразком бланків первинних документів та комплектуються в бібліотеку. Одночасно формується база даних первинної інформації, в якій знаходяться бухгалтерські записи за звітній період. Кожний бухгалтерський запис має наступну стандартну структуру: довідкові і групувальні показники (номер документа чи бухгалтерського запису); основний рахунок; кореспондуючий рахунок; кількість; сума та інше.

База даних складається із про дубльованих здвоєних бухгалтерських господарських операцій і має велику інформаційну ємкість. Вона дозволяє в реальному обсязі часу отримувати на рівні кореспондуючих рахунків необхідні дані аналітичного обліку і звітності показники.

Інформаційне забезпечення обліку прибутку при автоматизації обліку, має ті ж елементи структури інформаційного забезпечення, що й при ручній обробці даних. Йому

передуює облік касових операцій, коштів на поточному рахунку, товарних операцій, реалізації, фондів та резервів та інше. Дані вищезначеного обліку по окремих об'єктах і є інформаційною базою зведених даних по рахунку 44 “Нерозподілені прибутки”. На її основі базується інформаційна база аналітичного обліку балансового прибутку, звідти дані потрапляють до звіту про фінансові результати та Декларацію податку на прибуток підприємства. Після чого проводиться аналіз прибутку підприємства.

Контроль за вхідними даними здійснює бухгалтер, який слідкує за вчасним надходженням документів.

Існують так би мовити інформаційні зв'язки задачі з обліку доходів, витрат та прибутку:

Вони складаються з:

- 1.) обліку доходів підприємства;*
- 2.) контроль за одержанням прибутку та його розподіл;*
- 3.) аналіз прибутку, рентабельності підприємства;*
- 4.) аналітичний облік прибутку (аналітичні таблиці);*
- 5.) графіки, діаграми.*

Інформаційні зв'язки задачі з контролю та аналізу прибутку схожі на зв'язки задач з обліку прибутку, та це й логічно, оскільки аналіз базується на інформації, яку надає бухгалтерській облік. Отже очевидно, що удосконалення, контролю та аналізу формування, використання та розподілу прибутку в ТОВ «Експансія» в умовах функціонування автоматизованого робочого місця бухгалтера дає змогу не лише швидко, правильно і точно здійснювати бухгалтерський облік прибутку, а й сприяє його збільшенню та поліпшенню результативних показників ТОВ «Експансія».

Інформаційна система обліку, аналізу та контролю може функціонувати тільки при наявності економічної інформації. Економічна інформація представляє собою сукупність різних даних економічного характеру, які виникають в процесі реалізації продукції (робіт, послуг).

Система економічної інформації – це сукупність методів генерації, передачі та переробки інформації у всіх колах економіки підприємства.

Досягнуті на протязі останніх років результатів розвідку засобів комп'ютерної техніки, методів проектування програмного та інформаційного забезпечення різного рівня і призначення сприяли створенню нової інформаційної бухгалтерської системи, принципами якої являються:

- 1.) *Забезпечення спілкування кінцевого користувача (бухгалтера, комірника, економіста і т.д.) із системою автоматизації на професійно - обмеженому звичайній мові, представлення вхідної інформації в звичайній користувачу формі.*
- 2.) *Забезпечення можливості рішення задач обліку, контролю, аналізу по їх постановкам та вихідним даним.*
- 3.) *Забезпечення користувачу таких умов праці, при яких він здійснює процеси управління та пошук нових рішень в режимі активного діалогу з ПЕОМ, оперуючи термінами своєї предметної області.*

Як і в кожній системі, бухгалтерська автоматизована має інформаційне забезпечення (рис. 3.8).

Інформаційна бухгалтерська система формується на підставі об'єкту інформації. Система розчленяється на складові елементи, кожний з яких має властивості системи. Таким чином, утворюється система взаємопов'язаних одиниць інформації.

Інформаційну сукупність масиву документів деякої форми, що виникла при групуванні за рівнями, називають складовою одиницею інформації. Найменшою одиницею є реквізит. Він представляє собою сукупність символів і має свою назву. Із реквізитів складаються всі інші структурні одиниці.

Інформаційне забезпечення					
Позамашинне інформаційне забезпечення				Внутрішньомашинне інформаційне забезпечення	
Системи класифікації та кодування	Системи інформативно-довідкової інформації	Оперативна інформація	Нормативно – методичні та конструкторські матеріали по програмному забезпеченню	Інформаційна база	
				Вхідна інформація	Вихідна інформація
				Комплекс програмних засобів організації і способів організації представлення даних	

Рис. 3.8. Структура інформаційного забезпечення системи автоматизації обліку, аналізу та контролю

При вирішенні економічних задач на ПЕОМ прийнята наступна ієрархія даних в порядку зростання їх логічної складності (рис. 3.9).

АРМ бухгалтера з обліку прибутку повинен забезпечувати облік і контроль фінансових операцій, які відображають кожен денний стан підприємства, і виконання необхідних розрахунків по аналізу його фінансового стану з метою визначення резервів прискорення обіговості капіталу, максимізації прибутку.

Дані первинних документів, розрахункової інформації розподіляються відповідно свого призначення до плану рахунків, типових операцій. Кореспондуючі рахунки та суми по ним потрапляють до журналу господарських операцій, а звіди далі переносяться до облікових реєстрів, Головної книги та Звітних документів.

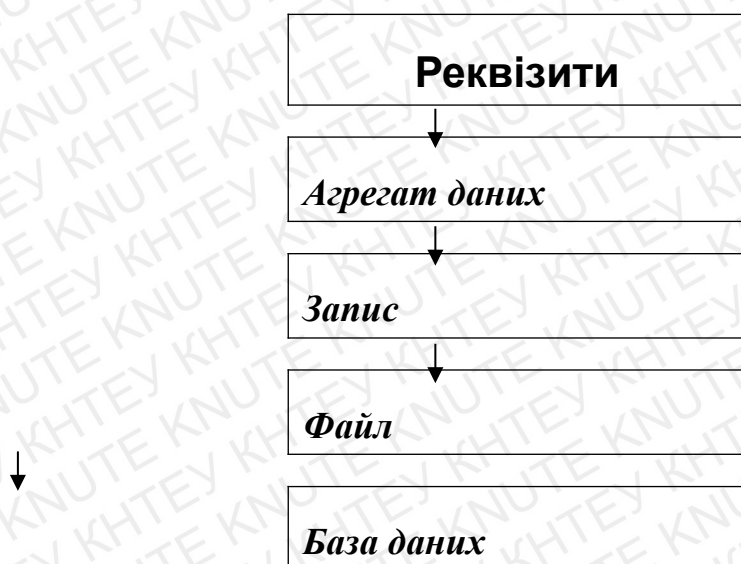

Рис. 3.9. Ієрархія даних для рішення задач

В сучасних умовах не можна обминути питання автоматизації контролю. Вхідна інформація формується у вигляді бази даних контролера на базі інформації за перевіряємий період. Вихідною інформацією служить Протокол для заключення по результатам перевірки в розрізі рішення окремих задач та комплексу в цілому. Модель контролю з обліку прибутку представлена на (рис. 3.10).

Постановку задачі контролю використання прибутку в умовах обробки інформації за допомогою ПЕОМ можливо розподілити на два основні етапи.

АРМ з обліку прибутку

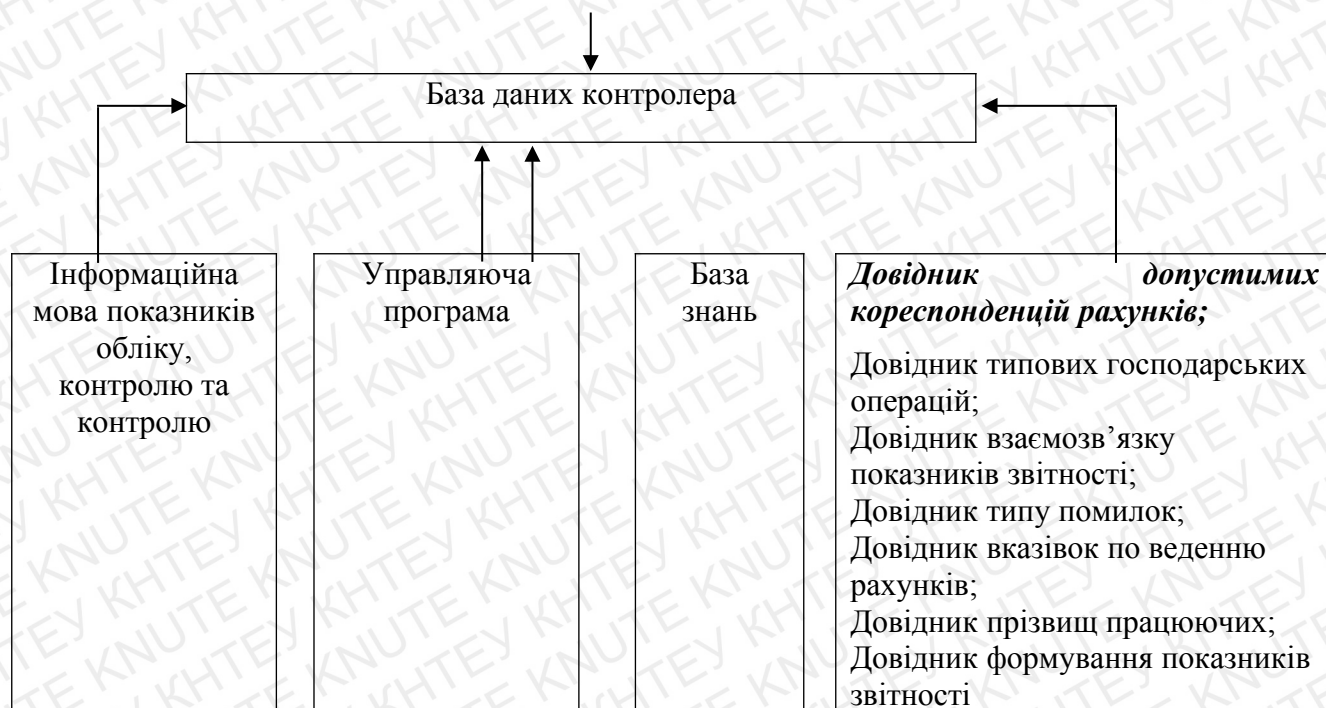

Рис. 3.10. Інформаційна модель контролю прибутку підприємства

Перший: отримання інформації з галузі обчислюваного комплексу, тобто: вручну порівняння первинних документів з вихідними даними та з даними звітності. Другий: проведення контролю безпосередньо з застосуванням облікової техніки.

Проведення контролю в умовах автоматизованих системах обліку залежить від слідуючих факторів:

- рівня автоматизації бухгалтерського обліку;
- рівня відкритості інформації;
- складності обробки інформації.

Безпосередньо перед початком контролю використання прибутку потрібно визначити рівень автоматизації облікових та контрольних задач та технологію їх рішення.

На досліджуваному підприємстві бухгалтерський облік автоматизований. Таким чином, перш за все при контролі досліджують операції, які здійснюються на низових стадіях управління, тобто на АРМБ І категорії, потім на АРМБ II категорії і в останнє на АРМБ III категорії. Види перевірки в умовах комп'ютеризації наведені на рис. 3.11.

Інформаційне забезпечення автоматизованої системи контролю використання прибутку повинно відповідати слідуючим вимогам:

1) Забезпечення спілкування кінцевого користувача (бухгалтера, економіста) з системою автоматизації на професійній мові, представлення вхідної та результативної інформації в звичайній та зручній формі користувачу.

2) Забезпечення можливості рішення задач обліку, аналізу та контролю по їх постановкам та вихідним даним незалежно від складності та наявності формальних математичних моделей завдань.

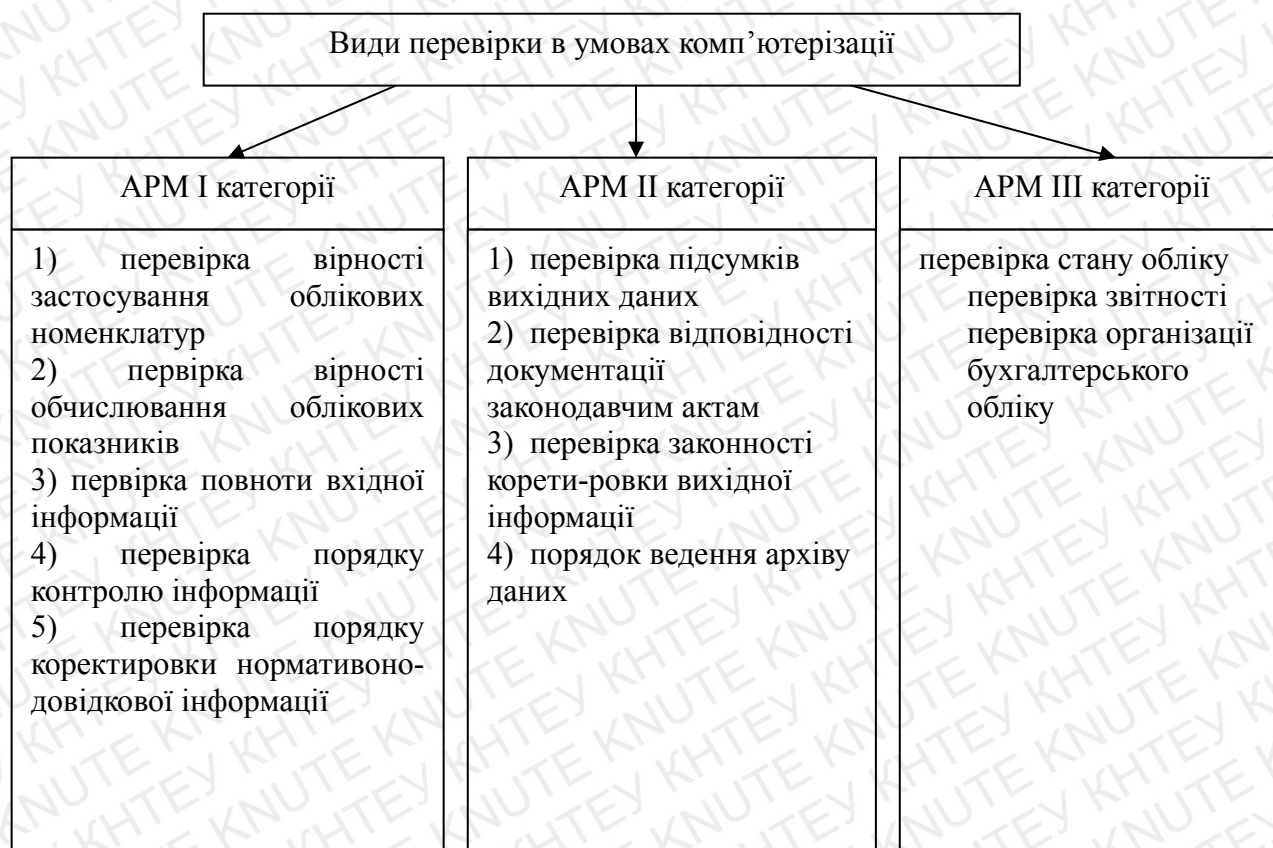

Рис. 3.11. Види перевірки в умовах комп'ютеризації

3) Створення кінцевому користувачу таких умов роботи, при яких він узагальнює процеси управління та пошук нових рішень в режимі активно поширеного діалогу з ПЕОМ, використовуючи поняття своєї області та професійний опит та прийняття рішень одночасно по більшості критеріїв, частина яких не описано формально та не має кількісного значення.

Мета комп'ютеризації комплексу задач контролю використання прибутку діяльності підприємства - удосконалення контрольного процесу перевірки достовірності і законності бухгалтерської звітності про фінансові результати діяльності підприємства, та її відповідності даним аналітичного і синтетичного обліку. АРМ фахівця з контролю забезпечує:

- 1) Контроль за правильністю нарахування і використання фондів і резервів;
- 2) Контроль правильності визначення фінансових результатів діяльності підприємства і розподілом прибутку;
- 3) Контроль аналітичного і синтетичного обліку;

4) Контроль звітності, взаємоузгодженості її показників.

Інформаційне забезпечення задачі контролю використання прибутку діяльності підприємства представлено схемою на рисунку 3.12.

Рис. 3.12. Структура інформаційного забезпечення

Обов'язковою складовою методики побудови алгоритму комп'ютеризованого процесу контролю використання прибутку підприємства торгівлі повинні стати файли-класифікатори та оперативні файли звітності підприємства та кодування їх реквізитів (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Структура інформаційного забезпечення контролю використання прибутку підприємства торгівлі

Найменування реквізиту	Позначення	Тип
1	2	3
Класифікатор форм звітності		
Код форми звітності	КФЗ	N
Найменування форми звітності	НФЗ	C
Класифікатор формування показників звітності		
Код форми звітності	КФЗ	N

<i>Найменування форми звітності</i>	<i>НФЗ</i>	<i>С</i>
<i>Номер рядка</i>	<i>КРД</i>	<i>Н</i>
<i>Найменування рядка</i>	<i>НРД</i>	<i>С</i>
<i>Класифікатор узгодженості показників звітності</i>		
<i>Код форми звітності, що порівнюється</i>	<i>КФЗ</i>	<i>Н</i>
<i>Номер рядка</i>	<i>НР</i>	<i>Н</i>
<i>Номер графи</i>	<i>НГ</i>	<i>Н</i>
<i>Код форми порівняльної звітності</i>	<i>КЗП</i>	<i>Н</i>
<i>Номер порівняльного рядка</i>	<i>НРП</i>	<i>Н</i>
<i>Номер порівняльної графи</i>	<i>НГП</i>	<i>Н</i>
<i>Розрахункова формула</i>		
<i>Оперативні файли</i>		
<i>Зведеного аналітичного обліку</i>	<i>ФЗА</i>	<i>Н</i>
<i>Зведеного синтетичного обліку</i>	<i>ФСО</i>	<i>Н</i>
<i>Показників звітності що порівнюються</i>	<i>ФЗП</i>	<i>Н</i>
<i>Показників порівняльної звітності</i>	<i>ФПП</i>	<i>Н</i>
<i>Довідкової інформації по разункам</i>	<i>ФДІ</i>	<i>Н</i>
<i>Виявлених порушень у зведеному обліку і звітності</i>	<i>ФЗВ</i>	<i>Н</i>
<i>Класифікатор відповідальних осіб</i>		
<i>Код структурного підрозділу</i>	<i>КСП</i>	<i>Н</i>
<i>Назва структурного підрозділу</i>	<i>НСП</i>	<i>С</i>
<i>Код відповідальної особи</i>	<i>КО</i>	<i>Н</i>
<i>ПІБ відповідальної особи</i>	<i>ПІБ</i>	<i>С</i>
<i>Класифікатор можливих порушень</i>		
<i>Код порушення</i>	<i>КП</i>	<i>Н</i>
<i>Назва порушення</i>	<i>НП</i>	<i>С</i>
<i>Запитальник ревізора</i>		

Продовження табл. 3.6

1	2	3
<i>Код, назва запитання</i>	<i>НЗ</i>	<i>С</i>
<i>Джерело інформації</i>	<i>ДІ</i>	<i>С</i>
<i>Код нормативно-законодавчого акта</i>	<i>КЗ</i>	<i>Н</i>
<i>Назва нормативно-законодавчого акта</i>	<i>НЗ</i>	<i>С</i>
<i>Довідник нормативно-законодавчої бази</i>		
<i>Код нормативно-законодавчого акта</i>	<i>КНЗА</i>	<i>Н</i>
<i>Назва нормативно-законодавчого акта</i>	<i>НЗА</i>	<i>С</i>
<i>Мета застосування</i>	<i>МЗ</i>	<i>С</i>

де N – числовий формат даних, С – текстовий формат даних

Побудова алгоритму задачі контролю використання прибутку не можлива без чіткого визначення структуризації вихідної інформації, макети яких наведено у таблицях 3.7-3.11:

- Відомості “Контроль зведеного аналітичного обліку” ;
- Відомості “Контроль зведеного синтетичного обліку”;
- Відомості порівнянності показників фінансової звітності;
- Відомість “Довідкова інформація по рахунку”;
- Відомості виявлених порушень у зведеному обліку і звітності;
- Висновки.

Відомість “Контроль зведеного аналітичного обліку” являє собою оборотно-сальдову відомість з синтетичного обліку з аналітичних питань і дозволяє проаналізувати аналітичні дані по кожному синтетичному рахунку.

Таблиця 3.7

Відомість “Контроль зведеного аналітичного обліку”(КАЗ)

Код бухгалтерського			Сума сальдо на початок		Сума оборотів		Сума сальдо на кінець	
Ра-хунка	Субра-хунка	Аналіт. рахунка	Д	К	Д	К	Д	К
Р	СЗ	КАР	СПД	СПК	ОД	ОК	СКД	СКК
Разом по аналіт. рахунку								
Разом по субрахунку								
Всього по рахунку								

Відомість “Контроль зведеного синтетичного обліку” призначається для перевірки основних бухгалтерських звітів регістрів – “Головної книги”, “Оборотного балансу”, “Оборотно-сальдового балансу”.

Таблиця 3.8

Відомість “Контроль зведеного синтетичного обліку”(КСО)

Основний рахунок		Кореспондуючий рахунок		Сума сальдо на початок		Сума оборотів		Сума сальдо на кінець	
Ра-хунок	Субра-хунок	Ра-хунок	Субра-хунок	Д	К	Д	К	Д	К
ОР	ОСР	КР	КСР	СПД	СПК	ОД	ОК	СКД	СКК

Відомість порівняння показників фінансової звітності має уніфіковану форму для перевірки співвідношення між усіма формами цієї звітності.

Таблиця 3.9

Відомість порівняння показників фінансової звітності (ВПП)

Код показника	Звітність, що порівнюється			Порівнювальна звітність						Сума відхилень (+,-)	
	Код Форми звітності	Код рядка	Сума		Код Форми звітності	Код рядка	Формула розрахунків	Сума		Графа 3	Графа 4
			Графа 3	Графа 4				Графа 3	Графа 4		
КПУ	КФЗ	КРД	ГРЗ	ГР4	КФЗ	КРД	ФР	ПГЗ	ПГ4	ВГЗ	ВГ4

Відомість “Довідкова інформація по рахунку” складається за необхідності перевірити будь-який об’єкт аналітичного обліку або конкретну господарську операцію. Найпростіше таку інформацію можна отримати на підставі “Книги обліку господарських операцій” – структура файлу “Довідкова інформація по рахунку” повністю співпадає з показниками цієї відомості.

Таблиця 3.10

Відомість “Довідкова інформація по рахунку” (ВДІ)

Господарська операція			Основний рахунок			Кореспондуючий рахунок			Сума
Код	Дата	Номер документа	Рахунок	Субрахунок	Код аналітичного обліку	Рахунок	Субрахунок	Код аналітичного обліку	
КГО	ДАТА	НД	ОР	ОСР	ОКР	КР	КСР	ККР	

Таблиця 3.11

Відомість виявлених порушень (ЗВП)

Господарська операція		Порушення		За даними обліку			За даними перевірки			Код законодавчого акта
Код	Назва	Код	Назва	Сума	Д	К	Сума	Д	К	
КО	НО	КПР	НПР	СО	Дт	Кт	СП	Дт	Кт	

На підставі всього вищенаведеного вдається за можливе побудувати алгоритм процесу контролю використання прибутку підприємства торгівлі. Для повноти правильності постановки задачі, всю технологію процесу контролю використання прибутку підприємства необхідно представити алгоритм у вигляді блок-схеми (рис. 3.13).

Створення та функціонування АРМ фахівця з контролю у сучасних умовах пов'язано з деякими проблемами не стільки технічного, скільки організаційного характеру, а саме – не деяких підприємствах до цього часу існує неавтоматизована форма бухгалтерського обліку та складання звітності, що значно ускладнює процес проведення контролю із застосуванням методики комп'ютерної обробки даних суб'єкта контролю.

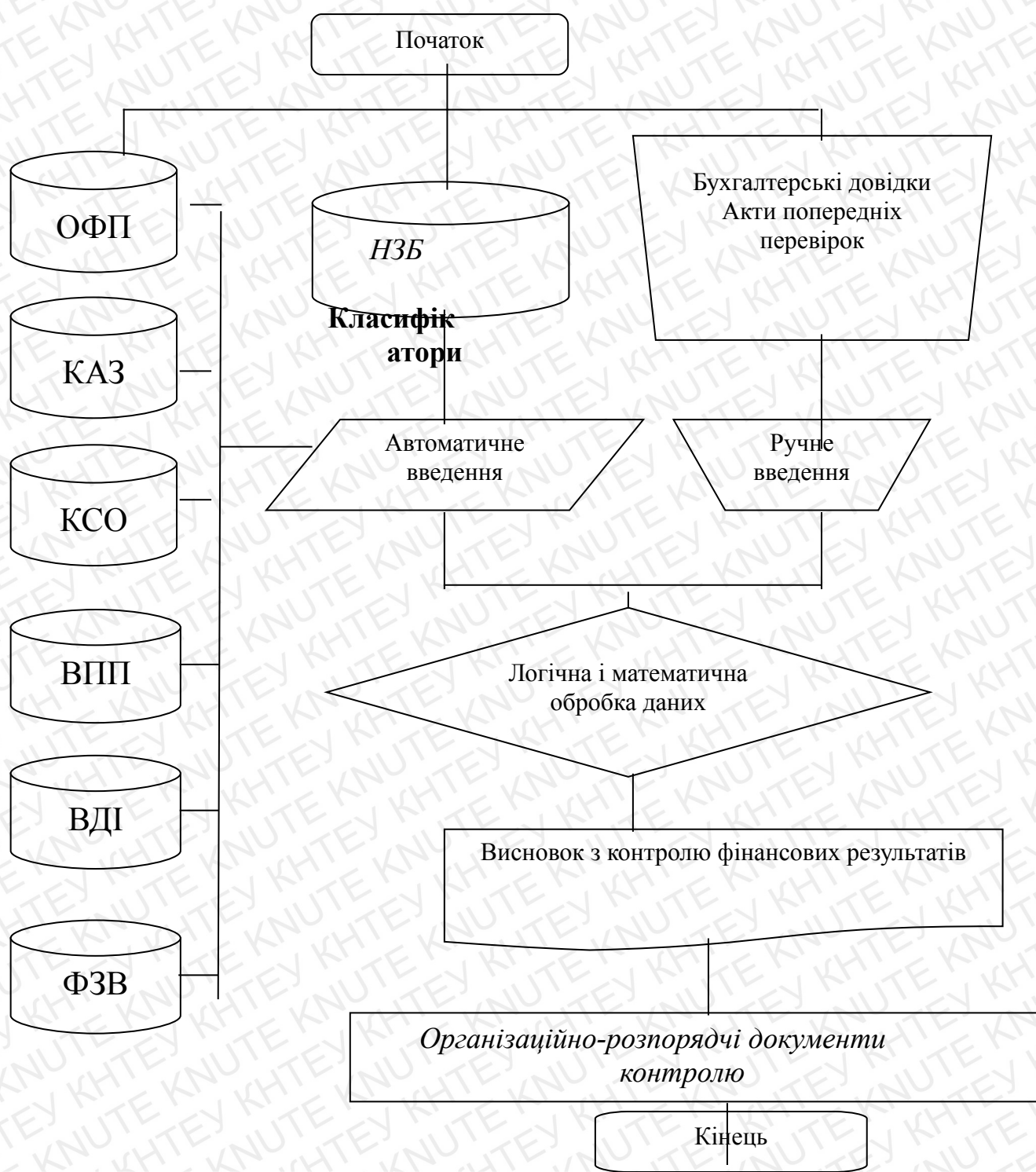

Рис. 3.13. Технологічний процес контролю прибутку підприємства торгівлі

Таблиця 3.12

Висновок з контролю використання прибутку

Код порушення	Назва порушення	Код відповідальної особи	ПІБ відповідальної особи	Сума порушення	Код нормативно-законодавчого акта
КПР	НПР	КО	ПІБ	СП	КЗА

Що стосується результативних файлів, то вони за структурою складаються з записів, вибраних фраз висновку перевіряючого. Крім того, результативна інформація для деяких задач видається у формі таблиць, які характеризують ряд економічних показників.

Як висновок можна наголосити на наступному: проблемою комп'ютеризації контролю є те, що для ефективного її впровадження необхідний відповідний автоматизований бухгалтерський облік, а на сьогодні велика кількість підприємств веде частково автоматизований облік, також треба пам'ятати, що не існує досконалої методики автоматизованого обліку. Це ускладнює впровадження комп'ютерних технологій.

Висновки до розділу 3

Аналіз динаміки доходів, витрат і фінансових результатів ТОВ «Експансія» дозволяє відмітити ряд позитивних змін, до яких у першу чергу належить збільшення за останні п'ять років доходу (виручки) від реалізації товарів, чистого доходу (виручка) від реалізації товарів (робіт, послуг), валового і чистого прибутку підприємства. Переважаючі темпи зростання чистого прибутку, спрямованого на розвиток підприємства, призвели до підвищення питомої ваги цього напрямку використання власних коштів підприємства на 5,13 пп. Це означає, що керівництво дбає про технічний розвиток підприємства, своєчасне оновлення основних засобів та нарощення інших активів.

При оцінці впливу факторів на зміну чистого прибутку ТОВ

«Експансія» визначено, що всі фактори вплинули позитивно. Можна стверджувати, що реалізовані у 2014 році резерви збільшення чистого прибутку, перш за все, є наслідком зростання ефективності фінансово-господарської діяльності. Безумовно, така динаміка заслуговує на позитивну оцінку на тій підставі, що прискорене зростання чистого прибутку, приріст якого у звітному періоді склав 290,6 %, було забезпечене значно повільнішим приростом доходу (33,2 %), активів (3,5 %) і власного капіталу (1,5%). Отже, поліпшення фінансових результатів діяльності підприємства переважно забезпечене впливом інтенсивних чинників.

Максимального ефекту в контрольно-ревізійній діяльності можна досягти при належній організації проведення процедур, пов'язаних з контрольно-ревізійним процесом. Цей процес контролю включає ряд послідовних етапів (стадій) організації і проведення ревізії.

Інформаційні зв'язки задачі з контролю та аналізу прибутку схожі на зв'язки задач з обліку прибутку, та це й логічно, оскільки аналіз базується на інформації, яку надає бухгалтерській облік. Отже очевидно, що удосконалення, контролю та аналізу формування, використання та розподілу прибутку в ТОВ «Експансія» в умовах функціонування автоматизованого робочого місця бухгалтера дає змогу не лише швидко, правильно і точно здійснювати бухгалтерський облік прибутку, а й сприяє його збільшенню та поліпшенню результативних показників ТОВ «Експансія».

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В сучасних умовах господарювання головну роль в системі економічних показників підприємств торгівлі відіграє прибуток. Саме його розмір є важливим індикатором ефективності господарської діяльності підприємства, а його максимізація є основною метою власників підприємства. Отримання прибутку та забезпечення рентабельної діяльності суб'єкта господарювання є необхідною складовою, яка обумовлює зростання ринкової вартості підприємства.

Розвиток ринкових відносин в економіці України потребує новітніх підходів до управління формування та розподілу прибутку. Зростання прибутку складає фінансову основу для здійснення розширеного відтворення підприємства та задоволення соціальних та матеріальних потреб засновників та робітників. За його рахунок виконуються зобов'язання перед банками, іншими організаціями та бюджетом (за рахунок відрахувань від прибутку в бюджет формується основна частина фінансових ресурсів держави, регіональних і місцевих органів влади, від їхнього збільшення в значній мірі залежать темпи економічного розвитку).

Питання обліку, аналізу та контролю формування прибутку та його оподаткування регулюється численними нормативно-правовими актами.

Одним із важливих аспектів ведення бухгалтерського обліку й складання фінансової звітності є забезпечення взаємоузгодженості показників фінансової і податкової звітності, що дозволяє перевірити правильність складання як фінансової звітності, так і податкових декларацій.

Прибуток в фінансовому обліку визначають за правилами бухгалтерського обліку, згідно з діючими положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, а прибуток по

декларації з податку на прибуток – згідно Податкового кодексу. Методика розрахунку фінансового результату діяльності в цих документах має ряд відмінностей.

Аналізуючи нині діюче податкове законодавство України можна зробити висновок про те, що воно характеризується безсистемністю, нестабільністю та протиріччями. На сьогодні особливо гостро проявився і зовнішній недолік податкового законодавства, а саме невідповідність з іншими законодавчими галузями: конституційною, бюджетною, цивільною, адміністративною та кримінальною. Таким чином, податкове законодавство не виконує свою важливу функцію: стимулювання підприємницької діяльності, наслідком чого є розвиток тіньової економіки.

Розвиток торгівлі в умовах ринкової економіки повинен проходити при глибокому поєднанні відтворювальних, міжгалузевих і галузевих інтересів. Саме внаслідок зростання товарообороту торговельних підприємств, а отже і зростання значущості цих підприємств в економіці України об'єктом магістерського дослідження обрано ТОВ «Експансія», що є підприємством торгівлі. В цілому економічний потенціал ТОВ «Експансія» за останні п'ять років збільшився, що є позитивним для підприємства. Частка оборотних активів в загальній вартості активів є занадто низькою і в підприємства є резерви для збільшення обсягів діяльності.

Основним напрямом вдосконалення бухгалтерського обліку є застосування інформаційних систем та комп'ютерних технологій для автоматизації задач обліку. Системи автоматизації обліку формування і розподілу прибутку підприємства повинні розв'язувати такі задачі: облік фінансових результатів операційної діяльності підприємства; облік фінансових результатів фінансової діяльності підприємства; облік фінансових результатів іншої звичайної діяльності підприємства. В основі функціонування інформаційних систем обліку формування і розподілу прибутку лежить використання програмного забезпечення автоматизації облікових робіт, серед яких найбільше розповсюдження знайшли програми «1С: Бухгалтерія», «Парус-Підприємство» та «Галактика». Інформаційна система «1С: Бухгалтерія» містить різноманітні засоби автоматизації обліку доходів, витрат та прибутку, використання яких суттєво спрощує обліковий процес, підвищує його оперативність та достовірність.

У процесі здійснення обліку, аналізу та контролю формування і розподілу прибутку підприємства, доцільно розробляти його організаційно - інформаційну модель з чітко сформованими метою, завданнями, предметом та об'єктами аналізу і контролю. Тільки

правильно організована робота з аналізу і контролю формування і розподілу прибутку за допомогою організаційно-інформаційної моделі може забезпечити їх дієвість та результативність, вплинути на ефективність управління.

Значення аналізу прибутку підприємства торгівлі полягає в тому, що він є необхідною умовою ефективного управління доходами і витратами підприємства. Мета аналізу формування і розподілу прибутку – визначити повноту та якість їх отримання, оцінку динаміки абсолютних і відносних показників, з'ясувати спрямованість, ступінь і частку впливу окремих факторів на зміну прибутку і рентабельності, виявити та оцінити можливі резерви їх зростання на основі ефективного управління доходами і витратами.

Аналіз динаміки доходів, витрат і фінансових результатів ТОВ «Експансія» дозволяє відмітити ряд позитивних змін, до яких у першу чергу належить збільшення за останні п'ять років доходу (виручки) від реалізації продукції, чистого доходу (виручка) від реалізації продукції (робіт, послуг), валового і чистого прибутку підприємства. Ці позитивні зміни є наслідком взаємодії двох чинників: загального приросту доходів та скорочення витрат підприємства. На особливу увагу заслуговує збільшення валового прибутку яке є наслідком приросту доходу від реалізації продукції та зниження її собівартості. Так в 2017 році дохід (виручки) від реалізації продукції порівняно з 2013 роком збільшився на 58720 тис.грн., або на 33,21 %, чистий дохід (виручка) від реалізації продукції збільшився на 34,27 %, а валовий прибуток збільшився на 52,27 %.

Фінансові результати від операційної діяльності навпаки протягом досліджуваного періоду динамічно зменшуються і в 2017 році складають 76 тис. грн., що в 2 рази менше ніж в 2013 році. Таке зменшення відбулось в основному за рахунок суттєвого збільшення адміністративних витрат (в 2017 році вони зросли на 46,5 % порівняно з 2013 роком). Завдяки тому, що в ТОВ «Експансія» за останні роки суттєво зросли інші фінансові доходи при відсутності фінансових витрат, фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування зростають швидкими темпами і складають в 2017 році 166,7 тис. грн., що в 3,6 рази перевищує значення 2013 року. Оскільки в підприємстві не відбувалось надзвичайної діяльності, фінансові результати від звичайної діяльності прямо вплинули на чистий прибуток, який в 2017 році склав 125 тис. грн. і в 3,9 рази перевищив значення 2013 року.

Факторний аналіз прибутку дозволяє поглибити результати, отримані у межах загального аналізу. Його спрямовано на кількісну оцінку впливу різноманітних чинників на зміну фінансових результатів діяльності підприємства. Результати аналізу впливу на зміну чистого прибутку ТОВ «Експансія» зміни власного капіталу; оборотності активів; мультиплікатору капіталу; чистої рентабельності фінансово-господарської діяльності проведеного із застосуванням сучасних інформаційних технологій свідчать про те, що приріст чистого прибутку підприємства в 2017 році порівняно з 2013 роком є наслідком підвищення чистої рентабельності фінансово-господарської діяльності, яке забезпечило збільшення чистого прибутку на 82,37 тис. грн. Вплив чинників, що характеризують обсяг і структуру економічного потенціалу підприємства (власний капітал, мультиплікатор капіталу), також заслуговує на позитивну оцінку, на тій підставі, що ці чинники забезпечили приріст чистого прибутку відповідно на 0,47 тис. грн. та 3,37 тис. грн. Збільшення оборотності активів, яка характеризує ділову активність підприємства на 0,92 обороти також позитивно вплинула на зміну чистого прибутку ТОВ «Експансія» і забезпечило приріст чистого прибутку на 6,79 тис. грн. Тобто всі фактори вплинули позитивно. Можна стверджувати, що реалізовані у 2017 році резерви збільшення чистого прибутку, перш за все, є наслідком зростання ефективності фінансово-господарської діяльності. Безумовно, така динаміка заслуговує на позитивну оцінку на тій підставі, що прискорене зростання чистого прибутку, приріст якого у звітному періоді склав 290,6 %, було забезпечене значно повільнішим приростом доходу (33,2 %), активів (3,5 %) і власного капіталу (1,5%). Отже, поліпшення фінансових результатів діяльності підприємства переважно забезпечене впливом інтенсивних чинників.

Максимального ефекту в контрольно-ревізійній діяльності можна досягти при належній організації проведення процедур, пов'язаних з контрольно-ревізійним процесом.

Особливістю методики контролю фінансових результатів підприємств торгівлі є необхідність перевірки досить великого переліку бухгалтерських документів і реєстрів, так як кожний із них впливає на кінцеві фінансові результати діяльності.

Проведення контролю у сучасних умовах з урахуванням вимог національних П(С)БО, М(С)БО та Податкового кодексу потребує удосконалення, що відбуватиметься у процесі доробки та удосконалення нормативної бази, але запропонована методика проведення контролю фінансових результатів підприємств є найбільш універсальною на даному етапі процесу трансформації бухгалтерського обліку в Україні.

Проблемою комп'ютеризації контролю є те, що для ефективного її впровадження необхідний відповідний автоматизований бухгалтерський облік, а на сьогодні велика кількість підприємств веде частково автоматизований облік, також треба пам'ятати, що не існує досконалої методики автоматизованого обліку. Це ускладнює впровадження комп'ютерних технологій.

Результати проведеного дослідження дають підставу запропонувати такі напрями удосконалення обліку, контролю і аналізу формування і розподілу фінансових результатів діяльності підприємств торгівлі:

- Впроваджувати в підприємствах торгівлі систему обліку за центрами відповідальності та розробляти прогностичний Звіт про фінансові результати діяльності. Ці заходи дадуть змогу контролювати поточну ситуацію на підприємстві та своєчасно викривати помилки, корегувати діяльність підрозділів підприємства.
- Для аналізу розподілу прибутку підприємства доцільно було у звіті про фінансові результати відображати додаток з напрямками використання прибутку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. – К. : Преса України, 1997. – 80 с.
2. Господарський кодекс України: Постанова Верховної Ради України від 16.01.2003 р. № 436-IV із змінами та допов. Редакція від 17.06.2018. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Податковий кодекс України: Постанова Верховної Ради України від 02.12.2010 р. № 2755-VI із змінами та допов. Редакція від 01.09.2018. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Бюджетний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від від 08.07.2010 № 2456-VI // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Верховна Рада України; Закон від 16.07.1999 № 996-XIV // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
6. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Верховна Рада України / Закон від 16.10.2012 р. N 5463-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>.
7. Положення про Державну аудиторську службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2016 р. № 43 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-п>
8. Про Державну фінансову інспекцію України: / Положення, 23 квітня 2011 № 499/2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/499/2011>.
9. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства Фінансів України 07.02.2013 № 73 - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

10. Положення про Державну фіскальну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р. № 236 із змінами. Редакція від 24.10.2014. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-p#n11>
11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15. Дохід : затв. наказом М-ва фінансів України від 29.11.1999 р. № 290 // Бух. облік і аудит. – 1999. – № 12. – С.40 – 42.
12. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16. Витрати : затв. наказом М-ва фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 // Баланс. – 2000. – № 5 (286). – С. 29–34.
13. Про затвердження Методики проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій: Наказ Агенства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27.06.97 № 81 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0288-97>.
14. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 "Податок на прибуток", затв. наказом Міністерства фінансів України від 28.12.2000 р. №353. // Бух. облік і аудит. – 1999. – № 6. – С. 26–30.
15. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9. Запаси : затв. наказом М-ва фінансів України від 20.10.1999 р. № 245 // Бух. облік і аудит. – 1999. – № 11. – С. 9–11.
16. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 "Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах", затв. наказом Міністерства фінансів України від 28.05.1999 р. №137.
17. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : затв. наказом М-ва фінансів України від 24.05.1995 р. № 88 // Бух. облік і аудит. – 1995. – № 9 (з наступ. змін. і допов.).
18. Положення про затвердження методичних рекомендацій з формування складу витрат та порядку їх планування в торговельній діяльності, затв. наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 22.05.2002 р. № 145.
19. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики: Видання 2006 року / Н.І. Гаєвська (редкол.), О.В. Селезньов (пер. з англ.). — К. : Аудиторська палата України, 2006. — 1146с.
20. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 2001 / С.Ф. Голов (пер.з англ.за ред.). — К. : ФПБАУ, 2001. — 224с.
21. Алборов Р.А. Бухгалтерский управленческий учет (теория и практика) / Р.А. Алборов. – М. : Дело и сервис, 2005. – 224 с.
22. Баканов М.И. Теория экономического анализа : учебник / М.И. Баканов, М.В Мельник., А.Д. Шеремет. – [Изд. 5-е, перераб. и доп]. - М. : Финансы и статистика, 2008. — 535с.
23. Батіщев В. Куди зникає прибуток? //Бухгалтерія. - 2006. - №41. - С.54-58
24. Барабаш Н.С. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / Н.С. Барабаш ; за ред. Є.В. Мниха. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. – 395 с.
25. Бардаш С.В. Економічний контроль в Україні: системний підхід : монографія./ С.В. Бардаш – К.: Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2010. – 656 с.
26. Бардаш С.В. Контроль діяльності суб'єктів господарювання: гіпотези та версії порушень : монографія / С.В. Бардаш – К : КНТЕУ, 2008. – 312 с.
27. Беднарчук Г. Мета-прибуток, але деколи... буває збиток // Дебет - Кредит. - 2007. - №5. - С.27-29.

28. Білуха М.Т., Микитенко Т.В. Фінансовий контроль: Підручник. / М.Т. Білуха, Т.В. Микитенко – К.; Укр. акад. оригін. Ідей, 2005.
29. Білуха М. Т. Фінансовий контроль : теорія, ревізія, аудит : підручник / М. Т. Білуха, М. Г. Дмитренко, Т. В. Микитенко // вид. друге перероб. і доп. ; за ред. М. Т. Білухи. – К. : Українська академія оригінальних ідей, 2006. – 888 с.
30. Большой экономический словарь: 26500 терминов / А.Н. Азрилиян (ред.), О.М. Азрилиян, Е.В. Калашникова, О.В. Квардакова. – Изд. 7-е, доп. – М. : Ин-т новой экономики, 2008. – 1471 с.
31. Бутко А.Д. Методи і моделі прийняття управлінських рішень в аналізі та аудиті : навч. посіб. / А.Д. Бутко, О.О. Заремба. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 262 с.
32. Бутко А.Д. Теорія економічного аналізу : підручник / А.Д. Бутко. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. – 411 с.
33. Бутко А.Д. Прийняття рішень в аналізі та контролі капіталу торговельних підприємств : монографія / А. Д. Бутко, О.Л. Шерстюк, А.М. Пташник, В.В. Солотва, В.Д. Гоцуляк; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - К., 2012. - 275 с. - Бібліогр.: с. 226-235
34. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. - [7-ме вид., доп. і перероб.] - Житомир: ПП "Рута". 2006. -832с.
35. Бенько М.М. Інформаційні системи і технології в бухгалтерському обліку: моногр. / М.М. Бенько – К. : КНТЕУ, 2010. –с. 336.
36. Бужин О. Прибуток: рівночасне розподілення. // Актуальні проблеми економіки.- 2012.-№ 6.- С. 156.
37. Бухгалтерский учет : учеб. пособие. / [Тютюнник П. С. и др.]; М-во образования и науки Украины, Харьк. нац. экон. ун-т. — Х.: ИНЖЭК, 2008. — 502 с
38. Гладчук О. О. Особливості застосування сучасних комп'ютерних технологій в економічному аналізі / О. О. Гладчук // Інноваційна економіка. - 2013. - № 10. - С. 167-174. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2013_10_30
39. Гадзевич О.І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово-господарської діяльності підприємств: Навч. посібник. - К: Кондор, 2006. - 180с.
40. Германчук П. К. Державний фінансовий контроль : ревізія та аудит / П. К. Германчук, Т. Б. Стефанюк, Н. І. Рубан – Київ : АВТ, 2005. – 424 с.
41. Головка В.І. Фінансово-економічна діяльність підприємства: контроль, аналіз та безпека: Навч. посібник / В.І. Головка, А.В. Мінченко, В.М. Шарманська – К.: ЦУЛ, 2006. – 448 с.
42. Голов С.Ф. Управлінський облік: Підручник. / С.Ф. Голов - К: Лібра, 2003. - 704с.
43. Горба С. Управленческий учет затрат, запасов, финансовых результатов // Справочник экономиста. - 2005. - №8. - С.77-85.
44. Гордополов В.Ю. Застосування факторного аналізу при оцінці фінансових результатів діяльності підприємства // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет – Тернопіль: Економічна думка – 2011. – Вип.. 8. – Частина 2. – 433 с. (с. 95-98)
45. Гринчуцький В. І. Економіка підприємництва : навч. посіб. для студ. ВНЗ / В.І. Гринчуцький. – К. : ЦУЛ, 2010. – 334 с.
46. Гуцаленко Л. В. Державний фінансовий контроль : навч. посіб. / Л. В. Гуцаленко, В. А. Дерій, М. М. Коцупатрий. – К.: ЦУЛ, 2009. – 423 с.
47. Івахненко В. М. Курс економічного аналізу: Навчальний посібник / В. М. Івахненко. — 5-те вид., випр. і доп. — К.: Знання, 2006. — 261 с

48. Кіндрацька Г.І. Економічний аналіз : підручник / Г.І. Кіндрацька, М.С. Білик, А.Г. Загородній ; за ред. проф. А.Г. Загороднього. — Вид. 3-тє, переробл. і доповн. — К. : Знання, 2008 — 487 с.
49. Киселева Т. К. Финансовый анализ и его роль в управлении : метод. пособие. — 4-е изд., перераб. и доп. / Т. К. Киселева — З. : ЗЦНТЕІ, 2008. — 159 с.
50. Ковач М. Й. Передумови виникнення та розвитку фінансового контролю / М. Й. Ковач // [Науковий вісник НЛТУ України](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnltnu_2014_24). - 2014. - Вип. 24.1.- С. 234-238. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnltnu_2014_24
51. Ліщинська Л.Б., Поліщук Н.В. Удосконалення проведення аналізу фінансових результатів підприємства на основі інформаційних технологій //Пріоритети економічного розвитку України: історія і сьогодення: Збірник наукових праць по матеріалах Всеукраїнської науково-практичної конференції. Вінниця, 2007.- С. 369-376.
52. Ліщинська Л.Б., Шкорба І.В. Основні проблеми та необхідність змін у системі державного фінансового контролю України // Сучасні проблеми фінансово-господарського контролю: Матеріали Другої Всеукраїнської науково-практичної конференції (21 листопада 2008 р.) / редкол.: П.П. Мазурок, Б.М. Одягайло, О.В. Плотніков та ін. — Кривий ріг: КЕІ КНЕУ, 2008. - С.54-56.
53. Лишиленко О. Напрями вдосконалення обліку та аудиту фінансових результатів // Бухгалтерський облік та аудит. - 2011. - № 6. - С. 16-23.
54. Ловінська Л. Коцепція фінансового результату у системі бухгалтерського обліку підприємств.// Фінанси України.- 2006.- №11.- С.58-65.
55. Макконнелл Кэмпбелл Р. Экономикс: принципы, проблемы и политика : пер. с англ. / Кэмпбелл Р. Макконнелл, Стэнли Л. Брю. — 16-е изд. — М. : Инфра-М, 2007. — 939 с.
56. Міщук Г.Ю. Економічний аналіз: навч. посібник / Г.Ю. Міщук, Т.М. Джигар, О.О. Шишкіна — Рівне : НУВГП, 2017. — 156 с.
57. Мошенський С.З. Економічний аналіз: підруч. для студ. екон. спец. — 2-ге вид., допов. і переробл. / С.З. Мошенський — Житомир : ПП"Рута", 2007. — 704 с.
58. Мних Є.В. Економічний аналіз : підручник / Є.В. Мних.— К.: Знання, 2011. — 630 с.
59. Мних Є.В. Фінансовий аналіз : підручник / Є.В. Мних, Н.С. Барабаш - К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014 — 536 с.
60. Мних Є.В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Є.В. Мних, Н.С. Барабаш. — К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. — 412 с.
61. Мних Є.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : підручник / Є.В. Мних. — К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. — 514 с.
62. Мних Є.В. Контроль в системі інноваційного менеджменту підприємств / Є.В. Мних, С.В. Бардаш, О.А. Шевчук [та ін.]; за ред. Є.В. Мниха. — К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. — 452 с.
63. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: Навч. посібник. / В.О. Мец - К.: Вища школа, 2003.- 278с.
64. Нападовська Л.В. Управлінський облік: підруч. для вузів / Л.В. Нападовська. — 2-ге вид., доопрац. та допов. — К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. — 648 с.
65. Несходовський І.С. Інформаційні системи і технології фінансового контролю : навч. посіб. / І. С. Несходовський — К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. - 231 с.
66. Онисько С.М. Фінанси підприємств: Підручник/ С.М.Онисько, П.М.Марич.- 2-ге вид., стереотип.- Львів: Магнолія Плюс, 2005.- 364с.

- 67.Осадчий Ю.І. Протиріччя між бухгалтерським і податковим обліком. / Ю.І. Осадчий – К.: Зб. Наук. праць Міжгалузового інституту управління, 2005.- №1. – С. 3-12.
- 68.Подольська В.О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / В.О. Подольська, О.В. Яріш – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 488с
- 69.Прокопенко І. Ф. Методика і методологія економічного аналізу: навч. посіб. / І. Ф. Прокопенко, В. І. Ганін. — К. : Центр навчальної літератури, 2008. — 430 с.
- 70.Промисловість України: тенденції, проблеми, перспективи : [монографія] / [Н. В. Тарасова, Л П. Клименко, В. М. Ємельянов та ін.]. - Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. - 320 с.
- 71.Райзберг Б.А. Современный экономический словарь / Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева. – 5-е изд., перераб. и доп. — М. : ИНФРА-М, 2007. — 494с. — (Библиотека словарей "ИНФРА-М").
- 72.Растяпін А. В. Максимізація прибутку підприємства // Фінанси України.-2009.- № 2.- С.160.
- 73.Рогозян Л. Є. Ревізія і контроль : навч. посіб. / Л. Є. Рогозян, В. В. Вахлакова. – Алчевськ : ДонДТУ, 2009. – 218 с.
- 74.Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. / Г.В. Савицька. – 3-тє вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2007. – 668 с.
- 75.Самуэльсон Пол А. Экономика : / Пол А. Самуэльсон, Вильям Д. Нордхаус; [пер. с англ. О.Л. Пелявский] – 18-е изд. — М.; СПб.; К. : Вильямс, 2007. — 1358с.
- 76.Селезнева Н.Н. Финансовый анализ. Управление финансами : учеб. пособ. для вузов / Н.Н. Селезнева, А.Ф. Ионова. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2007. – 639 с.
- 77.Сич Є.М. Стратегічний аналіз : навч. метод. посіб. / Є.М. Сич, О.В. Пилипенко, М.С. Сташишен. – К. : Каравелла, 2010. – 304 с.
- 78.Сопко В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: Навчальний посібник / В.В. Сопко – К.:КНЕУ, 2006. – 526с.
- 79.Статистичний щорічник України за 2016 р. – К. : Консультант, 2017. – 572 с.
- 80.Старостенко Г.Г. Фінансовий аналіз: Навч. посібник/ Г.Г.Старостенко, Н.В.Мірко.- К: Центр навчальної літератури, 2006.- 224с.
- 81.Управленческий учет : пер. с англ. / Э. Аткинсон, Р.Д. Банкер, Р.С. Каплан, М.С. Янг. – 3-е изд. – М.; СПб.; К.: Изд. дом: Вильямс, 2005. - 878 с.:
- 82.Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз : підручник / Ю.С. Цал-Цалко - К.: Центр учбової літератури, 2008. – 566с.
- 83.Шмиголь Н. М. Модель аналізу системи внутрішнього контролю на підприємстві в умовах функціонування комп'ютерної системи / Н. М. Шмиголь // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. -2007. -№ 6
- 84.Янок Д. Економічний зміст фінансових результатів діяльності підприємств.// Економіка А П К.- 2010.- №11.- С.91-95.
- 85.www.rada.gov.ua – сайт Верховної Ради України.
- 86.www.sta.gov.ua – сайт ДПАУ.
- 87.www.visnuk.com.ua – сайт "Вісник ДПА України".
- 88.www.buhgalteria.com.ua – сайт "Бухгалтерії" від "Бізнеса".
- 89.www.dtkr.com.ua – сайт "Дебет-Кредит" від ГК
- 90.Офіційний сайт Державної митної служби України. Сумарний обсяг імпорту та експорту окремих груп товарів за кодами ТНЗЕД [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://arc.customs.gov.ua/dmsu/control/cstat/f2a/showstat>

91. Державний комітет статистики України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua/

Додаток А

Нормативно-правове забезпечення обліку і контролю формування і розподілу
прибутку підприємств

№ п/з	Нормативний документ	Короткий зміст	Використання в обліку аналізі та контролі
1	2	3	4
1.	Конституція (основний закон) України. Прийнятий ВР України 28.06.96р.	Проголошуються права та обов'язки органів управління, суб'єктів підприємницької діяльності і громадян в Україні	Регламентує діяльність підприємств
2.	Господарський Кодекс України 254к/96-ВР , від 01.01.2004 р.	Встановлює відповідно до Конституції правові основи господарської діяльності суб'єктів різних форм власності	Регламентує діяльність підприємства
3.	Цивільний Кодекс України № 435-ІУ від 16.01.2003 р.	Регулює цивільні відносини (майнові та немайнові) суб'єктів господарювання	Регламентує діяльність підприємства
4.	Податковий кодекс України: Постанова Верховної Ради України від 02.12.2010 р. № 2756-ІV	Наводяться правила та порядок оподаткування прибутку підприємств, особливості визнання доходів та витрат. Визначає об'єкти оподаткування, облік податкового зобов'язання з ПДВ, порядок складання декларації, розрахунки з бюджетом	Для розкриття особливостей податкового обліку фінансових результатів діяльності підприємства
5.	Положення про Державну фінансову інспекцію України від 23.04.2011 №	Встановлює головні завдання Державної фінансової інспекції, права, обов'язки і відповідальність ДФІ.	Для визначення основних засад організації контролю

	499/2011		фінансових результатів діяльності підприємства
6.	“Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” Закон України прийнятий ВР України від 16.07.99р. №996-XIV	Наводяться терміни, основні принципи обліку та звітності, державне регулювання обліку, вимоги до первинних облікових документів, фінансова звітність	В процесі організації бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності

Продовження додатку А

1	2	3	4
7.	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 “Податок на прибуток”, затверджене наказом МФУ від 28.12.2000р. №353	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерського обліку інформації про витрати, доходи, активи і зобов’язання з податку на прибуток підприємства.	Використано при вивченні порядку обліку та нарахування податку на прибуток.
8.	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства Фінансів України 07.02.2013 № 73	Визначаються зміст і форма фінансової звітності в т.ч. Звіту про фінансові результати, загальні вимоги до розкриття його статей, порядок формування прибутку підприємства.	Використано при вивченні питання щодо визначення прибутку та процесу його формування.
9.	Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 7 „Основні засоби”. Наказ Мінфіну України від 18.05.00р. №288/4509	Засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби та інші необоротні матеріальні активи	Для організації обліку операцій з основними засобами
10.	Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 9 „Запаси”. Наказ Мінфіну України від 28.10.99 р. №1706 (зі змінами та доповненнями)	Засади формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності	Для організації обліку операцій з товарними запасами
11.	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 “Дохід”, затверджено	Визначає методологічні засади формування у	Використано при розгляді питання щодо процесу

	наказом Міністерства фінансів України від 29.11.99р. №290	бухгалтерському обліку інформації про доходи і розкриття її у фінансовій звітності.	формування прибутку та його аналізу.
--	---	---	--------------------------------------

Закінчення додатку А

1	2	3	4
12.	Інструкція з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, документів і розрахунків. Наказ Мінфіну України від 11.08.94 р. (зі змінами та доповненнями)	Встановлено порядок проведення і оформлення результатів інвентаризації	Для розкриття особливостей обліку витрат внаслідок проведення інвентаризації на підприємстві
13.	Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Наказ Мінфіну України від 30.11.99 р. №291	Встановлено порядок використання плану рахунків бухгалтерського обліку	Для розкриття особливостей відображення фінансових результатів в бухгалтерському обліку
14.	Методичні рекомендації із застосування регістрів бухгалтерського обліку. Наказ Мінфіну України від 29.12.2000 р. № 356	Встановлено порядок застосування регістрів бухгалтерського обліку	Для розкриття інформації щодо фінансових результатів в бухгалтерському обліку
15.	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати", затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99р. №318	Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про витрати і розкриття її у фінансовій звітності.	Використано при розгляді питання щодо процесу формування прибутку та його аналізу.

Додаток Б

Підприємство ТОВ «Експансія»Територія Україна, Київська обл., Києво-Святошинський р-н, м. ВишневеОрганізаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою
відповідальністюВид економічної діяльності Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах
переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробамиСередня кількість працівників¹ 783Адреса, телефон 08132, Київська обл., Києво-Святошинський р-н, м. Вишневе, вул. Промислова, 5

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

за КОАТУУ

за КОПФГ

за КВЕД

КОДИ		
		01
32294905		
4412500000		
233		
47.11		

про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку «v» у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

*

БАЛАНС
на 31 грудня 2013 р.
код за ДКУД

Форма № 1

1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:			
Залишкова вартість	010	14605	17526
Первісна вартість	011	17526	21031
Накопичена амортизація	012	2921	3505
Незавершене будівництво	020		
Основні засоби:			
Залишкова вартість	030	82762	99314
Первісна вартість	031	99314	119177
Знос	032	16552	19863
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040		
інші фінансові інвестиції	045		
Довгострокова дебіторська заборгованість	050		
Відстрочені податкові активи	060		
Інші необоротні активи	070		
Усього за розділом I	080	97367	116840

II. Оборотні активи			
Запаси:			
виробничі запаси	100		
тварини на вирощуванні та відгодівлі	110		
незавершене виробництво	120		
готова продукція	130		
Товари	140	15350	18420
Векселі одержані	150		
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:			
чиста реалізаційна вартість	160	942	1130
первісна вартість	161		
резерв сумнівних боргів	162		
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
з бюджетом	170		
за виданими авансами	180		
з нарахованих доходів	190		
із внутрішніх розрахунків	200		
Інша поточна дебіторська заборгованість	210		
Поточні фінансові інвестиції	220		
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
в національній валюті	230	375	450
в іноземній валюті	240		
Інші оборотні активи	250		
Усього за розділом II	260	16625	19950
III. Витрати майбутніх періодів	270	50	60
Баланс	280	114042	136850

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Статутний капітал	300	83333	100000
Пайовий капітал	310		
Додатковий вкладений капітал	320	8150	9780
Інший додатковий капітал	330		
Резервний капітал	340		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350		
Неоплачений капітал	360		
Вилучений капітал	370		
Усього за розділом I	380	91483	109780
II. Забезпечення наступних витрат і платежів			
Забезпечення виплат персоналу	400		
Інші забезпечення	410		
	415		
	416		
Цільове фінансування	420		
Усього за розділом II	430		
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	440	18308	21970
Довгострокові фінансові зобов'язання	450		
Відстрочені податкові зобов'язання	460		
Інші довгострокові зобов'язання	470		
Усього за розділом III.	480	18308	21970
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500		
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510	634	761
Векселі видані	520		
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	2535	3042
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з одержаних авансів	540		
з бюджетом	550	211	254
з позабюджетних платежів	560		
зі страхування	570		
з оплати праці	580		
з учасниками	590		
із внутрішніх розрахунків	600		
Інші поточні зобов'язання	610	845	1014
Усього за розділом IV	620	4225	5070
V. Доходи майбутніх періодів	630	25	30
Баланс	640	114042	136850

Керівник

Головний бухгалтер

Додаток В

Підприємство ТОВ «Експансія»
 Територія Україна, Київська обл., Києво-Святошинський р-н, м. Вишневе
 Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою
 відповідальністю
 Вид економічної діяльності Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах
 переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами
 Середня кількість працівників 1 783
 Адреса, телефон 08132, Київська обл., Києво-Святошинський р-н, м. Вишневе, вул. Промислова, 5
 Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту

Дата (рік, місяць, число)
 за ЄДРПОУ
 за КОАТУУ
 за КОПФГ
 за КВЕД

КОДИ		
		01
32294905		
4412500000		
233		
47.11		

про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)
 Складено (зробити позначку «v» у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
 за міжнародними стандартами фінансової звітності

*

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ за рік 2013 р.

Форма № 2 Код за ДКУД

1801003

1. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	010	176790	147325
Податок на додану вартість	015	30770	25642
Акцизний збір	020		
	025		
Інші вирахування з доходу	030		
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт,	035	146020	1216830
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	040	143491	121472,5
Валовий:			
Прибуток	050	2529,0	2107,5
збиток	055		
Інші операційні доходи	060	1835	529,2
Адміністративні витрати	070	2737	2280,8
Витрати на збут	080	1200	
Інші операційні витрати	090	275	229,2
Фінансові результати від операційної діяльності:			
Прибуток	100	152,0	126,7
збиток	105		
Доход від участі в капіталі	110		
Інші фінансові доходи	120		
Інші доходи	130		
Фінансові витрати	140	106,3	88,6
Витрати від участі в капіталі	150		
Інші витрати	160		
Фінансові результати від звичайної діяльності до			
оподаткування:			
прибуток	170	45,7	38,1
збиток	175		
Податок на прибуток від звичайної діяльності	180	13,7	11,4
Фінансові результати від звичайної діяльності:			
прибуток	190	32,0	26,7
збиток	195		

Надзвичайні:			
доходи	200		
витрати	205		
Податки з надзвичайного прибутку	210		
Чистий:			
прибуток	220	32,0	26,7
збиток	225		

II. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Найменування показника	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Матеріальні затрати	230	72438	60365
Витрати на оплату праці	240	24146	20122
Відрахування на соціальні заходи	250	9658	8049
Амортизація	260	12073	10061
Інші операційні витрати	270	2415	2012
Разом	280	120730	100608

III. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	300		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	310		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	320		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	330		
Дивіденди на одну просту акцію	340		

Керівник

Головний бухгалтер

Додаток Д

Підприємство ТОВ «Експансія»
 Територія Україна, Київська обл., Києво-Святошинський р-н, м. Вишневе
 Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою
 відповідальністю
 Вид економічної діяльності Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах
 переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами
 Середня кількість працівників¹ 783
 Адреса, телефон 08132, Київська обл., Києво-Святошинський р-н, м. Вишневе, вул. Промислова, 5
 Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

за КОАТУУ

за КОПФГ

за КВЕД

КОДИ

32294905

4412500000

233

47.11

про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку «v» у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

*

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31 грудня 2014 р.

Форма № 1 Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	17526	17910
первісна вартість	1001	21031	21492
накопичена амортизація	1002	3505	3582
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби:	1010	99314	101490
первісна вартість	1011	119177	121788
знос	1012	19863	20298
Інвестиційна нерухомість:	1015		
первісна вартість	1016		
знос	1017		
Довгострокові біологічні активи:	1020		
первісна вартість	1021		
накопичена амортизація	1022		
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Гудвіл	1050		
Відстрочені аквізиційні витрати	1060		
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	116840	119400
II. Оборотні активи			
Запаси	1100		
Виробничі запаси	1101		
Незавершене виробництво	1102		
Готова продукція	1103		
Товари	1104	18420	16450
Поточні біологічні активи	1110		
Депозити перестрахування	1115		
Векселі одержані	1120		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1130	600
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1030		

з бюджетом	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		
з нарахованих доходів	1140		
із внутрішніх розрахунків	1145		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	450	780
Готівка	1166		
Рахунки в банках	1167		
Витрати майбутніх періодів	1170	60	260
Частка перестраховика у страхових резервах	1180		
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181		
резервах збитків або резервах належних виплат	1182		
резервах незароблених премій	1183		
інших страхових резервах	1184		
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195	20010	18150
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	136850	137550

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2		
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	100000	100000
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	9780	9110
Емісійний дохід	1411		
Накопичені курсові різниці	1412		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Інші резерви	1435		
Усього за розділом I	1495	109780	109110
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Пенсійні зобов'язання	1505		
Довгострокові кредити банків	1510	21970	21970
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521		
Цільове фінансування	1525		
Благодійна допомога	1526		
Страхові резерви, у тому числі:	1530		
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531		
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532		
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533		
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534		
Інвестиційні контракти;	1535		
Призовий фонд	1540		
Резерв на виплату джек-поту	1545		
Усього за розділом II	1595	21970	21970
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Векселі видані	1605		
Поточна кредиторська заборгованість:			
за довгостроковими зобов'язаннями	1610	790	970
за товари, роботи, послуги	1615	3042	3882
за розрахунками з бюджетом	1620	254	324
за у тому числі з податку на прибуток	1621		
за розрахунками зі страхування	1625		
за розрахунками з оплати праці	1630		

за одержаними авансами	1635		
за розрахунками з учасниками	1640		
із внутрішніх розрахунків	1645		
за страховою діяльністю	1650		
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670		
Інші поточні зобов'язання	1690	1014	1294
Усього за розділом III	1695	5070	6470
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800		
Баланс	1900	136850	137550

Підприємство ТОВ «Експансія»
 Територія Україна, Київська обл., Києво-Святошинський р-н, м. Вишневе
 Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою
 відповідальністю
 Вид економічної діяльності Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах
 переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами
 Середня кількість працівників¹ 783
 Адреса, телефон 08132, Київська обл., Києво-Святошинський р-н, м. Вишневе, вул. Промислова, 5
 Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

за КОАТУУ

за КОПФГ

за КВЕД

КОДИ

32294905

4412500000

233

47.11

про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку «v» у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

*

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

за рік 2014 р.

Форма № 2 Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	131820	146020
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	129462	143491
Валовий:			
прибуток	2090	2358,0	2529,0
збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120	1200,0	635,0
Адміністративні витрати	2130	2550,0	2737,0
Витрати на збут	2150		
Інші операційні витрати	2180	837,0	275,0
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	171,0	152,0
збиток	2195		
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240		
Фінансові витрати	2250	61,0	106,3
Втрати від участі в капіталі	2255		
Інші витрати	2270		
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	110,0	45,7
збиток	2295		

Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	33,0	13,7
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	77,0	32,0
збиток	2355		

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядк а	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	77,0	32,0

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядк а	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	64944	72438
Витрати на оплату праці	2505	21648	24146
Відрахування на соціальні заходи	2510	8659	9658
Амортизація	2515	10824	12073
Інші операційні витрати	2520	2165	2415
Разом	2550	108240	120730

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядк а	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4

Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Додаток 3

Підприємство ТОВ «Експансія»

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

Територія Україна, Київська обл., Києво-Святошинський р-н, м. Вишневе

за КОАТУУ

Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю

за КОПФГ

Вид економічної діяльності Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами

за КВЕД

Середня кількість працівників¹ 783Адреса, телефон 08132, Київська обл., Києво-Святошинський р-н, м. Вишневе, вул. Промислова, 5

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку «v» у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

КОДИ

01

32294905

4412500000

233

47.11

*

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31 грудня 2015р.

Форма № 1 Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	17910	18510
первісна вартість	1001	21492	22212
накопичена амортизація	1002	3582	3702
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби:	1010	101490	104890
первісна вартість	1011	121788	125868
знос	1012	20298	20978
Інвестиційна нерухомість:	1015		
первісна вартість	1016		
знос	1017		
Довгострокові біологічні активи:	1020		
первісна вартість	1021		
накопичена амортизація	1022		
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Гудвіл	1050		
Відстрочені аквізиційні витрати	1060		
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	119400	123400
II. Оборотні активи			
Запаси	1100		
Виробничі запаси	1101		
Незавершене виробництво	1102		

Готова продукція	1103		
Товари	1104	16450	19150
Поточні біологічні активи	1110		
Депозити перестраховування	1115		
Векселі одержані	1120		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	600	210
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1030		
з бюджетом	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		
з нарахованих доходів	1140		
із внутрішніх розрахунків	1145		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	780	700
Готівка	1166		
Рахунки в банках	1167		
Витрати майбутніх періодів	1170	260	380
Частка перестраховика у страхових резервах	1180		
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181		
резервах збитків або резервах належних виплат	1182		
резервах незароблених премій	1183		
інших страхових резервах	1184		
Інші оборотні активи	1190	60	180
Усього за розділом II	1195	18150	20620
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	137550	144020

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2		
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	100000	100000
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	9110	9190
Емісійний дохід	1411		
Накопичені курсові різниці	1412		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Інші резерви	1435		
Усього за розділом I	1495	109110	109190
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Пенсійні зобов'язання	1505		
Довгострокові кредити банків	1510	21970	21970
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521		
Цільове фінансування	1525		
Благодійна допомога	1526		
Страхові резерви, у тому числі:	1530		
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531		
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532		
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533		
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534		
Інвестиційні контракти;	1535		
Призовий фонд	1540		
Резерв на виплату джек-поту	1545		
Усього за розділом II	1595	21970	21970
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		

Векселі видані	1605		
Поточна кредиторська заборгованість:			
за довгостроковими зобов'язаннями	1610	970	1928
за товари, роботи, послуги	1615	3882	7710
за розрахунками з бюджетом	1620	324	643
за у тому числі з податку на прибуток	1621		
за розрахунками зі страхування	1625		
за розрахунками з оплати праці	1630		
за одержаними авансами	1635		
за розрахунками з учасниками	1640		
із внутрішніх розрахунків	1645		
за страховою діяльністю	1650		
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670		
Інші поточні зобов'язання	1690	1294	2570
Усього за розділом III	1695	6470	12850
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800		
Баланс	1900	137550	144020

Додаток 3

Підприємство ТОВ «Експансія»Територія Україна, Київська обл., Києво-Святошинський р-н, м. ВишневеОрганізаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністюВид економічної діяльності Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробамиСередня кількість працівників¹ 783Адреса, телефон 08132, Київська обл., Києво-Святошинський р-н, м. Вишневе, вул. Промислова, 5

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку «v» у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

за КОАТУУ

за КОПФГ

за КВЕД

КОДИ

01

32294905

4412500000

233

47.11

*

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2015р.**

Форма № 1 Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	17910	18510
первісна вартість	1001	21492	22212
накопичена амортизація	1002	3582	3702
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби:	1010	101490	104890
первісна вартість	1011	121788	125868
знос	1012	20298	20978
Інвестиційна нерухомість:	1015		
первісна вартість	1016		
знос	1017		
Довгострокові біологічні активи:	1020		
первісна вартість	1021		
накопичена амортизація	1022		
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Гудвіл	1050		
Відстрочені аквізиційні витрати	1060		
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	119400	123400
II. Оборотні активи			
Запаси	1100		

Виробничі запаси	1101		
Незавершене виробництво	1102		
Готова продукція	1103		
Товари	1104	16450	19150
Поточні біологічні активи	1110		
Депозити перестрахування	1115		
Векселі одержані	1120		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	600	210
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1030		
з бюджетом	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		
з нарахованих доходів	1140		
із внутрішніх розрахунків	1145		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	780	700
Готівка	1166		
Рахунки в банках	1167		
Витрати майбутніх періодів	1170	260	380
Частка перестраховика у страхових резервах	1180		
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181		
резервах збитків або резервах належних виплат	1182		
резервах незароблених премій	1183		
інших страхових резервах	1184		
Інші оборотні активи	1190	60	180
Усього за розділом II	1195	18150	20620
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	137550	144020

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2		
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	100000	100000
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	9110	9190
Емісійний дохід	1411		
Накопичені курсові різниці	1412		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Інші резерви	1435		
Усього за розділом I	1495	109110	109190
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Пенсійні зобов'язання	1505		
Довгострокові кредити банків	1510	21970	21970
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521		
Цільове фінансування	1525		
Благодійна допомога	1526		
Страхові резерви, у тому числі:	1530		
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531		
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532		
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533		
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534		
Інвестиційні контракти;	1535		
Призовий фонд	1540		
Резерв на виплату джек-поту	1545		
Усього за розділом II	1595	21970	21970

III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Векселі видані	1605		
Поточна кредиторська заборгованість:			
за довгостроковими зобов'язаннями	1610	970	1928
за товари, роботи, послуги	1615	3882	7710
за розрахунками з бюджетом	1620	324	643
за у тому числі з податку на прибуток	1621		
за розрахунками зі страхування	1625		
за розрахунками з оплати праці	1630		
за одержаними авансами	1635		
за розрахунками з учасниками	1640		
із внутрішніх розрахунків	1645		
за страховою діяльністю	1650		
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670		
Інші поточні зобов'язання	1690	1294	2570
Усього за розділом III	1695	6470	12850
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800		
Баланс	1900	137550	144020